

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

(ગુજરાતી કોપીરાઇટ વિભાગ)

અનુક્રમાંક. ૪૧૩૬ યાદી

પુસ્તકનું નામ દરિયાના કાંઠે

વિષય ૮૮૧:૩

હરીયાની ડાકણ.

(એક રસમય ટીટેકટીવ નવલ કથા.)

અનુવાદક

અમદુક્ષા ઇસમાઇલ.

(અમરેલી) કાઠીયાવાડ.

પ્રકાશક

મંગળદાશ લક્ષ્મીભાઈ નારણદાસ બુક્સલર.

શીમડાચોક, મુરત.

પ્રથમ આવૃત્તિ.

પ્રત ૫૦૦

સંવત ૧૯૭૬

સને ૧૯૨૨

ક્રીંમત બે રૂપીઆ.

પ્રકાશકે સર્વ હક પોતાને સ્વાધીન રાખ્યા છે.

આ બુકના પા. ૧ થી ૩૨ ના પેજ અમરેલી
(કાઠીયાવાડ) અબદુલ્લા ઈસમાઇલે પોતાના
ઇસલામ સદ્ર પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં છાપ્યા.

પાન ૩૩ થી આ બુક સુરત લીમડાચોકમાં
આવેલા પોતાના 'શ્રી નારાયણ' પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં
મંગળદાસ લલ્લુભાઇએ પોતાને માટે છાપી
ત્યાંથીજ પ્રગટ કરી. તા. ૧૫-૪-૧૯૨૧
સં. ૧૯૭૭ ચેત્ર સુદ ૮ ને વાર શુકર.

અનુક્રમણીકા.

પ્રકરણ.	પાનું.
૧ બેદી મુલાકાત-બેદી બરમ.	૧
૨ દરીયામાં દગો-પીસ્તોલની લડાઈ.	૧૪
૩ દરીયાની ડાકણ સાથે મુલાકાત.	૨૪
૪ ડાકણ કે પરી ?	૩૯
૫ જંગીલાનો ખુલાસો.	૫૦
૬ જંગીલાનું સુંદર સંસ્થાન.	૫૭
૭ દગાયાજનો ફેજ.	૬૪
૮ જંગીલાની જીવન કથા.	૭૧
૯ મોદગતી બજારમાં સોદો.	૭૯
૧૦ કિરાગ કિરાંગ વાંદરાનો હુમલો.	૮૦
૧૧ દોસ્તનો દગો.	૮૮
૧૨ જાગમાં ફસેલો શીકાર.	૧૦૫
૧૩ સુઅંકે બંધીવાન.	૧૧૨
૧૪ બે અપરાધીઓને સજા.	૧૧૭
૧૫ અચાનક મેળાપમાં અચાનક આફત.	૧૨૪
૧૬ ખુદો ચાહુદી કાણ ?	૧૩૨
૧૭ ગાડી માટેની ગોઠવણ.	૧૩૯
૧૮ જંગીલાનો છુટકારો.	૧૪૨
૧૯ સુખી છેવટ.	૧૪૫

❧

❧

ખાસ ચુંટી કહાડેનાં સંગ્રહવા યોગ્ય પુસ્તકો.

કાયદાનો શીક્ષક.	૧૨-૦-૦
પીનલકોડ.	૭-૦-૦
ધરવકીલ-વણી ઉપયોગી જાણતોથા ભરપુર.	૬-૦-૦
સીવીલ પ્રોસીજર કોડ સંપૂર્ણ ટીકાવાળો.	૮-૦-૦
હિન્દુ લો-મેઇનફ્રમ ઇંગ્રેજનો તરજુમો	૮-૦-૦
પુરાવાનો કાયદો અમીરઅલાની ઇંગ્રેજમાં ગુજરાતી તરજુમો.	૮-૦-૦
પોલીસ પટેલનો કાયદો (મુખીનો)	૧-૮-૦

મળવાનું ફેકાળું

બુકસેલર લલ્લુભાઇ નારણદાસ
લીમડાચોક—સુરત.

❧

❧

દરિયાની ડાકણ.

પ્રકરણ ૧ હું.

ભેદી મુલાકાત-ભેદી સફર.

મારી વાર્તાનો પરદો ચીન માંડેના ફ્રેન્ચ સરકારના તાબાના ક્વાંગ ચાંકિ ક્વાંગ ગાંદરે થી કિયકાય છે.

ફ્રાન્સ, રશીયા અને યુરોપના મુદ્દા મુદ્દા બાગોમાં સફર કરીને હું અમેરીકા ગયો હતો અને ત્યાંથી “સેન્ટવેન” નામની રેડીયો મા રશ્તે લાંબા દોડસની દરિયાઈ સફર પછી હું ક્વાંગ ચાંકિ ક્વાંગ ગાંદરે કિતર્યો હતો. અહીં મેં એક સુંદર અને પ્રખ્યાત હોટેલમાં કિતારા લીધો હતો.

અહીં આજ્યાને લગ્ન મને ફક્ત ત્રણ દ હાડા થયા હતા. તે હોટેલ દોડસની સાંજના સાત કલાકે રાતનું છેલ્લું ખાણું લઈને હું હોટેલના સુંદર કમ્પાઉન્ડ માંડેલા એક નંદાના પગ અતિ સુંદર અને રંગબેરંગી સુગંધી ફુ-

સોધા ખાલી હોઠના ગળીઆમાં હોટેલના ગીબ મુલાકાતોની ગાફલ ટહેલી રહ્યા હતા, અને ખચીત મારા લાંગા દરિયાઈ પ્રવાસ પછી મને જે આશાએશ અને આરામની જરૂર હતી, તે મને અહીં મળી રહી હતી.

એકાએક પાછળથી કોઈએ મારા ખમા પર હાથ મુક્યો અને હું પાછો ફરીને જોઉં છું, તેટલા એક ગૃહસ્થ જેવા દેખાવનો તે ચીનો હતો, બોલ્યો.

“ ડોક્ટર ઝીદમદખાં ! હું ધારું છું કે, આવી અધ્યાનક રીતે મળનાં અને મારા જેવા એક અખણવાના મ્હોટેથી તમારું નામ સાબળનાં તમેને અન્નમળી તો લાગશે, છતાં તેમ કરવાનો મને ખાસ સગળ હોવાથી હું માગી લઉં છું કે તમે દરગુજર કરશો. ”

“ કંઈ નહીં સાહેબ ! તેમાં દરગુજર કરવા જેવું શું છે ? ” હું વળતી લામકી દેખાડવાની કોશીશ કરતાં બોલ્યો. “ મને મળવાનો તમેને કોઈ પણ સગળ હોય, તે સગળમાં આપ ખુશીથી વાનચીત કરી શકો છો. ”

“ હું એક ચોક્કસ ખાતરમાં તમે સાથે વાનચીત કરવા માગું છું. ” પેલા ચીનાએ કહ્યું.

“ સાઈ, કરો. ” મેં જવાબમાં કહ્યું.

“ પણ તે જાગત જેટલી અગત્યની છે, તેટલીજ ખાતરી છે. હું ઇચ્છું છું કે આપણે આ જાગત પર કોઈ એકાંત જગ્યા પર બોલીએ. શું અહીંયા તેની જગ્યા નહીં મળી શકે? ”

“ જો મારી રૂમમાં આવવાની તસ્દી લે શો, તો ત્યાં તદ્દન એકાંત છે અને આપણે વગર હરકતે વાતચીત કરી શકીશું. ”

“ ચાલો ત્યારે, હું એજ ઇચ્છું છું. ”

અમે ઝોરડામાં જવા ઉઠ્યા, પણ હું ગુંચવાડામાં પડ્યો હતો કે, આ ગાણસને મારું શું કામ હશે, વળી તેણે મારું નામ કેમ જાણ્યું? જો કે તે સમજી મોઢગમાં બોલતો હતો, છતાં તેની વર્તણૂક દીલપસંદ હતી અને તેની સાથે વાતચીત કરવાની મને હિલટ છુટતી હતી. આટલું તો નહીં હતું કે, આ શખ્સને મેં આગળ કદી જોયેલો નહીં હતો.

ઝોરડામાં આવતાંની વારજ મેં ખતી કાઢી. તેને બેસવા માટે ખુરશી ખતાવી અને હું મારા ખીજાના પર બેઠો. કેમકે ઝોરડો નાનો હોવાના સખમે કરીને ખુરશી એકજ રાખવામાં આવી હતી.

“ તમેને સીગારનો શોખ છે કે ? ” તેણે ગળવામાંથી સીગાર કેસ કહાડતાં પ્રશ્ન કર્યો.

“ હા, તેવું કંઈ છે ખરું ” મેં જવાબ આપ્યો.

“ ત્યારે હવે, મારી કને ધણી ઉંચી જાતની સીગાર છે. ” કહી તેણે સીગાર કેસ મારી સામે ધર્યો. એક સીગાર લઈ મેં સળગાવી અને ખરેખર તે જાહુ ઉંચી કીસમની હતી.

“ ક્યાંગ ચાંડિ ક્યાંગમાં તમે પ્રથમ કોઈ વેળા આવેલા છો કે, આ પહેલીજ વખત ? ” તેણે સીગારનો ધુંવે મોહકામાંથી કાઢતાં મને પુછ્યું.

“ ચીનની સરજમીન ઉપર પગ મુકવાની મને આ પહેલીજ તક મળી છે ” મેં જવાબ આપ્યો. “ ફ્રાન્સની સરકાર તરફથી એકસ કામગીરી માટે મને જોલાવવામાં આવ્યો હતો, ત્યાંથી પરવારી હું અમેરીકાની મુલાકાત પણ કરી આવ્યો અને ત્યાંથી આ ચીનાઈ જાંદરની મુલાકાત લેવાની પણ મને તક મળી ગઈ છે. ”

“ તે બધી મને ખબર છે ડાકટર ! ” તેણે ચલાવ્યું. “ ફ્રાન્સના આંજુ શહેરમાં શીતળાનો મરજ ઉભરી નીકળ્યો હતો. અને

તમે તે રોગના ખાસ અબ્યાસી હોવાથી તે મજા ફેન્ય સરકારના તાળેના હિંદમાં આવેલા પોંડીચેરી શહેરની શીતળાની હોસ્પીટાલના વડા સરજન હોવાથી, તમેને આંગ્રુ ખાતે ખાસ બેલાવવામાં આવ્યા હતા, અને તમારું ત્યાં ખાતેનું કામ સંપૂર્ણ સંતોષ આપનાર નીવડ્યું હતું. આ કામથી પરવારી તમે અમેરિકા કિપડી ગયા હતા, અને ત્યાંના ધણાંક મુખ્ય શહેરોની શીતળા હોસ્પીટાલોમાં તમે ફર્યા હતા, અને તે પછી ત્યાંથી રીટર્ન “ સેન્ટ-જોન ” ગાર્ડને તમે તમારી સરકારના આ બંદર પર આવી ઉતર્યા હો. ”

“ તમારું કહેવું તદ્દન ખરું છે, પણ મને આશ્ચર્ય થાય છે કે, તમે આ સ્થળી બાબત બાણવા કેમ પામ્યા ? ” મને ખરેખર અજ્ઞ-યણી લાગવાથી પુછ્યું.

“ જોહો ! તમે આશ્ચર્ય પામવા જેવું શું છે ? ” તેણે સહેલે હસીને કહ્યું. “ પોંડીચેરીના ન્યુસ પેપરોમાં તમારી તારીફ મેં ઘણી વાંચી હતી, અને ત્યાર પછી આંગ્રુના પેપરોએ તો તમારી વખાણમાં અને તમેએ બજાવેલા કાગળા કોલમોના કોલમ ભરેલા

મારા વાંચવામાં આવ્યાં હતાં. વળી અમેરીકન પત્રોએ પણ તમારા આગમન અને તમારી અંગત જાહેશીની ખાત નોંધો લીધી હતી. છેલ્લે તમારી આ શહેરની મુલાકાત સંજ્ઞામાં મધ દાલના ચીનાઇ પેપરોમાં પણ મસાગ ક રવામાં આવેલા મેં વાંચ્યા છે. આ રીતે તમારા સંજ્ઞાની સચળી હકીકત હું ન્યુસપેપરો મારફતે જાણી શક્યો છું, કે જેમ કોઇ પણ માણસ જાણી શકે. ”

“ ત્યારે તો ન્યુસ પેપરનું તમારું વાંચન ઘણું જાહેરું જણાય છે. ” હું તેના વખાણની દોષે જોડ્યો “ તમે પુષ્કળ પેપરો વાંચતા જણાઓ છો, અને ઘણી ભાષાઓ પર દાખુ રાખતા લાગો છો. ”

“ હા, એવું કાંઇક છે ખરું, પરંતુ એ વાતને જવા દો, હવે આપણે મુખ્ય બાબત પર વાતચીત ચલાવીએ. પ્રથમ મને જણાવવાની મહેરબાની કરશો કે અહીં તમે કેટલા દિવસ રોકાવાનો ઇરાદો રાખો છો ? ”

“ મારે અહીં આશરે દોઢેક માસ પસાર કરવો જોઈશે. કેમકે મારો ઇરાદો ખીજ કોઇ શક્તિ સ્વીચરમાં નહીં, ખરંતુ અહીંની સુંઘ

જતી ફેન્ય મેલ સ્ટીગરમાં ઉપડવાનો છે, અને મુંગધા હું પોંડીચેરી જઈશ.”

“ અને તે દોઢ માસ પુરો થતાં સુધી-માં તમે અહીં શું કરશો ? ”

“ અહીં નજીકના બાગોમાં ફરવાનો વિચાર રાખ્યો છે. ” એ કહ્યું.

“ અને તેટલી મુદત દરમ્યાન નજીકના બાગોમાં ફરવા જવાનો વિચાર માંડી વાળો અને તેના પદલામાં તમેને એક હગ્ગર ખીની કમાવાનો લાભ મળે નો ? ” તેણે ઉપલેખ પ્રશ્ન પુછીને પોતાની નજર મારા પર ફેરવી રાખી.

“ અલગત તેને જતો કરવાને હું રાજી તો નહીંજ થાઉં. ”

“ એમ જાણીને હું ખરેખર ખુશી છું. એક ન્દાના સરળા સંસ્થાનમાં શીતળાના રોગે ભારે ઉપદ્રવ મચાવ્યો છે, અને ત્યાં પાતે તમારા જવા કાળેલ તપીયની મદદ અગોને જોઈએ છે. ”

“ ત્યારે તમે એવી માગણી કરો હો કે ત્યાંના દર્દીઓની સારવાર મારે હસ્તક લેવી ? ”

“ હા, તમારું સમજવું યરાગર છે. ”

“ તે સંસ્થાન ક્યાં આવેલું છે. ”

“ દીક્ષગીર છું કે તે હું હમણા તમોને જણાવી શકતો નથી. ”

“ તમો મને જણાવી શકતા નથી ! ગાહુ નવાઈની વાત ! જે જગ્યાએ મારે જવાનું છે, તેનું ઠેકાણું હું ન જાણી શકું ? શું તે મારાથી છુપું રાખવા માગે છે ? ”

“ તમો જરા ધીરજથી મને સમજાવાની મહેરબાની કરશો, તો હું સઘળું વિસ્તારથી તમોને કહીશ. ”

“ હીક છે, ત્યારે કહો હું સાંભળું છું, સાહેબ ! ”

“ એશક, મારી કિપતી રીત તમોને નવા ઇ સરખી લાગતી હશે, પરંતુ બીજી બાજુ મારા તરફની રૂપીયા પંદર લક્કરની રીની ર-કમનો પણ તમોએ વિચાર કરવાનો છે. જે સંસ્થાનમાં શીતળાએ પોતાનો ત્રાસ વર્તાવ્યો છે, તેને નાબુદ કરી શકે તેવા કાએલ તળીયને તે કાગ પર રોકવાનું કાગ મારે હસ્તક મેલવામાં આવ્યું છે, અને તેવા એક તળીયને તેની ફી બદલ રૂપીયા પંદર લક્કર આપવાને હું તૈયાર છું. પરંતુ શન્ત એટલી કે તે તળી-એ પવિત્ર કોલ સાથે પ્રતિજ્ઞા લેતી જોઈશે કે,

તે જે કામ જાગવશે અને જે સ્થળે જશે, તે વિશે તેણે એક શબ્દ પણ કાઠ પાસે ઉચાર્યો નહીં. ”

“ તમારી આ શરત જેટલી વિચીત્ર, તેટલીજ નવાઇ પમાડનારી છે. ” તેની વાત સાંભળીને હું બોલ્યો.

“ હું કમુત્ર કહું છું કે, તે શરત વિચીત્ર અને નવાઇ સરળા છે. ” તેણે ચલાવ્યું. “ પરંતુ આવી તક હાથમાંથી જતી મુકવાનું ઘણા થોડા માણસોજ પસંદ કરે. ”

“ જે તળીજ તમારી શરતો અને માગણી સ્વીકારીને જવા માટે તૈયાર થશે, તે તમારું સંસ્થાન કેવી રીતે શોધી કાઢશે ? ” મેં પ્રશ્ન કર્યો.

“ તેને ત્યાં પહોંચાડવાની બધી ગોઠવણ મારા તરફથી કરવામાં આવશે. ” તેણે જવાબ દાધો.

“ અને ત્યાંથી પાછા ફરવા માટેનો ખર્ચો ખર્ચ કોણ કરશે ? ”

“ જેવી રીતે તેને અહીંયાં લઇ જવામાં આવશે, તેવી રીતે વગર અડચણે તેને અહીં પાછા ઉતારી આપવામાં આવશે. ”

“ અને તે તળીયને અહીંથી વહેલામાં વહેલું ક્યારે ઉપડવું જોઈએ ? ” મેં જાણવા માગ્યું.

“ આજેજ કાંમપણ વિસંજ કયાં વગર રાતના ચાર કલાકે તેણે ઉપડવું જોઈએ. ”

“ હમણાં લગભગ નવનો ટાઇમ તો થવા આવ્યો છે. ” મેં ખીરસા માંહેથી ધડીયાળ કહાડી જોતાં કહ્યું. “ માત્ર ત્રણ કલાક બાકી છે, અને તેટલા વખતમાં તે તળીયે તૈયાર થવું જોઈએ. ”

“ હારતો, કારણ કે સ્થિતિ એટલી યધી ગંભીર છે કે, તેમાં દીલ કરવાનું કામ વ્યાજળી થઈ પડે નહીં. ” તે બોલ્યો અને ઉમેર્યું, “ બોલો ડાક્ટર એલગદખાન, તમે આ કેસ હાથ ધરવાને ખુશી છો ? ”

“ બહે હું ખુશી છું ” મેં જવાબમાં કહ્યું, “ પણ મને મારી ક્ષીની અરધી રકમ એક ખાત્રી દાખલ આંગ ઉપર મળવી જોઈએ. ”

“ અને મને તે કમુત્ર છે. ” તેણે કહ્યું, અને પોતાના ખીરસામાંથી એક લાંબી રેશમની કાચળી બહાર કાઢાડી, જે આખી સોનાની ગીનીઓથી ગરેલી હતી. તેમાંથી તેણે કાંઈ

પણ અચકાયા વગર પાંચસો ગીની મને ગણી આપી અને બોલ્યો. “ હવે આ તમારી આખી ફીની આરબી રકમ આંગ પર. ”

“ મહેરબાની થો. જો કે મેં શક દેખાડીને રકમ આંગ પર માગી, તે માટે હું દીલગીર છું પણ—”

“ વાહ, તેમાં શું થયું ? ” તે વચ્ચે બોલી ઉઠ્યો. “ વહેવારની બાબતમાં શરમ સારી નહીં. વળી આપણે એક બીજાથી અનુભવા છીએ એટલે તેનું કંઈ નહીં. પણ હું ધરણું છું કે, આપણી વચ્ચેની શરતને તમેજો જરાબર સમજી હશે. આ સંબંધમાં હમણા અથવા પછીથી એક શબ્દ પણ તમારે કોઈને કહેવો નહીં. ”

“ હું એક સાચા ઇસલામી અને ગૃહસ્થ તરીકે મારો કોલ આપું છું કે, તમારી કોઈ પણ વાત હું જાહેર બોલીશ નહીં, તમે નિશ્ચિંત રહો. ” મેં બાર સાથે ખાતી આપી.

“ બસ, હું એટલું જ ચાહું છું. ” તેણે બાકીની ગીનીવાળી કોથળી ખીસ્સામાં મેલતાં કહ્યું. “ તમારો ક્ષણે ઉપકાર થયો, ડોક્ટર એહમદખાન ! હવે તમે મને જરાબર બાર વાગતે કીનારા પર મળશો ને ? ”

“ બરાબર બાર વાગતે હું ત્યાં જાનર થઈશ, તે વિશે એ ક્ષીકર રહો, પણ આપણે હમણાં છુટા પડીએ તે પહેલાં ત્યાં ખાતે શીત જાનો રોગ કેવાક પ્રમાણમાં ફાટી નીકળ્યો છે, તે જાણવાની મને જીજ્ઞાસા થાય છે. ”

“ મને પુછો, હું જવાબ દઈશ. ”

“ શું તે રોગ ખડું ત્રાસદાયક રીતે ફાટી નીકળ્યો છે ? ”

“ હા, ઘણા જોર સાથે ” તેણે દીક્ષગીર અવાજે કહ્યું “ હમણાં સુધીમાં તેણે સો ઉપરાંત માણસો પર હુમલો કર્યો છે અને લગભગ અરધી જટલી સંખ્યાના માણસો તો તેનો હંમેશનો ભોગ થઈ પડ્યા છે. તમારે ધ્યાન આપીને આજોશીય કામ જાળવવું પડશે, એ ચોક્કસ છે. ”

“ જે લોકો એ રોગોથી હજી સુધી નિરાળા અને સાજા હશે, તેને મારે શીતળા કાઢવા પડશે. મારી પાસે જો કે ગૌશીતળા શરીરમાં દાખલ કરવાની રસીની બાટલી તો બરેલી છે, તો પણ તે સંસ્થાનમાં ગાયના વાછરડા હશે, તો મારું કામ ઘણું રહેલું અને વહેલું ફતેહગંદ થઈ શકશે. ”

“ ત્યાં વાછરડા તો જોઈએ તેટલા મો જુદા છે, ” તેણે કહ્યું. “ હવે જો વધુ કંઈ પુછવાનું ન હોય તો હું રજા લઉંશ. મારે બીજી ધણી જોઈવળો કરવાની બાકી છે. ”

“ નહીં, હમણા કંઈ વિશેષ પુછવાનું નથી. આપ સુખેથી જાઓ. ” મેં મારી બેઠક પરથી ઉઠતાં કહ્યું. “ હું ગંધ્ય રાત્રીએ મારા સરસામાન સાથે તમોને ઠીનારા પર મળીશ. ”

“ સામાન બનતાં સુધી થોડાજ સાથે ભેશો, તો ઠીક થઈ પડશે. ” તેણે કહ્યું.

“ એક ટુન્ક, એક ખિસ્તરો અને બે કાથળા છે. ”

“ સારું તો ઠીક છે. ”

“ પણ હવે તમારું નામ જણાવવાની મહેરબાની નહીં કરો ? ” હું બોલ્યો.

“ વાહ, ખુશીથી મારું નામ સુ-યુ-કુંગ છે, હોય હવે સાહેબજી ” કહેતાકને તે મને શેકહેન્ડ કરીને ચાલતો થયો.

તેના જવા પછી હું મારી આ બેદી અને વિચીત્ર સફરે જવાની તૈયારી કરવામાં લાગી ગયો.

પ્રકરણ ૨ જી.

દરિયામાં દગો-પીસ્તોલની લડાઈ.

રાત અંદની હતી. શીતળ પાનની ગંદ ગંદ લહેરો દીલ અને દીમાગને-ગધુર લાગતી-આનંદ આપતી હતી. બંદર પરના કર્કશ હાલસની લોઢી પર બાર વાગતાના ટકોરા ઠોકાતા હતા, તેટલામાં હું મારા સામાન સાથે કીનારા પર જઈ પહોંચ્યો, અને મારો સામાન ઉપાડીને મારી સાથે આવેલા હેલકરીને તેની મજુરીના પૈસા ચુકવીને વિદાય કર્યો. લગભગ બે ત્રણ મીનીટ પસાર થઈ હશે તેટલામાં એક ચીનો ત્યાં આવ્યો અને પગમાંથી ખુટ કહાડી, એક તરફ જેસી, પગના આંગળાંના ટચાકડા ફેડવા માંડ્યો, તેણે મારી તરફ જોઈને પોતાની બાધામાં મને કાંઈ કહ્યું, પણ હું તેનું કહેવું કાંઈ સમજી શક્યો નહીં, કેમકે મને ચીનાઈ ભાષા આવડતી નહોતી. તે પછી તેણે મને અંગ્રેજીમાં પૂછ્યું, કે જે અંગ્રેજી કહી અશુદ્ધ અને ભાંગી પડી હતી.

“ તમે પરદેશી છો ? ” તેણે સવાલ કર્યો.

“ હા, ” એટલું ટુંકમાં પનાવીને હું તેના પાસેથી ધામે પગલે ચાલીને દુર થવા લાગ્યો. કારણ કે આવા એક અગ્નિપ્રવા સાથે સવાલ જવાબમાં ઉતરવાનું મને પસંદ પડ્યું નહિ. પરંતુ મારી અન્યથા વચ્ચે તે ચાલો પોતે જ્યાં બેઠો હતો, ત્યાંથી કોમો થઈને મારી પાછળ પાછળ આવવા લાગ્યો અને જાણે કે મારો ખીછોજ છોડવા નહીં માગતો હોય, તેમ છંક મારી નજદીકમાં આવીને બોલ્યો.

“ તમે આટલી મોટી રાત્રે કીનારા પર શા માટે આવ્યા છો ? ”

“ અહીં એક મિત્ર સાથે મળવાનું છે. ”

“ તમારા તે મિત્ર કોણ અંગ્રેજ હશે ! ”

“ હા, એમજ છે. ”

“ તેની સાથે તમોને શું કાંઈ ખાસ કામ છે ? ”

“ અને તમોને તે સંબંધ પુછવાનું શું કારણ ? પારકી પંચાતમાં માથું મારવાનો તમોને શું સળખ ? ”

“ પણ મને તે સાંભળવાની જ્ઞાસા છુટે છે. ”

“ માફ કરો. હું દીલગીર છું કે, તમારી તેવા પ્રકારની જ્ઞાસાને તૃપ્ત કરી શકતો નથી. ” હું જરા કચવાટ અને તીખાશથી બોલ્યો.

“ મને ભાગે છે કે, શીતળાના ઉપદ્રવને લગતી કાંઈ યાગત તે હશે. ” તેણે ખુલ્લી ટકોર કરતાં કહ્યું. “ કેમ ખરૂંની, ડોક્ટર ! ”

“ તે તમે ગમે તેમ ધારો તેની સાથે મને કશું લાગતું વળગતું નથી. ” મેં કહ્યું, પણ મનમાં હું કાંઈ થોડો અજગ થયો નહોતો. હું વમાસણમાં પડ્યો કે, અમારી વચ્ચેની ત દન છુપી વાતને આ તાલિત શખ્સ ક્યાંથી જાણી શક્યો હશે. હું પાછો તેની આગળથી ચાલ્યો જરા લાગ્યો કે તે બોલી ઉઠ્યો.

“ શાળાશ ડોક્ટર ઐહમદખાન ! મારે કશું કરવું જોઈએ કે, હું તમારાથી તદનજ સંતોષ પામ્યો છું. ”

“ યા પરવર ! આ શું ? ”

“ માફ કરજો, એતો હું જરા આપની કસોટી કરતો હતો કે, આપણી વચ્ચેની વાત છુપી રાખવા માટે મેં તમે પર મેલેલા વિશ્વાસ ને તમે પાત્ર છો કે નહીં ” તેણે મારા ખભા પર હાથ મુકીને કહ્યું. “ હું આપનો મિત્ર સુ-યું કુંગ છું, અને હું ફરીથી મારો સંતોષ જાહેર કરું છું કે, તમે પુરેપુરા વિશ્વાસને લા યક છો. ”

મેં તેને હવેજ પીછાડ્યો, તેણે વેશ અને સાથેજ અવાજ બદલવામાં ખચીત કમાલ કરી હતી. તેને તુરત ઝોળખી લેવાનું કામ તદ્દન અશક્ય હતું.

“ ચાલો, હવે આપણે અહીંથી ઉપડી જવું જોઈએ ” તે જોડ્યો અને એક હોડી અગો જે જગ્યાએ ઉમેરા હતા, ત્યાં આવીને થોભી. આ હોડીમાં ત્રણ માણસો હતા, જેને સુ-યુ કુંગે ગારી સાથેનો સર સાગાન હોડી પર લઈ જવા કહ્યું.

તે માણસો સાગાન લઈ જવા અને જો-હવામાં રોકાયેલા હતા, તેટલામાં સુ-યુ કુંગે ગારી કાન પર પડીને તદ્દન ધીમેથી કહ્યું. “ આપણે હોડીમાં બેસીએ તે પહેલાં મારે તમેને થોડી ચેતવણી આપવાની છે. એક તો તમારે ગારી સાથે રસ્તામાં વધુ વાતચીત કરવી નહીં અને બીજું તમારે તમારી પિસ્તોલ તદ્દન તૈયાર રાખવી, કાચ કે જે માણસો સાથે આપણે જવાનું છે, તે પુરેપુરું વિશ્વાસ ને પાત્ર નથી. ”

“ પરંતુ ગારી પાસે તો પિસ્તોલ પિસ્તોલ જેવું કાંઈજ નથી. ” મેં ખરી વાત કહી દીધી.

“ હ્યો ત્યારે આ પિસ્તોલ રાખો ” સુ-યું કુમે મને એક પિસ્તોલ સોંપતાં કહ્યું. “ ધ્યા ન રાખજો. એ હારેલી છે. મારી પાસે એક બીજી પિસ્તોલ છે. ”

“ ત્યારે શું આ હોડી મારફતે આપણે પેલા તમારા સંસ્થાન સુધી પહોંચવાનું છે ? ” મેં શંકાથી સવાલ કર્યો.

“ નહીં, આ હોડી આપણને એક ગ્રીનાઇ સ્ટીમર પર પહોંચાડશે અને તે સ્ટીમર આપણને અમારા પોતાના બારકસ પર અડાવશે અને તે બારકસ આપણને તે સંસ્થાનમાં પહોંચતા કરશે. ”

અમે હવે તે ઢોળીમાં ઉતરીને ગોઠવાયા અને માનો કે તે ઉડતી ચાલી. બીજી ત્રણ ગ્રીનીટમાં તો તે એક બારકસ પાસે આવી ઢબી અને અમે મારા સામાન સાથે તેની પર ચડ્યા. બારકસ ઝપટાગંધ, સડસડાટ કરતું પાણી કાપતું બર દરીયા આગળ વધતું ચાલ્યું. હું સુ-યું કુમથી થોડો દુર બેઠેલો જાંઠા ખાતો હતો, જ્યારે સુ-યું-કુમ શું કરતો હતો તે, તે જગ્યામાં પડતા અંધારાથી હું નેંદ્ર શરૂતો નહોતો. આ બારકસ પર કેટલા બંદા-

સાચો હતા તે હું તુરતમાં તો જાણી શક્યો નહીં પણ પછી મને માલુમ પડ્યું કે, એક નાખોદા અને જીજ્ઞ પાત્ર ખસાસીઓ તેની પર હતા. તે સધળા ચીનાઓ હતા. નાખોદાનું નામ લા ચાંડિ હતું.

હું ઉઘના ઝાંકા ખાતો હતો, તેટલામાં મારા પર કોઈ ભારે વસ્તુ પડી હોય, તેમ મને લાગ્યું. હું ચોંક્યો અને જોયું તો તે મારો મિત્ર સુ-યુ કુંગ મારી પર મગડી આગ્યો હતો. ખરી રીતે મારા શરીર પર મગડી આવવાના તેણે પ્રક્ટ દોંગ કર્યા હતા, એમ સમજના મને વાર લાગી નહીં, કારણ કે મારા શરીર પર પડીને તેણે મારા કાનમાં કુંક મારી—“ જરાગર સાવચેત અને જાગૃત રહેજો. આંખનું એક મટકું પણ ન મારતા. જોઓ વિશ્વાસને પુરેપુરા લાયક નહીં હોવાનું મેં તમોને કીનારા પર દહિું હતું, તેઓ ખરેખર વિશ્વાસપાત્રી બનીને આપણી સાથે દયો રમવા માંગે છે. હું ધારું છું કે, થોડાજ વખતમાં આપણે તેઓની સાથે ઝપાઝપીમાં ઉતરવું પડશે. ”

મારી આંખમાં જરાયેલી સધળી ઉધ આ સાંભળતાં કુચ કરી ગઈ, અને હું તદન ટટાર

થઈને સાવચેતીથી બેઠો. મેં મારા કાઠના મોટા ખીસ્સામાં હાથ નાખ્યો, પણ મારી બારે અન્નયળી વચ્ચે તેમાં મેં રાખેલી પિસ્તોલ ગુમ થયેલી જણાઈ. મેં ધાર્યું કે હું ઝોકાં ખાતો પડ્યો હતો, તે તકનો લાભ લઈને તે ચોરી જવામાં આવી હતી. મને આ જનાવ થાં કેટલો ગભરાટ લાગ્યો હશે, તે કદપણ મુશકેલ નથી. મેં તુરતજ મારા મિત્રના કાન પર પડીને પિસ્તોલ ચોરાઈ જવાની વાત તેને કહી દીધી.

“એ માટે તો મેં પ્રથમથીજ તમોને ચેતાવ્યા હતા.” તે જણડ્યો. “ખેર, પણ હવે જે જાની ગયું, તે સંજંઘમાં જળાયો કરવો વ્યર્થ છે. હવે તમો ઉધમાં પડ્યા હો તેવો દોંગ કરો, અને હું કાંઈ કહું નહીં, ત્યાં સુધી વગર હીલચાલે પડ્યા રહો. આ બારક-સનો નાખોદા લા ચાંદિ ધણો નીચ અને દગા-ગાઝ માણસ છે. તેનો કોઈ મિત્રજ નથી. ધડીમાં મિત્રાચારી દેખાડે અને ખીજી પળે દગો દે તેવો છે. તેની પર અમારો ધણો ઉપકાર છતાં આજે તેનો બદલો અપકારમાં વાળવાને તે તૈયાર થયો છે. ખેર, તેને જોઈ લઈશું.”

“ કાણુ હા ચાઉ ? પેલો જાણીતો ચીનો લુટારો-ચાચીયો હા ચાઉ ? ” મેં આશ્ચર્ય અને ગભરાટની ભેગી લાગણી સાથે પુછ્યું; કેમકે તે દયાહીણ અને ધાતકી લુટારાની મેં ધણીક વાતો સાંભળેલી હતી,

“ હા, તેજ અદમાશ ! ” મારા મિત્રે કહ્યું.

હવે હું ચુપચાપ પડ્યો રહ્યો. પાણુ આ રીતે મારે વધુ વખત પડી રહેવું પડ્યું નહીં. બાગદાદનું ઉત્તરરૂં થવા આવ્યું હતું. હું અર્ધ ખુલ્લી એટલે ચુંચી આંખે જોતો પડ્યો હતો, તેટલામાં એક ગાણુસને મારી સામે હાથમાં એક તેજદાર ખંજર સાથે ઉભેલો જોયો, અને હવે હું સાવચેત થવા જાઉં છું, તેટલામાં તો તે મારી પર તુટી પડ્યો.

તે ઝનુનથી મારી પર કુચો અને જોવો તે મને ખંજર મારવા માટે હાથ ઉચકે છે, તેટલામાં એક પિસ્તોલનો ધડાકો થયો, અને તે ગાણુસ મારી પરથી ઉથલાઈ પડ્યો. પિસ્તોલની નેમ આગાહ ઉતરી હતી. કારણ કે જોણી તેના બેજાને ચીંધીને આરપાર નીકળી ગઈ હતી, અને તેની ખોપરી ચીરાઈ ગઈ હતી. આ જોણી મારનાર બીજો કોઈ નહોતો પણ મારો મિત્ર ચુ-ચું-કુંગ હતો.

હું ઝડપથી કુદાને ઉભો થઇ ગયો, અને તેજ પળે સુ-યું પાણી ઉભો થયો. અમે બંનેયું કે અમારી સામે થોડેક છેટે પેલો બદમાશ નાખોદા લા ચઢ પોતાના સાથીઓ સાથે કે બેસે છે. પોતાના એક માણસને દાર થયેલો જોઇ તે ગુસ્સાળી લાલભુંડ બેવે થઇ રહ્યો હતો, તેની આખોમાંથી ગોચા આતશ ઝરતો હતો અને પોતાના સાથીઓને તે કાંઇક કહે તો હતો. તેના હાથમાં એક પિસ્તોલ હતી.

“ ડાક્ટર સાહેબ ! આ માર્યા ગયેલા માણસની પાસેનું ખંજર તમે ઉઠાવી લઇને હાથમાં રાખો.” મારા મિત્રે મને કહ્યું. “ પેલા ચંડાલ લાં ચાંડિ પાસે તમારી ચોરાયેલી પિસ્તોલ છે. તેમાં મેં ચાર ગોળીઓ ભરેલી છે, અને તે ચારે જો અર્થ નવય તો પછી આ પણ તેને પડેલી વળીશું.”

“ હજી, તો સુ-યું-કુંગ પોતાનો છેલ્લો બોલ પુરો કરે છે, તેટલામાં તે ઝનુનથી કંપી રહેલા ચાંચીઆજો એક ગોળી છોડી. પાણી તે મારા કાન પાસેથી પમાર થઇને પાછળની લાકડાની દીવાલમાં ચોંટી. એક ગોળી તો રદ ગઇ.

“ બાકી તણ રહી.” સુ, યુ. કુંગ જો-
દ્યો, અને એક બીજને ધડાકો-અને ગોળી
અગારો વચ્ચેથી પસાર થઈ ગઈ. “ હવે જે
રહી.” સુ-યુ. એ તુરત ઉભેર્યું.

ત્રીજી ગોળી છુટી અને તે પણ પ્રથમની
માફક રદજ ગઈ, પરંતુ ચોથાએ પસાર થતાં
મારા હાથની બાજુમાં ચરકો પાડ્યો,
આ કબજા એક છરી વાળીને પડે તેટલો હતો
અને તેમાંથી લોહી વહેવા લાગ્યું, છતાં તે
તરફ દરકાર કરવાનો મને વખત ન મળ્યો.
કારણ કે દુર ઉભેલો જા ચાંક પોતાના સાથી
જો સાથે અગારા પર ધસી આવ્યો હતો.
અમે માત્ર જે હતા. જ્યારે તેઓ પાંચ જણ
હતા. તેઓ ધસ્યા કે, મારા મિત્રે ગોળી છોડી
અને તેમાંના એક નીચે પડી તરફડીયા મારવા
લાગ્યો. તે પુરો થયો. બીજા એકને ડોકર
લાગી અને તે દરિયામાં ઉથલાઈ પડ્યો, તે
દરિયામાં જ રહ્યો.

હવે તણ જણ રહ્યા અને તેની સામે
અગારે જે જણાને લડવાનું હતું. એક બીજને
માગ પર ધસારો લઈ આવ્યો, તેને મેં મારા
હાથ માંડેનું ખાંજર છુટું ફેંકીને માર્યું, તે

તેના ગળામાં ચોંટ્યું અને તે મોતના છેલ્લાં તરશડીયા મારતો જમીન પર પટકાઈ પડ્યો. હવે લા ચાંકે અને જોકે પીળે રહ્યો. તે પીળે આવતો અને ખાઝી પડ્યો અને લા ચાંકે મારા ગિરની સાથે હાથે હાથની મારામારી કરવા લાગ્યો.

હું મારા હરીફની સાથે કેમ લડ્યો, તે જો કે મને ખરાબર યાદ આવતું નથી, તેમજ એટલી વાત ખતી છે કે, તેને ત્રીસે પટકાઈ દબને હું તેની છાતી પર ચડી બેઠો હતો, અને તેના હાથને પાછળથી મગજનું પાંચીને તેના પગને જોકે કડાની સાથે મેં સીકરી લીધા હતા. તે પછી શું થયું તેની મને ખબર ન રહી, કારણ કે હું બેશુદ્ધ થઈ ગયો.

પ્રકરણ ૩ જી.

દરિયાની ડાકણ સાથે મુલાકાત.

જ્યારે હું જંગલ થયો ત્યારે મેં જોયું કે, હું જોકે ઝાળામાં સુતેલો હતો, અને જોકે મોટાં સુંદર બારકસમાં પુર જડ્યે મુસાફરી કરતો હતો. આ બારકસ પ્રથમના ચીનાઈ બારકસ કરતાં જુદું જ હતું. જો કે આગલા

જારકસની અને જનાવોની યાદ મારા બેગ્ગમાં ગુંચવાઈ ગઈ હતી, અને હું ક્યાંથી, ક્યાં જાઉં છું અને જવાનું કારણ શું તે મને ઠાંધ પણ યાદ આપ્યું નહીં.

છેવટે મેં મારી આંખોને જાંઘ કરી દીધી અને મારા ગુંચવાયેલા વિચારોને છુટા પાડીને તેને એક મરખા દોર પર મુકવાની હું કોશી-લ્ય કરવા લાગ્યો. મારું મન ધીમે ધીમે શાન્ત થયું અને જનેલા જનાવોની મને હવે સારી રીતે યાદ આવી. સુ-યુ. કુંગે કહ્યું હતું તે મુજબ જે જારકસ અમેને પેલા ચીનાઈ જારકસમાંથી ઉપાડીને પેલા સંસ્થાન ખાતે પહોંચાડનાર હતું, તે જારકસ ઉપર દુશ્મના વખતે હતો, એમ મેં અનુમાન કર્યું અને તે ખરું જ હતું.

આ પ્રમાણેના વિચારો કરતો હું એળીમાં પડ્યો હતો, એટલામાં પાછળથી ઠાંધક અવાજ આવતો મેં સાંભળ્યો. હું જરા કોર મરડીને મારું માથું સુતાં સુતાં પાછલા ગાગ તરફ ફેરવીને જોઉં છું તો મારી અનદદ અબ્જળી વચ્ચે મેં એક એવો દીલપઝીર દેખાવ જોયો કે જેનું સંપૂર્ણ વર્ણન આપવાનું કામ મારા માટે મુશ્કેલ થઈ પડે છે. તે જનાવ અને દે-

ખાવને આજે વરસો વીતી ગયાં છે, છતાં કેમ જાણે તે કાલેજ જાન્યો હોય તેવી રીતે મારા મનમાં અને મગજમાં તાત્તેને તરવરતોજ રહ્યો છે.

એક સુંદર અને મળગતી આરામચેર પર એક જાતની હુડી સાથે પાંચ દરીયાઈ કરે તેવી ખુમસુરત અને ચહેરેનમુન જવાન આળખા બેઠેલાં હતી. મેં આગળ બેગેલી અનેક ખુમસુરત સ્ત્રીઓ કરતાં આ સ્ત્રીની સૌંદર્યતા હમ્મર ગણી કિતમ અને અધિક હતી. તેણીની ગર દનની મરોડ અને મરોડોનો ઘાટ એક કિન્દી-યુરોપીયન સ્ત્રીના જેવો લાગતો હતો, છતાં તેણીએ પહેરેલો પોશાક સ્ત્રીનાઈ અને તે પણ એક રાજવંશી સ્ત્રીનાઈ જાતુ પહેરે તેવો કાઠગતી હતો. તેણીનું મધ્યમથી મહેજ ઉચ્ચું કદ, સરખું બરેલું સરીર, આણીયાણી અને ક્ષેરા જ્યુ રંગની મોટી આંખો, માથા પર ગુચ્છેદાર સોનેરી વાળનો મારો અને બરેલા મુખાડા પર ગુલાબી રૂપસારો જાણે કે તેની પર દ્રષ્ટિને રોકી રાખવાને લક્ષ્યાવતા હતા. તેણીની ઉંમર એકવીસ આવીસ વર્ષથી વધારે નહોતી લાગતી.

પરંતુ આ સર્વમાં અબળ જેવું જે હતું, તે તેણીની બાજુમાં જેઠેલા એક મોટા કદનો વિકાળ ચિતો (વાઘ) હતો. તેની ગરદનમાં એક ચાંદીનો પટો નાખેલો હતો અને તેના નીચેના ભાગમાં એક ઝુલતો રૂપેરી ધુધરો આંધેલો હતો. આ ચીતો પોતાની શેઠાણીની બાજુમાં જેઠો હતો, અને તેની ખુબસુરત શેઠાણી ખુરશી પરથી પોતાના ઝુલતા હાથ વડે તે વિકાળ અને જંગલો હેવાનના ઉભા પથ્થુ ડુંઠા કાન પસવારતી હતી.

મેં તેણીને અને તેણીની હાંસયાલને ની-હાળી લાં સુધી તે પોતાના વિચારોમાં લીન થયેલી જણાતી હતી, એટલે તેનું ધ્યાન મારી તરફ ખેંચાયેલું નહોતું. પણ પછી લગભગ તુરતમાંજ તેણે પોતાની નજર ફેરવી અને મારી સામે જોયું. ચાર આંખો એક થતાં સહેજ હતી.

“ તમે આખરે જાગ્યા છો. ડાક્ટર એ. હમદખાન ! ” તેણી ઝાળાની નજીક આવીને મારી મોટી અભયળી વચ્ચે ઉરદુ બાષામાં બોલી. તેણીનો ખુસખુસી અવાજ તેણીના મુખડાની ખુબસુરતી કરતાં પણ વિશેષ ગનહરથ હતો. “ તમે એ ડીક લાંખી ઉધ ખેંચી છે, ખારસા બાર કલાક ! ”

“ જાર કલાક ? ” મેં વિસ્મયતાથી પુછ્યું. “ મેં શું જાર કલાકની ઉધ લીધી ? માની નહીં શકાય તેવી વાત છે. માત્ર થોડી મીનાટોની વાત પરજ અમે પેલા ચીના ચાંચીયાઓ સાથે લડતા હતા તે લડાઈની પછી શું શું જન્યું ? પેલો બદમાશ ચાંચીયો લા ચાંકિ ક્યાં છે ? ”

“ લા ચાંકિ હમણા જાંધીવાન થઈ પડેલો છે અને તેનું જારકસ અત્યાર પહેલાનું દરીયાને તળીયે ગયેલું છે. ” તેણીએ જણાવ્યું. “ મને તમારા મિત્ર સુ-યું એ સમાચાર આપ્યા છે કે, તમેને કેટલાક કલાકો ધણા ખરાબ પસાર કરવા પડ્યા છે. ”

“ હા, ધણાજ ખરાબ. ’ હું જોડ્યો. “ અને તેવા કલાકો ફરીથી પસાર કરવાનું હું કદી પણ ઇચ્છું નહીં. આવો એકજ અનુભવ આખી જીંદગી સુધી યાદ રાખવાને મારા જેવા માણસ માટે પુરતો છે. વાર મારા મિત્ર ને કેમ છે ? તેને કાંઈ ઇજા નથી થઈને ? ”

“ નહિં. તેને કાંઈપણ ઇજા થઈ નથી. ” તેણીએ હસીને કહ્યું. “ તે તો આવા અનુભવથી ટેવાયેલો છે, એટલે આ જનાવથી તેના

પર કાંઈપણ અસર થવા પામી નથી. તે દમ
ણાં તેની કેશનમાં છે, ત્યાંથી બહાર તુટક પર
આવશે, કે તુરત હું તમારી પાસે મોકલીશ.
હવે તમે આરામથી પડ્યા રહો અને હજીપણ
એક ઉધ ખેંચી કઢાડો તો બહેતર છે. ”

“ પણ તે પહેલાં મને જણાવવાની મહે-
રયાની કરશો કે, આ બારકસ કેનું છે અને
તેનું નામ શું છે ? મને તો કાંઈપણ સમજ
પડતી નથી. ”

“ તે જણાવવામાં વાંધીજ શું હોય સ-
કે ? ” તેણીએ કહ્યું. “ આ બારકસનું નામ
'ગેઝેલ' છે. 'ગેઝેલ' એ ધરાન તરફના જાળીતા
હરણનું નામ છે, અને આ બારકસ તેના
જેવી ઝડપે પાણીની સપાટી પર દોડતું હોવાથી
તેને 'ગેઝેલ' નું નામ આપવામાં આવ્યું છે,
અને તેની માસેક હું પોતે છું. ”

“ આપણી વચ્ચે જ્યારે આટલી વાતો
છુટ્યા થઈ છે, તો એક વધુ વાત પુછવાની
મને હિંમત થાય છે અને તે હું તમે જાનુનું
નામ પુછવાની રજા લઉં છું. ”

“ પણ મારું નામ સાંભળીને તમે ખુશી
નહીં થશો એમ મને લાગે છે. ” તેણીએ હ-

સીને કહ્યું, “ હું જાતે અને કામે ધસલાગી છું, અને મારું ખર્ચ નાગ જગીલા છે, પરંતુ લગભગ સધળા જાંદરોમાં અને ઘણાનરા જા રકસોવાળાઓ ગને જુદાજ નાગથી જોળાયે છે અને આ જુદું નાગ જેટલું વિચીત્ર તેટલુંજ અજાણ્ય ઉત્પન્ન કરાવનાર છે.” જેટલું ખોલીને તેણી મારી તરફ જોતા ચુપ ઉભી, અને હું પણ તેના લરગમાં ખોલાયેલા શબ્દો ને ન સમજી શકવાથી અજાણ્યથી તેને ટીકવા લાગ્યો.

“ અને તે તમારું વિચીત્ર તેમજ અજાણ્ય ઉત્પન્નવનાર નાગ જાણવાની મને જીજ્ઞાસા થાય છે.” મેં કહ્યું.

“ દરિયાની ડાકણ ” તેણીએ જવાબ આપ્યો અને પોતાની સાથેના પેલા વિકાળ ચિત્તાને હાંક મારી ઝડપથી મારી પાસેથી ચાલી ગઈ.

આ નાગ સાંભળતાં હું ગમરાટ અને ભયથી હેંચતાઈ ગયો. કારણ કે, જે ફૂર સ્ત્રી ના નાગથી સધળા જારકસો મુજતાં હતો, જેના નામનો દરીયામાં ડુંકાવાગતો હતો, જેના ત્રાસદાયક કામેએ સત્તાવાળાઓને પણ

છુગ પડાવી હતી, હેરાન પરેશાન કર્યા હતા.
 તેજ સ્ત્રીની ચુંગાલમાં કમનસીબે હું ફરતી પ-
 ડ્યો હતો, એમ મેં જોઈ લીધું. આ ત્રાસદા-
 વક સ્ત્રીને લગતી ઘણી વાતો સાંભળવા પછી
 એક વખતે મેં તેણીને જોવાની ઇચ્છા મન-
 માં કરી હતી કે, દરિયાની ડાકણને ક્યારેક
 જોવાનો પ્રસંગ મળે તો ઠીક, તે ઇચ્છા આ-
 ને કમનસીબ અને વિચીત્ર સંજોગો વચ્ચે પુ-
 રી પડેલી મેં જોઈ, અને તેથી માન ગહરા-
 ટનો પાર રહ્યો નહીં. હું તેણીને મોતના ડા-
 આમાં મુકાઈને નહીં, પણ મોજને ખાતર જો-
 વા માગતો હતો. તેણીનું નામ સાંભળનાં મો-
 જ તો ન મળી પણ હોશ હવાશ દવા થઈ
 ગયા. અને જે કમનસીબ ઘડીએ મેં તેને જો-
 વાની ઇચ્છા કરેલી તે ઘડીને હું શ્રાપ દેવા
 લાગ્યો. કારણ કે તેણે અનેક શ્રીંગતોને હુ-
 ટ્યાની અને ઘણાકોની પીઠ ખોખરી કરી ના-
 ખવાની દીલ કંપાવનારી વાતો મેં સાંભળેલી
 હતી, તેનાજ હાથમાં આજે હું આવી પડ્યો.
 હોવાથી મારા મનની સ્થિતિ કેવી થઈ હશે,
 તેનો ખ્યાલ કરવો મુશ્કેલ નથી. હોંગકેગના
 એક કરોડપતી સ્ત્રીના વેપારી હુંગ-સીઆને

જેણી પોતાની જાગમાં ફસાતીને ફરીયામાં તેડી
ગમ હતી અને તેની પાસેથી લાખો રૂપિયાના
ખદસો ઝોકાબ્યા પછીજ તેનો છુટકારો કર્યો
હતો. મધ્ય એશિયાના એક નવાગને પણ આ
ખુણસુરત ડાકણેજ લુંટ્યો હતો, તે કિપચંન
વીજ ધણાકા પાસેથી તેણે નાણાં ઝોકાબ્યામાં
હતાં અને ધણા ગારકસોને લુંટીને તેનો ભાર
ઝાઝો કર્યો હતો.

મેં ધાર્યું કે હું પણ તેની ઉંચી કુનેહનો
ભોગ થઈ પડીને તેના હાથનાં રસાઈ પડ્યો
હતો, અને આટલી સહેલાઈથી તેનો શાકાર
થઈ પડતા માટે હું મને મોટો મુર્ખ સમજવા
લાગ્યો. પણ સાચેજ મને વિચાર આવ્યો કે,
મારી પાસેથી એવી મોટી તે શું રકમ તેણીએ
મેળવવાની હિમેદ રાખી હશે ? શું મને નીચો
વીને તદ્દન બીજારી બનાવી દેવાની ઇચ્છા આ
ખાહેરથી પરીબ્રહ્મ જેવી પણ ખસલતે શયતા-
ની સ્ત્રી ધરાવતી હશે ? મેં સાંભળ્યું હતું કે,
મધ્ય એશિયાના નવાગ પાસેથી તેણે દસ લાખ
રૂપિયા ઝોકાબ્યા હતા, અને કરોડપતી હુંગ-
શીયા પાસેથી પણ લગભગ તેટલીજ રકમ તે
ણીએ કઢાવી હતી. તો શું મારી કનેથા પણ

તેની મોટી રકમ મેળવવાની તેણીએ કમેદ રાખી હશે? મારી કનેથી તો વધુમાં વધુ દોઢ લાખ સુધીની રકમ નીકળી શકે, અને તે આપના હું તદ્દતજ બીજારી થઈ પડું તેમ હતું. તેણીના મનથી આ રકમ કાંઈ મોટી ન ગણાય, તો પછી શું તેટલી રકમ પણ મેળવવા માટે તેણે આ જંગ પીછાતી હતી?

શીતળાનો રોગ શરી નીકળવાની વાત એ મને છટકામાં લેવાનું પાડાનું માત્ર હતું એમ મને હવે જણાવા લાગ્યું. અને જે શખ્ષ મને આવી સીફતથી સહેલાઈ સાથે જંગમાં રસાતી શક્યો હતો, તેની બુદ્ધિની હું મનમાં હજારો તારીફ કરવા લાગ્યો. જે બંદર પરથી મને પેલો મારો હલેવાનો મિત્ર સુ-યું-કસાતી લાવ્યો હતો, તે બંદર તો અસંખ્ય શ્રીમંતાથી ભરગક હતું, તે માંહેથી મનેજ છટકામાં લેવાનું તેણે કાં દરસ્ત ધાર્યું હશે, તેનો વિચાર કરતાં મને જણાયું કે, તેનું કારણ મને નવોસવો અને નાદાન સગણ, તેનો લાભ લેવાનું તેણે મન પર લીધું હોય તો તે ખતવા જોગ છે. આ સ્થિતિમાં મેં હવે કાંઈક ઉઠાપણ અને યુક્તિથી કામ લેવાનો વિચાર કર્યો અને અવ-

નવા તરજો વચ્ચે હું મારી ઝાળીમાં પડ્યો રહ્યો.

ધારવાથી વધુ વખત સુધી ઇન્તેજારી કરા-
વવા પછી મારો કહેવાતો મિત્ર સુ-યું કુંગ
યુરોપીયન લેઆશમાં મારી પાસે આવ્યો અને
તેણે ખુશ મીનજે લસીને મારી તપીયત પુછી.

“ સાહેબજી, ડાકટર એલમદખાન ! ”
તેણે આનંદી અવાજે કહ્યું. “ તમેને સારી
તપીયતમાં જોઈને મને કેટલી ખુશાલી ઉપજે
છે ? કવાંગ ચાઉ કવાંગનું હોટલ છોડી આવ્યા
પછી તમેને ઘણો કડવો અનુભવ મળ્યો હશે.”

“ હા, એવું થયું છે ખરું ” મેં જણાવ્યું
અને સાથેજ ભરગમાં ટીકા કરતાં ઉમેર્યું
કે, “ હજી પણ ખુદા જાણે મારા તકદીરમાં
કેવા અનુભવમાંથી પસાર થવાનું અને હાલ-
મારી બોગવવાનું લખ્યું હશે ! પણ મારે તમને
એક પ્રશ્ન પુછવાનો છે. તમેજો મને પ્રથ-
મથીજ આગાટે નહીં કહ્યું કે, જે પારકસપર
આપણે પેશા સંસ્થાનમાં જવાના છીએ, તેની
માલેક આ ખાનુ હતી ? ”

“ તમારો પ્રશ્ન ઠીક છે, પરંતુ તેમ કહે-
વાની હું નાદાનીયત કહું તો તમે અમારા

વિશે તુરતજ પોલીસને ચેતવતે, અને તેમ ધવાથી તમારી લક્ષી મદદ અને સોખતનો અમેાને લાલ મળી શકતે નહીં.” સુ-યું-કુંમે ખુલાસો કર્યો.

“ તમારી આ રીત માટે હું દીલગીર છું.” મેં ટકોરમાં કહ્યું. “ તમારે મારા કરતાં બીજા કોઈ સદ્ધર અને ચીકાશદાર પુરુષથી લાગ મેળવવો જોઈતો હતો, કે જેમાંથી તમે કાંઈક મન પસંદ રીતે મેળવી શકતે. પથ્થરમાંથી કાંઈ લોહી નીકળી શકે નહીં. ખરું પુછો તો હું “ જાવો નહાય અને તાપે ” જેવો છું.”

“ ડાકટર એલમદખાન ! તમે શું કહેવા માગો છો, તે હું સમજી શક્યો નથી.” તેણે જમીલા જે ખુરસી પર બેસી હતી તે પર બેસતાં અને ખીરસામાંથી એક મીઠાઈ કઢાડી તે સળગાવતાં ગને કહ્યું.

“ હું જે કહું છું તે જો મારે ઘણી સ્પષ્ટ રીતે દર્શાવવું હોય તો ગને બય છે કે મારે વિવેકની હદ જરા ઝાળંગવી જોઈએ.” મેં જણાવ્યું. “પણ હું મારી લાગણીઓને મજબુતીથી દર્શાવી શકતો નથી અને તેથી હુંકમાંજ

જણાવીશ કે, તમે મારી સાથે દોલતને ખાતરજ આ દાવ રમ્યા હો, અને મને સપાટામાં સપડાવ્યો હોય તો તેમાં તમેજો મોટી થાપ ખાધી છે એમ મારે કહેવું જોઈએ. તમારે કોઈ શરણે શિકારને શોધવો જોઈતો હતો, કોઈ ચરખદાર આસામીને પકડવો હતો, કોઈ દુધાળી ગાયને દોહવી જોઈતી હતી. મારી પાસેથી તમે શું મેળવવાની આશા રાખો છો ?

“ ડાકટર જોદમદખાન ! હું મચ્છું છું કે તમે મને ધાંજળી સાંભળશો.” તે ગંભીર પછે બોલ્યો, “ તમારે ખાત્રી રાખવી કે અમેજો આ કામ દોલત મેળવવાની લાલચથી ફીધુંજ નથી. જે નેમ હોત તો તમેને જોડવી મોટી રકમ આંગપર આપવાની હું લાંબતજ કરત નહીં. હું તમેને ફરીથી ખાત્રી આપું છું કે, તમારે જરાપણ ધાસ્તી રાખવી નહીં. તમારી સાથે અમે તદ્દવ મગાણીકપણે વર્તવાનો વિચાર રાખીએ છીએ, અને હું સોગંદ પર કહું છું કે, તમેને સોંપવામાં આવેલું કામ તમે પૂરું કરશો કે નહીં તમેને પાછા કવાંગ ચાંકે કવાંગના હોટલમાં સહીસ-

લાગત રીતે પહે ચતા કરવામાં આવશે. મારો આ ખુલાસો તદન ખુલા દીલનો છે. તેનાથી વિશેષ હું બીજું કંઈ કહી શકતો નથી. તમે અમારી સાથે પ્રમાણીકપણે વર્તજો અને અમે પણ તમારી સાથે તેવુંજ વર્તન રાખીશું. તમે વિશ્વાસ રાખજો કે તમે જેટલી મુદત અમારી સાથે ગુજરશે, તેટલી મુદત આતંદ અને સુખ સગવડમાં પસાર કરો, તેવી દરેક બની શકતી બાંકવણ અમે કરીશું."

સુ-યું-કુંગની વાત પર હવે મને વિશ્વાસ બેઠો. મને સંધ્યાવારો મળ્યા કે મને દગો કરીને લઈ જવામાં આવતો નથી. એક તળીય તરીકેની મારી મદદ લેવા માટેજ મને લઈ જવામાં આવે છે. એમ મારી ખાત્રી થઈ. અને મને કાગ્યું કે મારી હાલની રિથતિ બાજબી માટે ખચીત અદેખાઈ ઉપજવનારી હતી. કારણ કે હું અત્યારે એક એવી સ્ત્રીનો પરીણો હતો કે, જે સર્વથી ખુબસુરત, ગળવાળ અને મને તેવા બાંકાશ અને જોરાવર સત્તાવાળાઓ માટે ત્રાસ સમાન થઈ પડનાર જોરા ઘટમની અનુપમ મુંદરી અને ખુબસુરત ડાકણ તરીકે

પ્રખ્યાતી પામેલી હતી. વળી હું જે કાર્ય જન સાવનાર હતો, તેનો જાહેરો પણ મને મોટી રકમનો મળનાર હતો.

“ તમે મારી સાથે આવો તો હું આ અમારા ન્હાનકડા સુંદર જારકસ પર તમોને જરા ફેરવું.” સુ-યું-કુંગ કુરસીપરથી ઉઠીને બોલ્યો “હું ધારું છું કે હાથ પરનો જખમ હજી તમોને પીડા કરતો હશે.”

“ ના, કાંઈ એટલી જખી પીડા નથી.” કહીને હું મારી ઝાળીમાંથી જહાર કુદી આવ્યો.

હું તેની સાથે જારકસના દરેક ભાગમાં ફર્યો. આ ન્હાના જારકસની મજબુત અને દરેક સગવડ સાથની બાંધણી અને સુંદરતા જોઈ હું હક થઈ ગયો. જારકસ જેમ તેના ‘ગેઝલ’ નામ પ્રમાણે અતી બહુ ઝડપી હતું, તેમ દેખાવમાં પણ ગેઝલ હરણના જેવું ખુબસુરત અને મનોહર હતું, એમ હું જોઈ શક્યો વળી પાછળથી હું જાણી શક્યો કે, ખીજું કોઈપણ જારકસ ઝડપમાં ગેઝલની જરાજરી કરી શકે તેવું નહોતું, અને તેથી તેને પકડી પાડવા માટે કોઈપણ સરકારી કે ખાનગી જારકસો

શક્તિવાન થતા નહોતા. તે જંગમ જન્મ્યુત અને સુંદર હતું, તેમ ત્રણ તોપો વડે તેને હથીયાર બંધ બનાવવાની પણ ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી. તેની પરના ખલાસીઓ અને નોકરો સુ-યું-કુંગ સિવાય ખીજ સઘળા મોહમેદન કોમના હતા.

પ્રકરણ ૪ થું.

ડાકણ કે પરી ?

જારકસમાં ૨૨ી લીધા પછી સુ-યું-કુંગ પોતાની કેળીન તરફ ગયો અને હું તુતક પર આવ્યો. અહીં નેતરની લાંબી ખુરશી પર ચાર-ડાઘને હું પડ્યો, અને જોક પછી જોક બનેલા અને યનતા આહુત અને વિચીત્ર યનાવો પર વિચાર કરવા લાગ્યો.

હું મારા બન તરંગોમાં મશગુલ હતો, નેટલામાં જોક જવાન હોકરાએ મારી પાસે આવીને સલામ કરી અને કહ્યું. “આજે બપોરનું ખાણું અગીયાર વાગતે જંગમ માહેજાની સાથે આવવા નેતાનું જ, અને બપોર આવવા-

વાનો મને હુકમ થયો છે, આપ જો યાદગર દરતરવાન પર હાજર થજો.”

“હમણાં કેટલા વાગ્યા છે?”

“સવાદસ થયા છે, જનાબ!” તેણે ખાતાના પર્ડામાંથી એક નફાનું ચાંદીનું ઘડી-યાગ કાઢી, તેમાં જોઈને કહ્યું.

“મારી સાથેનો સરસામાન ક્યાં રાખેલો છે?” મેં પુછ્યું.

“આપના માટે તૈયાર કરવામાં આવેલી કેપ્ટનમાંજ તે રાખેલો છે. જે આપ મારી સાથે આવવાની તરફી લેશો, તો હું આપને જતાવીશ.”

“ચાલો હું આવું છું.” કહીને હું ઉઠ્યો.

મારા મિત્ર સુ-યુ-કુંગની જનરવાળા કેપ્ટનનાં મારે માટે જોડવાણુ કરવામાં આવી હતી, અને મારા સરસામાનની તુકા અને કાયળા તેમાંજ રાખવામાં આવ્યા હતા. પુરૂ જમીલા માંડનો જોરડો અને ખાણું લેવાની કમ તદ્દન અલગ ને એકાઈદી હતી. અને ત્યાં હુકમ વગર કોઈથી જવાતું નહોતું છતાં ત્યાં મને ખાણું લેવાનું ઠગ્ગન આપીને એક રીતે

તેણી તરતથી ગને ગાન આપવામાં આવ્યું હતું. કેળીનમાં જઈને મેં કપડા ગદદ્યા અને પેલા જવાન છોકરાની ગદદ સાથે મારો ઝખમ ઘાંધ, સાફ કરીને તેની પર મલમ પટ્ટો કર્યો. આ કામથી પરવારી હું અગીયારમાં પાંચ કમ માનીટે ભેગમ જંગીલાની કેળીનમાં હાજર થયો.

આ ખુશસુરત પરીના ખુશસુરત પારકસ જેઝલની ખુશસુરતી જોઈ હું હક થયો હતો એમ હું પ્રથમ કહી ગયો છું, પણ જ્યારે આ ખાણું લેવાના જોરડામાં પગ મુક્યો ત્યારે તેની સુંદરતા, રૌનક, દમાગ અને શણગાર જોઈ હું હેરત થઈ રહ્યો. તેની અંદર જે ફરનાયર ગોડવવામાં આવ્યું હતું, તે એટલું તો સરસ અને કીમતી હતું કે, હિન્દના કોઈ નવાજના મહેલમાં જોવાની પણ ભાગ્યેજ વકી રાખી શકાય. એક ટેબલ પર ફેટલાક વર્તમાનપત્રો, માહવારીઓ અને પુસ્તકો પડેલાં હતા, જે ઉદ્ડે, અંગ્રેજી અને ફ્રેન્ચ ભાષાના હતા. આહોં વળી એક ન્હાનો સુંદર સિતાર પણ પડેલો હતો, તે ઉપરથી મેં ધાર્યું કે, આ ખુશસુરત પરી ઉદ્ડે દરિયાની ડાકણ જેમ પોતાની અંગત સુંદરતામાં અનુપમ છે, ઘણી ભાષા-

ઓની જાણકાર છે, તેમ સંગીતના શોખીના પણ તેણીએ પોતાના સૌંદર્યને શણગારેલું છે.

હું આ સુંદર ઝોરડાની રચના નિહાળતો આમ તેમ ફરી રહ્યો હતો, તેટલામાં એક ન્હાનું જાગણું ઉધડયું અને જાણે કાંઈ જાદુથી દીવાલ શરીરનું એક પરસ્તાનની પરી દગામથી બહાર નીકળતી હોય, યાતો આસગાન પરથી ઉતરતી હોય, તેમ આ ગોરા ઘટગની ગોરી ડાકણ તે ઝોરડામાં આવી અને તેની પાછળ તેનો હંમેશનો રક્ષક પેલો જંગલી ચીતો પણ ઝોરડામાં દાખલ થયો. આ ચીતોને ત્રીચી કહીને બોલાવવામાં આવતો હતો. કેમકે મેં પાછળથી જાણ્યું તે મુજબ તેને ત્રીચીના પોલીના જંગલમાંથી પકડી લાવવામાં આવ્યો હતો અને તેથી તેને ત્રીચી નામ આપવામાં આવ્યું હતું.

તેણીનો અભ્યારનો પોશાક સફેદ સાડીનનો ટર્કીશ દપનો હતો. માથાપર સફેદ સાડી બદન પર બદીયાન, નીચે પાવજીમે અને પગમાં ઉંચા જુદ્યુ મખમલપર કસળ બરેલા દાંડીશાહ બેનડા હતા. ગરદનમાં સોનામાં નીલગ માણેક બેસાડેલો વચમાં મોટા ચગદાવાળો ઝગઝગતો હાર, હાથમાં પોચાચા, કાનમાં ઉંચા ગાંજાના

એરીંગ અને નાકગાં મોટા અને ઉમદા મોતીની નથ હતી. આવા બેમુલા વસો, બેમુલા ઝવેરાતો અને અનમોલ ખુશસુરતીથી ખીલી રહેલી એક જીવતી પુલકીને ડાકથું કહેવાની કાણુ હીમત કરશે ? તે અત્યારે એક ડાકથું નહીં, પણ એક પરસ્તાનની પરી હોય, બેહસ્તની હુર હોય, કોઇ સ્વતંત્ર અમલની સુલતાના હોય યાને કોઇ મોટી સમતનતની સફેનશાહયાનુ હોય તેનો દમામ અને પ્રતાપ તેના માહતાખી મુખડા પર ચમકતો હતો.

“મારા જોરડામાં બન્ને પધાર્યા ડોક્ટર એકમદખાન !” તેણીએ ખુશમીજાળે ‘હોકું’ મરકારીને પોતાના હાથ માહેના શાદમૃગના સફેદ પીછાના સુંદર પંખા વડે ધામે ધામે પવન ખાતા મને આવકાર આપ્યો. હવે તમેને તદનજ તન્દુરસ્ત થયેલા જાંઘને મને ધણી ખુશાલી થાય છે.”

“હા, હવે મને વિશેષ અશક્તિ જણાતી નથી.” મેં ઉત્તર આપ્યો. “ઝખમમાંથી સફેજ વધુ લોહી જવાથી મને થોડી નબળાઈ આવી હતી.”

“એ ભાં ચાંડિ લુટારાની સખ ખબર લેવામાં આવશે.” તેણીએ દમામથી નેણ ફેર-

વીને કોવિત અવાજે કહ્યું, અને તેના એ બોલવામાં તે લાં ચંડિ લુગારા માટે કોઈ લખાં કર સમ્મનું ફરમાન આપતી હોય તેવો બાસ મને થયો.

“ તમારું આ ગેઝલ જેટલું ઝડપી ચાલતું છે, તેટલુંજ ખુશ્નુત છે. ” મેં વાતની બાબત બદલી નાખવાના હેતુથી કહ્યું. “ હું તો તેની સુંદરતા, સુવચનતા, બાંધણી અને અંદરનો શણગાર જોઈને હંરત પામ્યો છું, બાનું જમીલા !

“ ફુનિયાબરમાં તેની કોઈ જોડી નથી. ” તેણી હરખમાં આવીને મગફરી ક્ષેતી હોય તેા દુપે જોડી. “ જે ॥ રીતે એક ધોડ-સ્વાર પોતાના કિમલ ધોડાના ગુણો માટે ખાત્રી લખેા હોય છે, તેટલીજ હું આ મારા ગેઝલ માટે ખાત્રી ધરાવું છું મારે એવા વણાં વિકટ અને કટાકટીના વખતમાંથી પસાર થવું પડ્યું છે કે, જે વેળાએ તેને એક કમાનમાંથી છુટતા તીરની ઝડપે પાણી પર દોડાવવાની મને જરૂર પડેલી છે, અને તેણે એક વખત નહીં, પણ એકસો વખત મારી અંદગીને મારા શત્રુઓના હાથમાં જતી બચાવી છે તેટલા માટે જ હું તેના માટે કાંઈ મગફરીથી

જોવાની હોઈ તો તેનાં આશ્ચર્ય પામવા જેવું કશુંજ નથી પણ આવો હવે આપણે આગાને ધનમાદ આપીએ. તે કંઈ પાતું હશે.”

ધનનની કિમ્મત કાઠીગમીનો કીંમતી માવાઓ ખીછાવેલો હતો. તેની વચમાં માથેથી જોઈ સફેદ આદર પર ખાખાની રકાપીઓ ગળા-વામાં આવી હતી. અગો જાને જમીન પર ખાણું લેવાને માગસામે બેઠા. ખાણું લહેક-નદાર, ડુંગી કીસમનું અને મુગકામ તરફી-ગથી પકાવેલું હતું. અગો ખાતા ગયા તેમ જમીનની જમ પણ આવતી ગમ, અને તે કીસમ કીસમની વાનો કરતીજ ગમ.

ખાખા પછી કારેગ થમન તેણી જોઈ લાંબી નેતરની ખુશી પર બેસી અને માથેની જોઈ ખીછા ઝીંકીની ગાડીવાળી ખુશી પર ગને બેસવાનો પ્રસારો કર્યો. પેલો વાંચી જ તો તેમની ખુશીની ખાખામાં નીચે બેઠો. હું ખુશી પર ગોડવામ બેઠા પછી વળી પાછી તેણીએ વાતોની શરૂઆત કરી.

“તમેને જે કામ માટે જોવાવામાં આવ્યા છે, તેમથી તો તમેને અગવર પાકે કરવામાં આવ્યા છે, ખરું?” તેણીએ પુછ્યું.

“ તમારા કારખાંસીએ મારી આગળ ખુલાસો કર્યો છે, પણ મારે કહેવું જોઈએ કે હું હજી પુરતી રીતે સમજી શક્યો નથી. તેણે મારી આગળ એક ટાપુમાં ફાટેલા ચિત્રના મેગ વિષે વાત કરી હતી.”

“ હા, અને તે તેણે ખરું જ કહ્યું હતું.” તેણી બોલી “ મારા સંસ્થાનમાં એ રોગ થયો હતો અને રીતે ફાટી નીકળ્યો છે અને તે સંસ્થાન એક ટાપુ છે. પણ તે ક્યાં આવેલ છે. તે હું તમને હમણા જણાવીશ નહીં. તમે તે દેવે થોડાજ વખતમાં નજરોનજર જોઈ શકો છો તમે જણાવીશ કે તે રોગ દિનપ્રાતઃ ત્રાસ વર્તાવતો રહ્યો છે અને તેને નાખુદ કરવા માટે કોઈ ઉપાય ન મળી શક્યો ત્યારે કોઈ જાહેર નળીની મદદ મેળવવાને મેં મારા અતી વિશ્વાસુ નોકર સુ-યું ને ક્યાંક ક્યાંક જાતે મોકલ્યો હતો, અને તેવા એક તળીય તરીકે તમે જ મળી જવાથી મને સંપૂર્ણ ઉમેદ છે કે, અમેને ધણેજ ફાયદો થશે, કે જેની વધી મેં રાખી નહોતી.”

“ મારા માટે આટલું ઉચું મત ધરાવવા માટે હું તમારો ઉપકાર માનું છું.” મેં જરા માથું નમાવીને ઉત્તર દીધો. “ પણ હું

જાણવા માગું છું કે, જે લોકો રોગનો ભોગ થઈ પડેલા છે, તેઓની વચ્ચે તમે ખુદ રહ્યા છો કે ?”

“ બેશક, હું તેઓની વચ્ચે લગભગ હમેશાં રહું છું ” તેણીએ કહ્યું “ મારી મરીમડી પ્રજા મને એક માતા તરીકે પુજે અને ચાહે છે, અને એ તો કુદરતીજ છે કે, પોતાની આવા પ્રકારની મુશ્કેલી વેળાએ તેઓ મદદ માટે મારી તરફજ જુઓ, પરંતુ તે લોકોની દાસની આ આશ્વત્થમાં હું તેઓને કાંઈ પણ સહાયતા કરી શકતી નથી, તેથી મને ધણોજ રંજ થાય છે. ”

“ પણ આવા રોગમાં તેઓ વચ્ચે રહેવામાં તમે મોટું જોખમ લેશો છો. ”

“ હું તેા જોખમનો કાંઈ પણ ખ્યાલ કરતી નથી, મને તો મારી એ ગિયારી વફ દાર મરીમ પ્રજાનેજ એકલો ખ્યાલ આવે છે. ”

“ તમેએ પ્રથમ શીતળા કઢાવ્યા છે કે ? ”

“ હા, મારા ગચ્છાળમાં મારા પિતાએ પોંડી-ચેરીમાં કઢાવ્યાની ઝાંખી યાદ મને આવે છે. ”

“ તારે તમારે તે હવે પાછા કઢાવવા પડશે. ” મે કહ્યું. “ વધુમાં વધુ પાંચ વર્ષની મુદત પછી તે ફરીથી કઢવા જોઈએ. ”

“ટાપુમાં ગયા પછી તમે ગતે પથ કહા-
ડજો.” તેણીએ કહ્યું.

“હમણા કમ નહીં ?”

“હમણા ! હમણા તે કેવી રીતે જની
શકે ? અહીં વાછરડા તો છે નહીં” તેણીએ
હસીને કહ્યું.

“વાછરડા નથી તે શું થયું ? મારી પાસે
વાછરડાની રસીની જોટલ છે, જે હું રસીયા
ખાતેથી લાવ્યો છું. અને તે પણ તેટલીજ
અસરકારક હોવા છે. તમે જન આપો તો
મારી પેટીમાંથી તે હું હમણાં અહીં લઈ આવું
અને તમોને તે મુકું. મને જે સેવા જમનવા
માટે મુક્ત કરવામાં આવ્યો છે, તેની શર-
આત જો જુદ તમે જાનુથી કરવા આપો
તો હું તમો ખુશી થમજ, અને તમે પણ
મારા મંદાની અજમાયશ અંગત રીતે લઈ
શકશો.”

“જાણે તેમ કરો, મને કાંઈ અડચણ
નથી.” તેણીએ કહ્યું અને હું મારી કેળીનમાં
જઈ રસીની જોટલી અને સગી વિગેરે જીજ્ઞ
સાધનો લઈને પાછો તુરત તેણીની પાસે હાજર
થયો. મેં તેણે રસી મુકી અને તે તેણી
ધીરજથી સહન કરતી જોતી હતી, પણ પેલા

તેના વિકાગ રક્ષક ત્રીચીને આ બનાવ કાંઈક અસાધારણ લાગ્યો, અને તે કબો થઈને મારી તરફ પોતાના લાલ લાલ ડોળા ધુરધાવવા લાગ્યો. તુરત જમીલાએ તેનું ગાયું યાજડીને કહ્યું. "ત્રીચી! બેસીજા આવી મને ઇજા થશે નહીં, પણ ફાયદો થશે. શાન્ત થા બેસીજા."

પોતાની શેઠાણીનું કહેવું તે જંગલી ફાડી ખાનાર હયવાન બરાબર સમજ્યો હોય તેમ તે શાન્ત થઈને તુરત જમીલાની બાજુમાં બેસી ગયો, અને મેં મારૂં મામ પુરું કર્યું તે પછી હું તેણીની પાસેથી ઉઠીને મારી કેળીનમાં જવા લાગ્યો અને હજુ તો હું તેણીના સુંદર ઓરડાનું બારણું વટાવતો બહાર નીકળું તેટલામાં તેણીએ મને પાછો બોલાવ્યો.

"ડાક્ટર એહમદખાં! તમે મારા માટે કાંઈક સારો વિચાર બાધો એવી મારી ઇચ્છા છે." તેણી એક ન્હાની પણ ઉમટી યુવાન છાંડીના જેવા બોળા ભાવે બોલી "તમે!એ મારા ધાતકીપણા વિગેરેને લગતી જે જે વિચાર વાતો સાંભળી હોય તેને ભુલી જાઓ, એમ હું ઇચ્છું છું. અને કદાચ વખત જલ્દી તો તમેને ખતાલી આવીશ બહુકે પુરવાર કરી દઈશ

કે લોકો મને જે એક ભયાનક ડાકણ તરીકે આ-
જો છે, તેવી હું ભયાનક અને ધાતકી નથી.”

“ નહીં ! તમારા માટે તેવો કામ વિચાર
મારા મનમાં રહ્યો નથી. મારી તો મંપૂર્ણ
જ્ઞાની યમ સુકી છે. જે તમારા જેવી એક
જાનુને ડાકણ કહેવામાં આવતી હોય, તો હું
મનમાં છું કે, આખી દુનિયાની સ્ત્રીઓ ડાકણોજ
બની જાય, અને પરીઓ પણ ડાકણોમાંજ
ફેરવાઈ જાય !

“ આપની મોટી મહેરબાની ! ” તેણી
હસીને બોલી અને તુરત પોતાના ગીતો સાથે
લાંઠી ગાલી ગઈ.

પ્રકરણ ૫ મું.

જમીલાનો ખુલાસો.

જમીલાના જવા પછી હું શીતળા કદા-
વાને લગતી સામગ્રી લઈને મારી કેપીનમ
ગયો, અને તેને પેટીમાં સુકીને હું તુરક પ
આવ્યો. આ વેળાએ તાજે પવન ફુંકાવ
લાગ્યો અને જમીલા બેગમનું પીનદરીક આ-
કસ બેઝલ પીકનો પવન મળતા પાણીની સપાટ
પર ગોચા ઉડતું ગાદ્યું. હું આજુબાજુને

રગણીય દેખાવ નિહાળતો તુટેક પર ઉભો હતો, તેટલામાં જમીલા પરી મારી ખાનુગાં આવીને ઉભી રહી, અને દરિયાની કુદરતી સુંદરતાને લગતી વાતો મારી સાથે કરવા માંડી.

“ખાનુ જમીલા ! તમે ધણી વિચીત્ર જીંદગી ભોગવો છો, અને હું ઘાઈ છું કે આવી જીંદગી સાથે ધણાં જોખમો પણ તમારે સંભાળવા પડતા હશે.” મેં કહ્યું.

“તેમાં શું શક !” તેણીએ કહ્યું. “અને મારે એવા ધણાં જોખમોમાંથી પસાર થવું પડ્યું છે. વળી કેટલાક તો એવા ખનાવો બનેલા છે કે હું તમોને જથ્થાવું તો તમો તેને ખરા માનવાને પણ કદાચ આનાકાની બતાવો, છતાં તે ખરેખર બનેલાંજ છે.”

“તમો જે કાંઈ વાત કરશો, તેને હું ખરીજ માનીશ” મેં કહ્યું.

“મને તે માટે શક રહે છે.” તેણીએ જવાબ આપ્યો. “મારી જીંદગી કેટલી વિચીત્ર અને અજાણ્ય સરખા સંજોગો વચ્ચેથી પસાર થઈ છે તેનો તમોને જાણો. ખ્યાલ પણ ન આવી શકે, ડાક્ટર એડમદખાન ! છતાં તમો જાણવાને આગુર છો, તો હું કહેવાને લલચાઉં છું. મારી જીંદગી એક શિકાર માટેના

જનવર સરખી છે, અને શિકારીઓથી મારે હમેશાં છુપાતું અને નહાસતું રહેવું પડે છે. કેટલીક વેળાએ હું પકડાઈ જવાની અણીપર મુકાઈ ગયલી હતી, પણ મારી ચાલાકીથી મારા શિકારીઓને હાથતાળી આપીને હું છટકી જવામાં ફતેહમંદ નીવડી છું, એક વખત સીંગાપોરમાં એક અમલદારને ત્યાં ખાણાને મેળાવડો હતો. આ મેળાવડામાં એક ફ્રેન્ચમેનના પોશાકમાં મેં ભાગ લીધો હતો. અમે મર્મ ખાણ પર મેદા તે વેળાએ તે અમલદારે દરિયાની ખુલ્લસરત ડાકણ વિશે વાત કહાડી અને તે બોલ્યો કે, “જેવટે તે ખુલ્લસરત ડાકણનો પતો મેળવવામાં અમે ફતેહમંદ થયા છીએ. હાલમાં તેણી સીંગાપોરની અંતરાદમાં આવેલી છે અને ચોવીશ કલાક પુન નદી થાય તેટલામાં અમે તેને પકડી પાડીશું, એમ માનવાને મને કેટલાક વ્યાજખી કારણો મળેલા છે.” તે અમલદારને મહોડેથી એ વાત સાંભળતાં માતો કે મારા પર વીજળી ફરી ગઈ. આ વખતે મારા હાથમાં સોડાવોટરથી છલો-છલ બરેલો એક લાગ્યો ગયામ હતો, પરંતુ મેં મારા મન પર એવો કાબુ એકઠો કર્યો કે

મારો હાથ જરા પણ ધુન્યો નહો, અને તે ગ્લાસ સહેજ પણ છલકાયો નહો.”

“ અને તે અમલદારને તમારો પર શક ઉપજવાનું કાંઈ કારણ રહ્યું નહો.”

“ નહો, ખીલકુલ નહો. ખરૂં પુછો તો આજદીન સુધી પણ તે જાણવા નહોં પામ્યો હશે કે, જે દીને તે ઉપલી વાત કરતો હતો, તે વેળાએ દરિયાની ડાકણ તો તેની પાસેજ ખેંડેલી હતી.”

“ બાતુ જમીલા ! આતું જાખમ માથે ઉડાવવામાં તમે ઉદાપણ કરતા હો, તેમ ચું તમેને લાગે છે ? ”

“ હું સારી પેઠે સમજું છું કે તેમાં ઉદાપણ નથી. પરંતુ કેટલીક વખતે ઘણું જરૂરી સબબોને ખાતર મારે તેમ ફરજિયાત કરવું પડે છે. સીંગાપોરના તે મેલાવડામાંથી કેટલીક અગત્યની ખજારો જાણવાની હતી અને તેટલા માટે મેં તે જાખમ ઉડાવ્યો હતો.”

આ વેળાએ સાંજ પડી ચુકી હતી અને પુર્વના પેટાળમાંથી સોનાના મોટા યાજ સરખા પુનમનો ચંદ્રમા આસમાનના છુલંદ ગુંજળ પર દુનિયાને દંડી રોશની આપવાને મુસાફરી કરતો ઉપર ચડતો હતો.

રાતનું સાદું પણુ સ્વાદિષ્ટ ખાણું તુટક પરજ આવ્યું અને તેને ધનસાદ આપ્યા પછી અમે નેનરની લાંબી ખુરસીયા પર અંદલીને બેઠા. જગીલાએ વાત છેડી.

“હું ધારું છું કે, મારા સંબંધમાં તમેજો ધણી વિચીત્ર વાતો સાંભળી હશે, ડાક્ટર એહમદખાન ! અને તમેજો જે જે વાતો સાંભળી હોય, તે જાણવાને માટે મને મન થાય છે. કારણ કે મારે લગતી સઘળી સાચીજ વાતો તમે જાણવા પામે એવી મારી ઇચ્છા છે.”

“અલખત, તમારે લગતી મેં કેટલીક વાતો સાંભળી છે, પરંતુ ચીનાઇ કીનારાના બંદરોપર ચાલતી વાતો પર કેટલો વિશ્વાસ મુકવો તે હું જરાજર સમજતો હોવાથી તે તરફ મેં વિશેષ ધ્યાન આપ્યું નથી.” મેં ખુલાસો કર્યો.

“મધ્ય એશિયા માંહેલા નવાબને લગતી વાત પણ કદાચ તમારે કાને આવી હશે.” તેણીએ કહ્યું.

“હા, તેવું કાંઈ સાંભળ્યું હતું ખરું.”

“પ્રથમ એવી વાત જહાર આવી હતી કે, તે નવાબને છેતરપાંડો કરીને હું દરીયામાં મારા જારકસ પર લઈ ગઈ હતી, તે તમેજો

સાંજળ્યું હશે, અને તે ઉપરથી તમેએ મને
 ઘણી નિર્દય અને ક્રુર ધારી હશે. પરંતુ તે
 સંબંધમાં જે તમે સઘળી વાતો સાચીજ
 જાણવા પામે, તો તમારા સઘળા વિચારો
 તદ્દનજ ઉલટાઈ ગયા વગર રહે નહીં, અને
 તમે મને ડપકા આપવાને ગદ્દશે શાખાશીજ
 આપો. આ નવાજ કેવી અનીતિમાન છંદગી
 ગુન્નરતો હતો, કેવી પાપી મોજ ઉડાવતો હતો,
 કેવી કુકર્મી હતો, પ્રજાને કેવો ત્રાસ આપતો
 હતો, અને પ્રજાને માટે કેવો ગંભીર પીડારૂપ
 હતો તે સંબંધમાં મને લાગે છે કે તમેએ
 કાંઈપણ જાણ્યું નહીં હોય. તેના ચાલુ અપ-
 રાધા, ચાલુ જુલમાતો, ચાલુ ઘાતકીપણ અને
 દાન ઉગતેના નવા નવા ત્રાસોથી પ્રજા તાલે
 તાલે પુકારી ગઈ હતી, અને તે સઘળું ન
 સહન થઈ શકે તેવું થઈ પડ્યું હતું. હું
 તમોને કહીશ ડાક્ટર એલ્ફગદયાન કે, દુનિયાના
 પાપીમાં પાપી અને ઘાતકીમાં ઘાતકી માણસો
 માર્કેના તે એક હતો. મારા સાંજળવામાં તેને
 ત્રણની કેટલીક વાતો આવી અને એ એમ
 પણ સાંજળ્યું કે તેની પ્રજાની દાદ ફરીયાદ
 સાંજળનાર કાંઈ નહોતું. તેથી મેં નિશ્ચય કર્યો

કે; આઃ ગાણુસને ઘટની શિક્ષા કરીને ગારે સુધારવો. મેં તેને લગતી યોજનાઓ ઘડી અને તેને ફસાવવાનું છટકું મોકલ્યું, અને તે ગારા છટકામાં સપડાયો અને તેની ખરાબ વર્તણૂકના બદલામાં તેની પાસેથી મોટી રકમનો દંડ મેં ઓઠાવ્યો. આ દંડની રકમમાંથી અરધી રકમ મેં તેની પ્રજ્ઞના લાભમાં આપી અને તેને જોવી તો શીખાવણ આપી કે, જેને તે જન્મ-પર્યંત બુલી જવા પામે નહીં. અત્યારે હું તમોને સંતોષ સાથે જણાવીશ કે તેણે પોતાની આગલી ખરાબ ચાલને છોડી દાધી છે, તે સુધર્યો છે અને હવે તે ડાકો થઇને ચાલવા લાગ્યો છે આ નિવાન તીન્તસીનના પેલા કરો-ડપતિ ચીના હુંગશીઆ તરફ પણ મેં ઘાતકો વર્તણૂક ચલાવીને લુટ્યો હતો તેની વાતો ચાલે છે, ગાટે તેને લગતો ખુલાસો પણ હું તમોને અત્યારે કહી સંભળાવીશ. તે મગહર ચીનાએ ગારે ગાટે કેટલીક અપમાનકારક વાતો કૈલાવી હતી, જેમાં મુખ્ય એ હતી કે મેં તેની સાથે પરજીવાની માંગણી કરી હતી. આ વાતમાં કાંઈપણ વજીહ નહોતું અને તે તેણે ખાટી રીતે કૈલાવી હતી. તેમજ બીજી રીતે પણ મને

હવેકી પાડવાની વતો તે ઉપાવ્યા કરતો હતો, તેના તેને ઘટતી સજ્જો પહોંચાડવાનો મેં નિશ્ચય કર્યો અને તેની સજ્જો છેવટે તેને પહોંચાડ્યો. ગેશક ફેટલીક વળતે હું ગારક-સોને લુંડું છું અને તેનું કારણ મને પેલાની પડતી જરૂરનું છે” છેલ્લો શબ્દ પુરો કરતાં તેણીએ આકાશ તરફ જોયું અને બોલી, “રાત ઠાંઠક વધુ પસાર થઈ છે. હવે તમે ખીજાને જાઓ. ખુદા હાફેઝ. સાહેબજી.”

પ્રશ્ન ૬ હું.

જમીનાનું સુંદર સંસ્થાન.

રાત્રિ ખુશ નિદ્રામાં પસાર થઈ, સ્વપ્નાઈ પડ્યું અને મારી આંખ ઉઘડી. સૂર્ય પણ પોતાના સોનેરી કિરણોથી જગતને રોશન કરી ચુક્યો હતો. જગત થતાં મને લાગ્યું કે, અગાઉ ગારકસ આ વળતે સ્થિર ઉભેલું હતું. અને જો તે ખરેખર ઉભેલું જ હોય તો તેનો અર્થ એમજ કરી શકાય કે અમે ધારેલ સ્થળે પહોંચી ચુક્યા હતા. આવો વિચાર મને આવતાંજ હું મારા ખીજાનામાંથી ઉઠ્યો અને

મારી કેળીનની ગોળ ખારી પાસે જઈને બહારના ભાગમાં નજર ફેંકી. અહીં મારી દૃષ્ટિ સામે જે દેખાવ રજુ થયો તેનો ખરો ખ્યાલ વાંચનારાઓના દીલમાં ઉભો કરવાને ખરેખર હું અશક્ત છું. તો પણ તેનો જરાતરા ખાસ વાંચનારને આપવા માટે તેનું થોડુંક ઉપલક્ષ્ય વર્ણન આપવાની હું કોશીશ કરીશ.

એક ન્હાનકડા પણ રમકડા સરખા સુંદર ખંદરમાં અગાઈ ગારકસ તે વખતે લંગર નાખીને થોભેલું હતું. જે બાઈ અરધા માઇલની લંગામ અને આશરે પોણા માઇલની પહોળામ જેટલું હતું. કીનારા પરના થોડાક છંટા સુધીનો ભાગ ખુલ્લી સપાટ જમીનનો દેખાતો હતો અને તે પછી ઝાડપાનોથી ભરપૂર સુંદર ટેકરીઓની લાંબી દાર આવેલી દેખાતી હતી. આવા એક માણસ જતની વસ્તી વગરના પરાન સ્થળ પર ગારકસ લંગર નાંખી દોવાયી હું ઘણોજ અજ્ઞાન થયો. હું કપા પહેરીને કેળીનમાંથી બહાર નીકળ્યા અને તુરંત પરગ્યા. અહીં આગુબાગુ નજર કક્તા હું વધારે અજ્ઞાન થયો. પાણી તદન સ્થિર

હતું અને ધરતી ટેકરીઓવાળા એક સરોવરમાં અમારું જારકસ પડેલું હતું. હું ન સમજી શક્યો કે ધરતી ટેકરીઓની હાર વચ્ચેથી અમારું જારકસ અહીં કેવી રીતે આવવા પામ્યું ! કારણ કે દરીયામાંથી અહીં દાખલ થવાનો કોઈ પણ માર્ગ મને જણાયો નહીં. ત્યારે શું બહારના દરીયામાંથી ટેકરીઓ વટાવીને અમારું જારકસ અહીં ઉડીને આવ્યું હતું ?

આ પ્રમાણેના તરંગો કરતાં હું બારે અન્નયળી સાથે આસપાસનો દેખાવ નિહાળતો ઉભો હતો, તેટલામાં પાછળથી મારા ખભા પર કોઈએ હાથ મુક્યો અને હું પાછું ફરીને જોઉં છું તો મેં મારા મિત્ર સુ-યુ-કુંગને મારી પાછળ ઉભેલો જોયો.

“ ડાક્ટર એલમદખાં ! સાચું કહેજો કે, જે દેખાવ હમણાં તમે તજ્જરી દૃષ્ટિ સામે જુઓ છો તેના કરતાં વિશેષ દાક્ષત્યરૂપ દેખાવ તમેએ કદી ક્યાંયો પણ જોયો છે ? ” તેણે મને પ્રશ્ન્યું.

“ તરિ, કોઈપણ કંઠાએ મેં આવા દેખાવ કદી જોયો નથી. ” મેં ખરો ખુલાસો ક્યો.

“ અહીંનો દેખાવ જેટલો સુંદર અને મનોહર

છે, તેટલોજ કુદરત ॥ કારીગીરીના એક અભ-
યજ નમુના સરખો છે, એમ મારે કહેવું
જોઈએ. છતાં એક એ બાબતથી હું શુંચવા-
ડામાં પડ્યો છું.”

“અને તે કઈ બાબત ?” સુ. યું. એ
પુછ્યું.

“મુખ્ય બાબત તો એ છે કે, આપણે
અહીં આવ્યા કયે રસ્તેથી ? કારણ કે જહા-
રના દરીયામાંથી અહીં દાખલ થવાનો તો કોઈ
માર્ગ જણાતો નથી !”

“ઝોહો ! તેના શુંચવાડામાં તમે પડ્યા
છો કે ? તેને માટે કદાચ તમે સો વર્ષ સુધી
ગહેનત કરો, શોધો છતાં તમોને એ રસ્તો
મળી શકે નહીં, અને નામદાર બાતુ જમીલાના
હુકમ વગર તેનો ખુલાસો પણ મારાથી તમારી
પાસે થઈ શકે તેમ નથી. તે નામદારની
પરવાનગી વગર ખુલાસો કરવા એ જાંદગી
પરથી હાથ ઉઠાવવા જેટલું ભયંકર છે.” સુ-
યું. એ ઉત્તર આપ્યો અને પુછ્યું. “ખેર,
એ વાત તો થઈ, બીજી કઈ બાબતનો શુંચ-
વાડો તમોને લાગે છે ?”

“ખીજો ગુંચવાડો જો છે કે આ બંદર અને તેની અતગદનો ભાગ તદ્દન વેરાન પડેલા જણાય છે. કોઇ વસ્તી નથી, ગામ નથી, શહેર નથી કે કલ્લગો નથી; તો પછી અહિં સંસ્થાન વસાયેલાની વાત કરતા હતા તેનું કેમ?” મેં કહ્યું અને હસીને કહેયું. “શું તે સંસ્થાન દ્રષ્ટિ ન પડે તેને કેટલાં જીવાની રાખેલું છે?”

“ખરેખર જોગજ છે, ઠાકર સાહેબ!” તે ગંભીર થઈને બોલ્યો. “જેને માટે તમે મનકમાં બોલો છો તે સંસ્થાન ખરેખર અહીં તો નથીજ. અહીંથી તે લગભગ પાંચ માસના છેડા પર છે જુઓ. સામે પેલા ટેકરીની લાઇન દેખાય છે તેના પાછલા ભાગમાં તે વસાયેલું છે અને ત્યાં આપણે હવે થોડા વખતમાંજ પહોંચીશું.”

“અને જાનુ જગીલા ક્યાં છે?” મેં પુછ્યું.

“તે નામદાર પોતાના સંસ્થાનમાં અત્યાર પહેલાના પહેલ્લી ગયા છે.” તેણે ખુલાસો કર્યો, અને કીતાબ પર તેની નજર પડતાં તે તરફ આંગળી કરીને બોલ્યો. “જુઓ પેન્નો

સ્વાર આવે છે અને હું બુલતો નહીં હોઉં તો તે નાગદાર જાનુ જમીલા તરફનો કાંઈ સંદેશો લખતે આવે છે.”

જેતજેતામાં ઘોડેસ્વાર કીનારા પર આવી લાગ્યો. તેણે ઘોડા પરથી ઉતરીને ઘોડાને એક ઝાડની સાથે બાંધ્યો અને કીનારા પરની એક હોદીમાં તે બેઠો. જે માણસો તે હોદીને હલેસા મારતાં અમારા મારકમની લગોલગ લઈ આવ્યા.

પેલો સ્વાર અને જે હલેસા મારનારાઓ જુદી જુદી કોમના જણાતા હતા છતાં તેઓ સઘળા ઉર્દૂ ભાષામાં વાતચીત કરતા હતા, એમ હું જાણી શક્યો. પેલો સ્વાર તુટક પર આવ્યો અને સુ-યું-કુંગને નમીને સલામ કરી ને બેઠ્યો.

“ડાકટર એલમદખાન ક્યાં છે ?”
હઠીને તેણે પોતાના ખીસ્સામાંથી એક પત્ર બેગી કઢાડ્યો.

સુ-યું-કુંગે મારી જાળખાણ કરાવી એટલે તે સ્વારે મારા હાથમાં કાગળ મુક્યો. આ કાગળ ઉર્દૂ ભાષામાં અને તે ખુદ જમીલાના હસ્તે લખાયેલો હતો. તે પત્ર નીચે મુજબ હતો.

“ જનાબ, ડાક્ટર સાહેબ,

આપને મારા મકાન પર લઈ જવાને માટે હું ખુદ શેકામ નહીં, તે માટે મને દરજીબર કચેરી મારી ગરીબદી અને પીડાતી પ્રજાની સ્થિતિ જાણવાને હું વખૂંજ આતુર થઈ રહી હતી, અને તેથી મારે જલદીથી કંપડી જવું પડ્યું પરંતુ કમનસીબે તેઓની સ્થિતિના સંતોષકારક ખજાર તમેને પહોંચાડવાનું મારા કિસ્મતમાં નથી આ કામળ મળતાં આપ તુરંતજ આ તરફ કંપડી આવવાની મહેરબાની કરમાવશો.

બી. ડો. આગીર
જમીંદાર.

મેં કામળ ખીસ્સામાં મુક્યો અને થોડી મીનીટમાં તૈયાર થઈ પેલા માણસ સાથે હોડીમાં બેઠો. હોડી હલેસા ખાતી કીનારા પર આવી. મેં જોયું તો પેલા સ્વારના થોડાની નજીકમાં એક બીજો થોડો આવી પહોંચ્યો હતો પરંતુ તે થોડો ક્યાંથી આવ્યો અને તેને કાણ લઈ આવ્યું તેની મને ખજાર પડી નહીં. બે થોડા પર અમે બંને સ્વાર થયા, અને તે તેજ તોખમના તાકાતવર જનવરો અમને

ઉપાડીને પેલી ટેકરી તરફ અપથો ચાલી નીકળ્યા લગભગ એક કલાકનો સુમાફરી પછી અમે ટેકરાગોળી પેલી તરફ જઈ લાગ્યા. મેં ત્યાં શું જોયું ? એક ગુફાનું અને રણીયા-ગણું સંસ્થાન ત્યાં વસેલું હતું હીલા ખેનરે, વહેતા નાળાઓ અને એક સુંદર કુલવાડી મગ્ગી ઢાંગમાં ઝાડ પાનથી ભરપૂર જમીન ચોનરફ લંગાચેલી હતી, અહિંયા જમીલા રહેતી હતી, અહિંયા તેનું મકાન હતું, અહિં નેણીનું રાજ્ય ચાલતું હતું, આ મધ્યની પ્રજા, મીલકત અને સુંદરતાની જમીલા ગાત્રેક હતી—આ રણીયાગણી ભૂમીની જમીલા રાણી હતી !

પ્રકરણ ૭ મું.

દગાબાઝનો ફેજ.

એક સુંદર જમીયા સરખું ગામ મારી નજરે પડ્યું. જેમાં લગભગ એક હજારની વસ્તી હશે એમ મેં અનુમાન કર્યું. લોકો ન્હાના ન્હાના પણ રણીયામણા ધરો ગાંધીને ગ્લાહતા. દરેક ધર માથે જોડાયેલી એક એક ન્હાની વાડી હતી. મોટી વાડીઓ અને ખેનરે

ગાગથી ચરધા માઇલના છેડાપર આવેલા હતા. મોટા લીલાછમ મેદાનો ઉપર ઘોડા, ગાય, બકરા વિગેરે પશુઓ ચરતા હતા. ટુંકમાં કહેતા ચાહો સુખ શાન્તિ વચ્ચે સુમેહ સંપત્તિ મહારાજ્ય ચાલતું હતું, અને સંપુર્ણ તાજગી બક્ષનારી તન્દુરસ્ત હવાની મીઠી લહેરો દીલને બાગ બાગ બનાવતી હતી.

ગામમાં દાખલ થવાના મુખડા પરજ એક ખુબસુરત બાંધણીનું મોટું મકાન આવેલું હતું, કે જેમાં ખુદ જમીલા રહેતી હતી. મકાનને ફરતો કમ્પાઉન્ડ બાંધેલો હતો, જેની અંદર તરેહવાર ફીસમના ન્હાના ન્હાના સુગંધી પુષ્પોના ઝાડો ડિગાડવામાં આવ્યા હતા, જે તે ખુબસુરત મકાનની રોનકમાં વૃદ્ધિ કરતા હતા. અમે ઘોડા ઉપરથી ઉતરીને કમ્પાઉન્ડમાં દાખલ થયા અને જેવા તે મકાનની સીડી આગળ જઈ પહોંચ્યા કે જમીલા તુરતજ તેમાંથી બહાર આવી.

“ મારા મકાન અને મારી મીલકત પર આપને આવકાર આપતા મને ખુશાલી ઉપજે છે, ડાક્ટર એલમદખાન! ” તેણીએ હસીને કહ્યું. “ મારો પેગામ મળતાંજ આ તરફ

ઉપડી આવવા માટે હું તમારો અંતઃકરણથી ઉપકાર માનું છું.”

“ તમારી મીલકત તો બહેસ્તના બગીચા સરખી છે, અહીં કાયમને માટે રહેવાને કોણ ન લલચાય ?” મેં ગારા ગનપર થયેલી અસર મુજબ ખરેખર્ કહ્યું.

તેણી મારી સામે જરાવાર ટીકીને જોધ રહી પછી બોલી. “ તમે આ શબ્દો જમીલા તરફની લાગણીથી ઉચ્ચારો છો કે દરિયાની ડાકણને ખુશી કરવા ખાતર બોલો છો ? ખેર જોમ બોલતા હો તેમ. આવો ખાણું ઠંડુ પડે છે. ” મને વળતો જવાબ આપવાની તક આપ્યા વગર તેની અંદર ચાલી અને હું પણ પાછળ ગયો.

હું જમીલાના મકાનમાં, ના, મહેલમાં દાખલ થયો. ઉંચી કીસમના કીંમતી ધરતીચરથી આખો મહેલ ઝગઝગી રહ્યો હતો. હું આ ન ધારેલા શણગારથી હેરત થઇ રહ્યો. મારી કલ્પના મુજબ ધરાનના શાહ અને ઇસ્તમ્બુલના સુલતાની મહેલમાં પણ આવો શણગાર નહીં હશે જમીલા રાણીના તે સંસ્થાનનું નામ પણ મે

પાછળથી જાણ્યું તેમ “ ધરમ ” હતું અને હું કહું છું કે તે તદ્દન અધર્મોત્તર હતું.

અમે ખાણપર ગોઠવાયા. ખાણ પથ્થર ઓટલું તો બલકદાર અને જુદી જુદી ઉમદા કીસમની વાનીઓથી ભરપૂર હતું કે જાણે કોઈ રાજવંશી પરોણાને રીઝવવા માટે ગનાવવામાં આવ્યું હોય તેવું લાગતું હતું. પથ્થર આવું ખાણ તો જમીલાનો ચાલુ ખોરાક હતો અને તેણી હમેશાં આવા ઉમદા ખાણો ઉડાવતી હતી.

ખાણ ખલાસ થતાં તેણી બોલી:-“તમારી સાથેનો સધળો સામાન એકાદ કલાકમાં અહીં આવી જશે, અને તે તમારા માટે તૈયાર કરેલા ઝોરડામાં રખાવવામાં આવશે. ત્યાર પછી તમારું કામ તમો હાથ ધરજો, પણ તે પહેલાં મારે એક ધનસાફ ચુકવવો છે અને હું આશા રાખું છું કે તે જોવાને તમો મારી સાથે આવશો.”

“ ખુશીથી, તમારું હું ધણો રસ લઉંશ.” મેં ઉત્તરમાં કહ્યું.

અમે ઉડીને તે ગંઘાનને લગતા એક દીવાનખાનામાં ગયા, જ્યાં જમીલા રાણીના સલા-

હકારો અને ખીજ ગામવાસીઓ આગમચથી આવીને બેઠેલા હતા. તેઓએ ઉભા થઈ નમીને જમીલાને માન આપ્યું. જેવી રીતે દીલ્લીના શહેનશાહે દળદબા અને દમામથી દરબારો ભરતા હતા, ચોપદારો અને નેકી પુકારનાર નકીઓ જેમ સલામી લેતા, અને ખડે પગે ઉભા રહેતા હતા, તેવી ગોઠવણ અહીંયા પણ હતી. તેણીને બેસવા માટે એક સુંદર સિંહાસન પણ ગોઠવવામાં આવ્યું હતું. આ સિંહાસન પર જમીલા બેઠી અને બાકીના સઘળાઓ ત્યાં ઉભા રહ્યા. હું તો એક પછી એક તેનો ઠાઠ અને દમામ જોતો દંગજ થઈ ગયો હતો.

આખા દીવાનખાનામાં શાન્ત ચુપકીદી ફેલાઈ રહી. જમીલા પણ થોડો વખત ચુપ બેસી રહી. પછી તેણે ચોપદારને ફરમાવ્યું. “કેદીને હાજર કરો.”

ચોપદાર બહાર નીકળ્યો અને થોડીજ પળમાં લાં ચાંડને લખને પાછો ફર્યો. લાં ચાંડ કોણ હતો તેની ઝોળખ વાંચનારને આપવાની મને લાગે છે કે જરૂર નથી. જે ચીના ચાંચીયાના બારકસ પર હું સુ-યું-કુંગની સાથે બેઠો

હતો અને જોણે અમોને દગાથી ઠાર કરવાની વેતરણ કરીને અમોને હુડી લેવા ધાર્યા હતા, તે જાણીતો હુડારો અત્યારે એક બંદીવાન તરીકે જમીલાની સામે ઉભો હતો. અને તેની અત્યારની બંધીવાન હાલત પણ અમારી સાથના દગાનું પરીણામ હતું.

“ એવકા નીચ ! ” જમીલા ગુસ્સાથી પોકારી. “ તારી ઉપરના મારા અનેક ઉપકારોનો બદલો તું કેવી રીતે વાળવા તૈયાર થયો ? ”

લાં ચાંદિએ કાંધપણ જવાબ વાળ્યો નહોતો. પણ તેણે પોતાનો હાથ વીજળી જેવી ઝડપથી ઉંચો કર્યો અને તેમ કરીને તેણે એક ન્હાની પણ તેજ છરી જમીલાની છાતીની નેમ તાકીને છુટી ફેંકી. પણ મેં તુરતજ સમયસુચકતા વાપરીને મારો હાથ આડો ધરી દીધો, અને સુમાર્યે તે છરી મારા બનાતના ડગલાની બાંહમાં પેશી ગઈ. તે આગળ જમ શકી નહોતી. મને જરા જેટલી પણ ઇજા થઈ નહોતી. કારણ કે બનાતનું કપડું મજબુત હતું. આટલી વાત ખરી હતી કે જો હું આડો હાથ ન ધરતે તો તે છરી જરૂર જમીલાની છાતીમાં ભેંકાઈ જતે.

આ અણુધાર્યા બનાવથી બીજા બધા દર-
ગારીઓ ગભરાઇ ગયા, પણ જમીલા તો બણે
કાંઈ બન્યું ન હોય તેવી શાન્તતાથી ગારી
તરફ ફરીને બોલી.

“ તમારો બહુ ઉપકાર થયો, ડાકટર
એહમદખાન ! ”

એટલું બોલીને તેણી તુરત પોતાના સલા-
હકારો સાથે લાં ચાંડિને કેવા પ્રકારની સજા
કરવી, તે સંબંધમાં મસલત કરવા લાગી અને
છેવટે લાં ચાંડિને મોતની સજા ફરમાવીને દર-
ગાર બરખાસ્ત કરવામાં આવી.

દરગારીઓના ચાલ્યા જવા પછી તેણીએ
મને કહ્યું.

“ આજે મારો જીવ બચાવીને તમેએ મને
આજારી કીધી છે, ડાકટર ! પણ તક મળતાં
હું પુરવાર કરી આપીશ કે, તમારો એ ઉપ-
કાર હું કદી ભુલવાની નથી. ” મને વળતો
જવાબ આપવાની તક આપ્યા વગર તેણીએ
ઉમેર્યું. “ ચાલો હવે મારી સાથે ચાલો, મારી
ગરીબ ગિમાર પ્રજાને જોવા જઈએ. ”

પ્રકરણ ૮ મું.

જમીલાની જીવન કથા.

જમીલાજીના મને સાથે લઇને પોતાના મહેલમાંથી બહાર પડી. હું તેણીની સાથે ગામના મોહલાઓમાં ફર્યો અને શીતળાના સપાટામાં આવેલા દરદીઓની તપાસ લેતો રહ્યો. દરમ્યાન એક બાજુએ મને બહુ અન્યમણી ઉપજીવી અને તે એ હતી કે રસ્તામાં જે કોઇ લોકો મળતાં તે જમીલાને “જમીનની પરી” ને નામે બોલાવતા હતા. ખરેખર જેઓ જમીલાને ખરી રીતે નહોતા પીછાણતા તેઓ તોફાની “દરીયાની ડાકણ” કહેતા હતા, પરંતુ તેણીને ખરાખર પીછાણનારાઓ તો “જમીનની પરી” તરીકે જ ઓળખતા હતા. મારું દીલ પણ એ મજાક્યુલ કરતું હતું કે, “દરીયાની ડાકણ” તરીકે ઓળખવા કરતાં, “જમીનની અપ્સરા” કહેવાને જમીલા વિશેષ લાયક હતી.

મારી તપાસ દરમ્યાન મેં જોઇ લીધું કે અહીં શીતળાનો મરજ મોટા જોરથી ચાલતો હતો, મેં તેને લગતા ચાંપતા ધલાન્ને વગર વિલંબે લીધા. મેં કેવા પ્રકારના ધલાન્ને અગ-

લમાં મુક્યા અને રોગ સામે કેવી મજબુતીથી લડત ચલાવી તેનું સતીસ્તર વર્ણન કંટાળો ઉપજવનારું થઈ પડવાના બચી છોડી દઉં છું, હુંકમાં કહેતા જે લોકો તેનો ભોગ થઈ પડ્યા હતા તેઓને મેં દવા આપી અને જેઓને શીતળા લાગુ નહીં પડેલ, તે લોકોને શીતળા કહાડ્યા. આ સધળાનું પરીણામ મારી ધારણા મુજબનું આવ્યું. તેમાં કુદરતનો હાથ પણ મદદે હતો. કારણ કે અહીં વસ્તા લોકો તાજી, યાગે બેહસ્ત સરખી ખુલ્લી હવામાં રહેનારા, સાદો પણ પુષ્ટીકારક ખોરાક લેનારા, તથા મહેનતુ, કસરતી અને નીતિવાન જીંદગી ગુજરનારા હતા અને તેથી સામાન્ય રીતે તેઓ સારી તન્દુરસ્તી ભોગવનારા હોવાથી મારા કામમાં મને સહેલાઈથી પ્રતેહ મળતી રહી હતી.

માત્ર એકજ અઠવાડીયામાં તો તે રોગને ઘરાળર રીતે કામુમાં લેવાને હું શક્તિવાન થયો અને ણીજ અઠવાડીયાની આખરી સુધીમાં તે રોગના દરદીઓ કાંઈ કાંઈ છુટા છવાયાજ નજીવા લાગ્યા.

એક દીને હું ખીમારોને તપાસી, ઘટતી દવા આપીને જમીલા પરીના મહેલ તરફ ધામે પગલે જતો હતો, કે પોતાની બે દાસીઓ સાથે સહેલગાહે નીકળેલી જમીલા મને રસ્તામાં મળી.

“ ડાક્ટર એહમદખાન ! તમે જે ખંત મહેનત અને ઉલટથી કામ ચલાવ્યું છે, તેને માટે હું તમારો હૃદયથી ઉપકાર માનું છું.” તેણી લાગણી ભર્યા અવાજે બોલી. “ મારી બહાલી પ્રજનો આ ભયંકર આફતમાંથી છુટકારો થવા માટે મને કેટલી ખુશાલી ઉપજે છે, તેનું વર્ણન હું શબ્દોમાં કરી શકતી નથી.”

જમીલાના માયાળુ શબ્દોનો મેં યોગ્ય ઉત્તર આપ્યા પછી તેણીએ કહ્યું. “ ડાક્ટર એહમદખાન ! આપણી વચ્ચે ઝોળખાણ થવાને હજી તો એક પખવાડીયા જેટલા દીવસ થયા છે, અને તમે મારે લગતી ઘણી વિચીત્ર વાતો સાંભળી છે, છતાં મને તો આપણે ખંતે જીવના ગિત્રા હોમએ, તેવું લાગે છે.”

“ ખરેખર, તેમાં શું શક ! ” મેં કહ્યું.
“ જાનુ જમીલા ! હું એક વખત કહી ચુક્યો

હું અને અત્યારે ફરીથી કહું છું કે, તમારા સંબંધમાં મેં પ્રથમ જે જે વાતો સાંભળી હતી, તે તદનજ મારા મનમાંથી ભુસાઈ ગઈ છે. કારણ કે તે સઘળી વાતો એવજીવ અને જીવંતપણે રચાયેલી હતી એમ મારી ખાત્રી અત્યાર પહેલાની થઈ ચુકી છે.”

“ નહીં ડાકટર ! સઘળું કાંઈ તમારી ખાત્રી મુજબનું જ નથી. ખરી રીતે કહેતાં તો તમોએ મારા માટે સાંભળેલી વાતોમાં કેટલીક સાચી પણ છે છતાં લોકો તેનો ખરો હેતુ માત્ર સમજી શક્યા નથી, અને તેથીજ તેની વાતો જીવંત સ્વરૂપમાં અને સદરાગત સાથે ફેલાતી રહી છે.” તેણીએ જણાવ્યું. “ મારી જીદગીના બનાવો મારા વિચિત્ર જીવનની તવારીખ સાથે ઘણો અતલગનો સંબંધ ધરાવે છે અને તે તવારીખનો ટુંક સાર હું તમોને કહી સંભળાવીશ.—

“ મારો પિતા એક ચુસ્ત મોહમેદન હતો, તેનો જન્મ માધસેર ખાતે થયો હતો અને તે ફ્રેન્ચ સરકારની નોકરીમાં જોડાયો હતો. ફરીયાદ સફરનો તેને જગરો શાખ હોવાથી

તેણે ધણી સરસે કરી હતી અને તેની સરકારના ધણા બંદરોની તેણે મુલાકાત લીધી હતી. એક વખતે તે કવાંગ ચાંડિ કવાંગ બંદરે ગયો જ્યાં એક ખુબસુરત ઇટાલીયન સ્ત્રી સાથે તેને જોળખાણ થઈ, અને તે જોળખાણ થોડા દિવસમાં મોહિતના રૂપમાં બદલાઈ. પરીણામે બંને રાજ ખુશીથી નેકાદની ગાંઠથી જોડાયા, તે બાનુએ ઇસલામી મઝહબ અપત્યાર કર્યો અને તે પછી તેણીને પેટે મારો જન્મ થયો.

“પણ કમનસીબે આ સુખી જોડાના સુખના બીતરમાં એક સંતાપ સંતાયેલો હતો. એક ફ્રેન્ચ અમલદારની ઇચ્છા તે ઇટાલીયન બાનુ-મારી મા-સાથે લગ્નથી જોડાવાની હતી, પરંતુ મારા પિતા તેની વચ્ચે આવવાથી તેની ઉમેદ ખર આવી નહીં, અને તેને બારે ગુસ્સો આવ્યો. તે અમલદાર તે બાગતમાં મારા પિતા પર કીનો લેવાને ઠરાવ બર્યો થયો અને તેથી તેણે તેની પર ચોકસ આરોપ મુક્યો. આ આરોપ મારા પિતા પર સાબીત થયો અને તેને નોકરી ઉપરથી રજા મળવા ઉપરાંત કેદખાનાની સજા પણ થઈ. મારા પિતાએ કેદખાનામાંથી છુટકારો થતાં પેલા અમલદારને

શોધી કહાડવા અને તેની પાસેથી તેણે ચલાવેલી વર્તણૂકનો જવાબ લેવાનો નિશ્ચય કર્યો, પણ તે નિશ્ચય પાર પડે તે પહેલાં મારી બહાલી હેતવંતી માતા હમેશને માટે આ દુનિયાથી ચાલી નીકળી.

“ મારા પિતાના નિર્દોષપણા માટે તેણી જો કે ખાત્રીપૂર્વક હતી, છતાં આ અણધારી આશતનો ઝખુન ફટકો તેણીને હમેશને માટે કબરમાં ખેંચી ગયો. મારી માતાના મરણ બાદ મારો પિતા ખેવડો ઝતુની બન્યો અને અંતે એક દહાડે તેણે પેલા અમલદારને શોધી કાઢ્યો અને જાહેર રસ્તાપર પકડી પાડીને તેને ગોળા વડે બેબન કીધો. તે પછી ગને લઇને તુરત નાસી નીકળ્યો. પ્રથમ તે જંગલમાં છુપાઇ બેઠો અને લુટફાટનો ધંધો અખત્યાર કર્યો. પરંતુ તેની નેમ પ્રથમથીજ એવી હતી કે, જીલમગાર અમલદારોને લુંટીને નીચોવવા અને તે લુંટનો લાભ મરીજો અને મજલુમોને આપવો. ધીમે ધીમે તેની સાથે બીજા ઘણાં શખ્સો જોડાયા અને ટોળીમાં વધારો થતો ગયો. ત્યાર પછી તેણે ચાંચીયાપણું અખત્યાર કરીને દરિયામાં લુંટ ચલાવવાનો ધંધો શરૂ

કર્યો. અને તેમાં પણ તેણે નેમ તો ગરીબોને ધુતીને મોજ ગારતા કંગાળ શ્રીમંતોને લુંટીને ગરીબોને સુખી કરવાનીજ રાખી હતી.

“ચાંચીયાને ધધો કરતા કરતા મારા પિતાને આ સ્થળ હાથ લાગી ગયું, અને ધીમે ધીમે તેણે અહીં સંસ્થાન વસાવા માંડ્યું, જે સંસ્થાન આજે તમો જુઓ છો તેમ કવા સુખી અને સંતોષી લોકોથી ભરેલું છે? મારા પિતાના મરણ પછી આ સંસ્થાનની માલિક હું થઈ છું અને મારા પિતાના વખતમાં—અમલમાં લોકોને જે પ્રકારનું સુખ હતું તેવુંજ સુખ મારાથી પણ તેઓને મળે છે એમ મારી ખાત્રી છે. મારે લગતી આટલી હકીકત સાંભળ્યા પછી હવે કહેશો કે, તમો મારે માટે કેવું મત બાંધી શકો છો?” તેણીએ પોતાની વાતનો છેડો લાવતા મને સવાલ કર્યો.

“આ જાણતમાં હું એટલુંજ કહી શકું છું કે, જાહેરમાં તમોને જે રીતે અને જે રૂપમાં ચીતરવામાં આવે છે, તે ખરેખર બીજાઓને ભુલાવામાં નાંખે તેવું છે.” મેં જવાબમાં કહ્યું.

“તમારી ઘણી ગહેરયાની. હું આશા રાખું છું કે ભવિષ્યમાં પણ મારે માટે તમે

ખરાળ ખ્યાલમાં નહીં ઉતરવાની સંભાળ લેશો.”
એટલું બોલીને તેણી મારા ચહેરા સામે નર-
માશથી જોઈ રહી.

“ નહીં જાનુ! ખરું માનજો કે ભવિષ્યમાં
કોઈ પણ સ્થળે તમારા માટે થતી ખરાળ
વાતની હું સામે થઈશ. હું તે તામોશજ નહીં
કરી શકીશ. ” હું રહેજ લાગણીના આવેશમાં
આવી જઈને છેલ્લું વાક્યો બોલ્યો.

“ મોટા કપકાર, ડાકટર ! ” તેણીએ
જવાબમાં કહ્યું.

વાતો કરતાં અમે મકાનપર જઈ પહોંચ્યા.
હું મારા ઓરડામાં ગયો, અને બિછાનાપર
પડવા પડેલા મારી ચાલુ સ્થિતિપર હું વિચાર
કરવા લાગ્યો અને મારા મનની વલણ અને
લાગણીને તપાસતા—મારા હૃદયમાં થતી ચટપટી
અને ધનકારાને અવલોકતા મારે કમ્બુલ કરવું
પડ્યું કે હું આ દરિયાની ડાકણ તો હવે
નહીંજ, પણ જમીનની અપ્સરા જમીલાપર
મોહી પડ્યો હતો !

પ્રકરણ ૯ મું.

મોહનતી બળરમાં સોદો.

એક વધુ અડવાડીઉં પસાર થયું અને શીતળાનો મરજ આખા સંસ્થાનમાંથી સદંતર નાબુદ થઈ ગયો. માઈ કામ ખલાસ થયું અને મારી ખાત્રી હતી કે તે મેં તદ્દન સંતોષકારક રીતે અદા કર્યું હતું. ત્યાંના લોકો પણ મારા કામથી એટલા તો ખુશી થઈ ગયેલા હતા કે, તેઓ મારી એક અવાજે તારીફ કરતા હતા અને માઈ નાગ તેઓના હૃદયે અને મોહોડે રમી રહ્યું હતું.

એક દિવસ ખાણ પર બેસતા જમીલા બોલી. “ડાક્ટર સાહેબ, મારી એવી મરજ થઈ છે કે, આવતી કાલે આ ટાપુના જંગલ તરફના ભાગમાં શીકારની મોજ ચખાડવા તમોને મારે લઈ જવા મારી ખાત્રી છે કે ત્યાંના બે ત્રણ દહાડા તમારા પુર આનંદમાં પસાર થશે. લાંબા દિવસોની મહેનત પછી થોડા દિવસો મોજ મળહના પણ આવવા બેઠા.”

“ખરેખર, તેથી મને ઘણો આનંદ મળશે, તેમાં શક નથી.” મેં કહ્યું.

ળીજે દીવસે વહેલી સવારમાં કેટલાક માણસોના રસાલા સાથે અમો જંગલ તરફ ઉપડી ગયા. જે રસ્તેથી અમો જતા હતા તે ભાગ પહાડી છતાં રસાળ અને આંખને ચોંટે તેવો હતો, કુદરતી સીનેરીના એ દીલ્લચરૂપ પ્રદર્શન જેવો લાગતો હતો, એટલુંજ નહીં પણ સાથે શીકાર કરવા લાયક હરણ, સસલા અને ળીજા કીસમ કીસમના પક્ષીઓથી તે ભરપૂર હતો. જમીલા અને હું ઘોડાપર સ્વાર થયેલા હતા. જમીલાને ઘોડેસ્વારીની કળામાં પણ પ્રતીણ જોધને હું જોછો હેરત નહોતો થતો ! અમોએ અમારો મુકામ જંગલના મધ્ય ભાગમાં એક સુંદર પાણીના વહેતા ઝરા આગળ નાખ્યો હતો અને ત્યાં તંબુઓ મારીને છાવણી નાખવામાં આવી હતી. તે આખો દીવસ અમો ખુશી ભરેલી રીતે શીકારમાં પસાર કરવા પછી સાંજના છાવણીમાં પાછા ફર્યા, અને રાત પડતાં આજના શીકારની જુદી જુદી વાણીઓ સાચનું ખાણું લીધું. ખાણા પરથી શરેગ થઇને અમે વાતે વળગ્યા અને તેમ કરતાં કેટલોક વખત પસાર થવા પછી

જમીલા સુવા માટે પોતાના તંબુમાં જવા માટે ઉઠી.

તેણી પોતાની ખીદમતને માટે બે દાસીઓ અને ખીજ કેટલાક માણસો લાવી હતી. તે સિવાય તેનો હમેશનો રક્ષક વશદાર ત્રીચી ચીતો પણ સાથેજ હતો. અમારી સાથે બધા મળીને ત્રીસ માણસોનો રસાલો હતો, અને તેઓને માટે સગવડ પડતી રીતે તંબુઓની ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી. રાતની વખતે અમારી છાવણીનો દેખાવ ખરેખર ખુશનુમા લાગતો હતો. જંગલના ઝીણા જીવ જંતુઓ અને પ્રાણીઓની તાનાતીરીના અવાજો બાજે વખતે તો ભયાનક લાગે છે, પરંતુ તે દીવસે તો બધું એકાદ રાગ રાગણીની મીઠાસમાં મળતા આનંદ સમાન મધુર લાગતા હતા, અને તેનું કારણ હું સમજી શકતો હતો તેમ, મારા મનપર રહેલી ચોક્કસ પ્રકારની અસરનું હતું.

જમીલા પોતાના તંબુમાં જવા માટે ઉઠી થઈ અને સાથેજ તેનો હમેશનો રખવાળ ત્રીચી પણ તેણીની બાજુમાં ઉઠીને ઉભો થયો. જમીલાએ ઉઠી થવા પછી મને કહ્યું. “ ડાક્ટર એહમદખાન, જે વખતે મારો નોકર સુ. યું

કુંગ તમોને કવાંગ ચાંઉ કવાંગના બંદર ખાતે મળ્યો અને તમારી સાથે ગોઠવણ કરી ત્યારે તેની તરફથી તમોને વચન આપવામાં આવ્યું હતું કે તમારું કામ પુરું થતાં તમોને પાછા તે બંદર પર પહોંચતા કરી દેશું. ” તેણી કાંધક દીલગીર થતી હોય તેવી ઢપે બોલી અને હું પણ ઉભો થઇને ધીમે પગલે તેણી સાથે તેના તંબુ તરફ ચાલવા લાગ્યો. “ તમારું તે કામ હવે પુરું થયું છે તેથી વચન મુજબ તમોને પાછા તે બંદર તરફ મારે રવાના કરી આપવા જોઇએ.”

“ મને લાગે છે કે મેં મારું કામ તમો બાનુને સંતોષ મળે તેવી રીતે અદા કર્યું છે.” મેં કહ્યું.

“ તમે મને આવી રીતનો પ્રશ્ન પુછીજ ન શકો, ડાકટર ! ” તેણી બોલી. “ તમારા જેવું કામ બીજો કોઇ તખીય બાગ્યેજ બનતો શકતો તમોએ જે કામ બજાવ્યું છે તેને માટે મારે કેવા શબ્દોમાં તમારો ઉપકાર માનવો એ મને સમજ પડતું નથી.” તેણી બોલી રહી અને મેં જોયું કે તેણીની આંખોની ઢીનારી પર આંસુ બરાધ આવ્યા હતા.

મેં તેણીનો હાથ મારા હાથમાં લીધો અને કહ્યું: “ જમીલા, બાનુ જમીલા ! આ કાર્ય ફતેહમંદ ઉતારવામાં મેં શી ધારણા રાખી હતી, તે શું તમે જોઈ શક્યા નથી ? તમે શું એમ નથી માનતા કે તમારા ખાતર મારી જીંદગી સુધીનો ભોગ આપવાને પણ હું પછાત નહીં પડીશ ? આજ સુધીની મારી રીત-ભાત, વર્તણૂક અને રહેણી કરણીએ તેની શું ખાત્રી નથી આપી ? ”

તેણીએ પોતાનું મોઢું મારી તરફથી ફેરવી લીધું અને ચાલતી ચાલતી તેણી અટકી ઉભી.

“ બાનુ જમીલા, તમે જોઈ શક્યા હશે કે, હું તમેને અંતઃકરણના ઉંડા વહાલથી-જનો જીગરથી ચાહું છું.” મેં મારા હૃદય પૂર્વકની લાગણીઓના ઉભરા ખાલી કરવા માંડ્યા.” તમેને જ્યારે મેં પહેલવહેલા તમારા ગેઝલના તુટક પર જોયા ત્યારથી હું તમારો સેવક બની રહેલો છું. મારી લાગણીઓને સંભાળવા માટે-તેને કામમાં રાખવા માટે મેં વધતામાં વધતી કાશીશ કરી છે, અંતરના ઉભરાણને દયાવી રાખવા, ઉછળતી ઉર્ગિઓને કચડી નાખવા માટેના મેં ચાલુ પ્રયત્નો કર્યા

છે, પણ તે ઉભરાણુ સમાયું નહીં. તે ઉછળતી લાગણીઓને દયાની દેવામાં હું ફાળ્યો નહીં બાતુ જમીલા, હું સારી પેઠે સમજ્યું છું કે, સ્ત્રી મંડળમાં એક સર્વોપરી રાણી કહેવાવાને યોગ્ય દરજ્જે ધરાવવા એક બુદ્ધિશાળી બેગ-મને ચાહવું અને તેને પોતાની મોહરદાર બનાવવાને ઇચ્છવું એ સરીયામ દીવાનાપણું છે, અને હું કહું છું કે, હવે તમે ચાહો તો મને દુર કરી આપો, તમારી નજદીકથી હાંકી કાઢો અથવા તો તમારો પવિત્ર પ્યાર અર્પણુ કરો.”

“ચુપ રહો, ચુપ રહો, ખુદને ખાતર ચુપ રહો, ડાકટર !”

“નહીં, જ્યારે હવે મેં મારા હૃદયને ખુલ્લું મેલ્યું છે, ત્યારે તેમાંથી નીકળતા મારી લાગણીના ઉભરાઓને બહાર નીકળવાનું દો, મારી લાગણીને દર્શાવવાનું દો, મારા હૃદયને અને તેની અંદરની વાતોને તમે જાણી ચુક્યા છો, માટે મને કહો કે મારે માટે આશા રાખવાનું કોઈપણ કારણ છે કે નહીં? શું તમારી નજરમાં હું એટલો બધો નાલાયક છું ?

હું નીખાલસ છું, પ્રમાણીક છું, અને આ માગણી તમારી પોતાની તરફ છે.”

“ ડાક્ટર એહમદખાન ! તેણીએ આંસુથી ખરડાયેલો ચહેરો મારી તરફ ફેરવીને કહ્યું. “ હું દીલગીર છું—તમે ધારીને સમજી શકો તેના કરતાં વિશેષ દિલગીર છું કે, તમેએ આ પ્રકારની વાત મારી સામે મુકી છે. આજ સુધીમાં ઘણાઓએ પોતાના પ્યારને મારી સામે ધર્યો છે, અને મેં તે સઘળાઓને હસી કહાડ્યા છે. આજે હું જોઉં છું કે, તમે મને ચાહીને તે બદલની માગણી કરો છો. બેશક તમે એક બાહોશ અને લાયક પુરુષ છો, કે જેને પોતાના પતિ દાખલ સ્વીકારવાને કોઈ પણ સ્ત્રી મગફરી લઈ શકે. હું ખુદ પણ તમારી માગણી અને લાગણી સ્વીકારવાને ખુશી થાત, પરંતુ કેટલાક ચોક્કસ કારણોને લીધે તે હું સ્વીકારી શકતી નથી. અફસોસ ! તેમ કરતાં મને દીલગીરી થાય છે, છતાં મને તેમ કરવાની ફરજ પડે છે.

“ શા માટે તેવી ફરજ પડે છે ? શું તેવાં કારણો છે ? મને કહો, બાબુ જમીલા

તે મને કહો. મને આતુરતા વચ્ચે ન રાખો.”
મેં જાણવા માગ્યું.

“કારણ એજ કે હું તમારે લાયકની નથી. તમારા પોતાના સંબંધમાં તમોએ હમણાંજ કહ્યું કે તમો એક પ્રમાણીક માણસ છો, અને મારે માટે હું જણાવી ચુકી અને તમો જાણી ચુક્યા છો તેમ હું એક પ્રમાણીક સ્ત્રી નથી, તે પછી આપણું જોડાણ કેવી રીતે બંધ બેસતું થઈ શકે? તમારી કીર્તિવંત કારકીર્દીનો ખ્યાલ કરો, તમોએ કેવી નામના મેળવી છે તેનો તેમજ તમારા બિવિખ્યનો વિચાર કરો, અને પછી મારા જીવન સાથે તેને સરખાવો હું-કે જેને પકડી પાડવાને માટે ગાત્રુ દોડધામ ચાલી રહેલી છે, મોટી રકમોના ધનામો જાહેર થયાં છે, જે સુધરેલા દેશોમાં પણ ધરવાની હિંગત કરી શકતી નથી; તેવી એક સ્ત્રી તમો જેવા એક સીધા અને નામાંકિત ગ્રંથસ્થની સાથે જીંદગીના અંત સુધી જોડાવાને કેવી રીતે લાયક ગણાય શકે? તમો એ સમજી વિચારો અને તે પછી મને મોહોરદાર બનાવવાનું ધારો.”

“ ગારં સધળું બવિખ્ય તમોજ છે. તે સિવાય મારે બીજું બવિખ્યજ નથી. ” મેં જણાવ્યું.

“ આ કાંઈ મારા સવાલનો જવાબ કહેવાય નહીં. હું દીલગીર છું ડાક્ટર એહમદખાન ઘણીજ દીલગીર છું કે તમારી માગણીને સ્વીકારવાની મારે ના પાડવી પડે છે. તમે જરા શાન્ત થઈ, સ્થિર મનથી વિચાર કરશો તો તમોને જણાશે કે, આ જોડાણ જેટલું હું અસંભવિત ધારું છું તેટલું તમે પણ ધારો છો. તમે જે ઇચ્છો છો, જે માગણી કરો છો તે નહીં બનવાજોગ છે.”

“ તો શું તમારી એવી માન્યતા થઈ કે મેં જે માગણી કરી છે, તે વિચાર કર્યા વગરની છે ? ”

“ હા, હું એમ ધારું છું બલકે મારી ખાત્રી છે. ”

“ તમે મને ખાવીંદ તરીકે સ્વીકારવાને ખુશી યાઓ કે ? ”

“ બેશક, જો હું પણ તમારા જેવી સ્થિતિમાં અથવા તમારા સરખી લાયકાત ધરાવતી

હોઈ તો ખુશીયા તમારી મહોરદાર થવાને તૈયાર થાઉં, પરંતુ જ્યારે સ્થિતિમાં મોટા-એકમેકથી વિરુદ્ધ જતો તફાવત છે, ત્યાં સધળા વાતો નકામી થઈ પડે છે.”

“પણ હું તે સ્થિતિની પરવાહ કરતો નથી.” મેં કહ્યું.

“મારો પતિ મારે માટે આવો ભોગ આપે તે મારાથી કેમ સહન થાય ? જો હું અંતઃકરણથી ચાહું તેને સંસાર સમાજથી દૂર અને સુધરેલા મુલકોથી હમેશને માટે દેશ-પારનું સાધન હું કેવા રીતે જનું ? હું મારો જવાબ દઈ ચુકી છું.”

“જમીલા જાનુ જમીલા, મને ગેરમન-સાચ ન કરો, મેં જરાજર વિચાર કીધો છે, સધળા સ્થિતિનો ખ્યાલ કર્યો છે, અને તેમ કરવા પછીજ મેં મારી માગણીને તમારી સામે ધરી છે.”

“ડાક્ટર એહમદખાં, જો ખરું પુછો તો તમારાથી છુટા પડતાં મને તો મારી જીંદગીના પોણા ભાગથી છુટા પડવા જેટલું લાગે છે. તમોને મેં જ્યારથી જોયા છે ત્યારથી

મારું દીલ તમારી તરફ દોડતું રહેલું છે, પણ એકલા એજ વિચારથી મને નાઉમેદી ગળી છે કે આપણી સ્થિતિમાં તફાવત છે. ખેર, હવે હું તમોને એક વાત કહું તે સાંભળો.”

“ કહો, તમે જે કંઈ કહેશો તે સાંભળવા અને કયુક્ત કરવાને હું તૈયાર છું.”

“ હું મારો છેવટનો ઠરાવજ તમોને કહીશ અને યાદ રાખજો કે તે કદી ફરી શકશે નહીં.”

“ ખુશીથી, તમારા દરેક ઠરાવને હું આધીન છું તેમ સમજીને છુટા દીલથી તે જાહેર કરવાનું હું તમોને કહું છું.”

“ મારું ધારવું એવું છે કે તમોએ મારી કને જે માગણી કરી છે, તે પુખ્ત વિચાર કર્યા વગર અને ઉતાવળમાં પડી જમીને કરી છે. માટે હું એવા ચોક્કસ ઠરાવ પર આવી છું કે, તમારે મારાથી એક વરસની મુદત સુધી દુર રહેવું. દરમ્યાનમાં મને મળવું નહીં. તેમ પત્રવ્યવહાર પણ કરવો નહીં. ઠરાવેલી મુદત પછી જો તમારું મન મારી તરફ સાચુત હોય, તમારા લવિષ્યને મારી સાથે જોડવાનો

નિશ્ચય કાયમ હોય તો તે વેળાએ ખુશીથી તમે મારી પાસે ગાગણી કરજો અને હું તે ખુશીથી સ્વીકારીશ. તમારી લાગણી કેવી છે તેની ખબર હું કહાડતી રહીશ, અને તે સંબંધમાં હું જે જે ખબરો મેળવીશ તે તમે જાણી શકશો નહીં. અને તેમાં જો મને તદ્દન સંતોષ મળશે તો હું તમોને આવી મળીશ અને મારો હાથ-મારો પ્યાર તમોને અર્પણ કરી આપીશ. આજથી તે સંબંધમાં આપણે કાંઈપણ વાત અરસપરસ કરવાની નથી. બોલો છે કયુલ ?”

“કયુલ છે, એક વખત નહીં પણ એક સો વખત કયુલ છે તમારો આ ચુકાદો બાનુ જમીલા !” મેં બાર સાથે કહ્યું.

પ્રકરણ ૧૦ મું.

ઉરાંગ ઉટાંગ વાંદરાનો હુમલો.

હું જમીલાથી છુટો પડ્યો, તેણી પોતાના તંબુમાં ગઈ અને હું પણ મારા તંબુમાં જઈને સુઈ રહ્યો. સવારમાં જાગતાં જતાં હું મારી બંદુક હાથમાં હીંચકાવતો જંગલમાં શિકાર કરવા

માટે ગુપચુપ નીકળી ગયો. આ વેળાએ મારા મગજમાં ગદ રાત્રીનો બનાવ ધુમતો હતો, અને તે વિચારની ધુનમાં ધુનમાં હું કંઈ તરફ અને કેટલે દુર નીકળી ગયો તેનો મને ખ્યાલ રહ્યો નહીં.

એકાએક મારી નજર, દુરના સામે ભાગમાં ચરતાં એક હરણના ટોળાં પર પડી. આ ટોળામાં એક નર હરણ હતો જે પોતાની ગરદન દમ્ભાગથી ઉંચી કરીને આંખુળાંખુળે જોતો ઉભો હતો.

મેં મારી જાંદુકની નેમ તેની તરફ ટાંકી અને તે આખા ઉતરી. જાંદુકમાંથી ગોળા છુટતાંજ તેને લાગી અને તે હરણ હવામાં ઉથલાધને પાછું જમીન પર પટકાયું. જાંદુકના અવાજથી ખીજ હરણો છલાંગે. મારતાં પુર ઝડપે જંગલનાં અંદરના ભાગમાં નાસી ગયા. હું પેલા પટકાઈ પડેલા હરણ તરફ દોડ્યો, તે જમીન પર તરફડીયા મારતું પડ્યું હતું. મેં જાંદુકને જાણુએ મેલીને તેને હલાલ કરવા માટે મારા પટામાંથી છરી ખેંચી કઢાડી, અને જેવો હું તેને પકડીને ગુંઠણબર થઈ તેના ગળાપર

છરી ચલાવવા ગયો તેટલામાં પાછળથી મારા ખભાપર એક મજબુત હાથ પડ્યો. હું જાણતો હતો કે અતરાફમાં કોઈ ગાથુસ તો નહોતું, તેથી મેં ચોંકીને ગભરાટમાં પાછું ફરીને જોયું, તો યા અસ્લાહ ! મારા હાથ માહેની છરી નીચે પડી ગઈ, મારા ગભરાટ અને મારી અજાણીનો પાર ન રહ્યો.

એક મોટા કદાવર ઉરાંગ ઉટાંગ વાંદરો ઝતુનથી ડોળા કહાડતો અને દાંતીઆ કરતો મારી પાછળ ઉભો હતો. આવો કદાવર વાંદરો મેં મારી આખી જીંદગીમાં કોઈ સ્થળે જોયેલો નહોતો, તેમ એવા જળરા કદ વિશે પ્રથમ કોઈ જગ્યોએ સાંભળ્યું પણ નહોતું. તેની ઝતુની અને લાલ અંગારા જેવી આંખો મારી પર ફરેલી હતી, તે પોતાના તીણા મોટા દાંતો દેખાડતો હતો, તેના ચીખા નાકના મોટા નસ્કોરા જાણે શાદી જશે તેટલી હદે ફૂલ્યા હતા. તે દેહશતનાક હયવાને પોતાના જડા ઢાળા વાળથી બરેલા જાંતે રાઠોડી હાથે જાણે ગને બેટવા ચાહતો હોય તેવી રીતે લાંબા કર્યા હતા.

મે માત્ર એકજ વખત તેની તરફ પાછું ફરીને જોયું અને કાણ જાણે કેવી રીતે હું તેના પંજમાંથી છટકીને નાઠો. પરંતુ મારી બાંકુ અને છરી બંને તે જગ્યા પરજ પડી રહેવાથી હું હથીયાર વગરનો થઇ ગયો હતો તેનો ખ્યાલ મને તુરતમાં ન આવ્યો. હું તેની પાસેથી છટકીને હજી તો પચીસ કદમ દુર ગયો હોમશ, તેટલામાં તે વિચીત્ર વાંદરો મારી પાછળ પડ્યો. પહેલાં તે પોતાના બંને હાથો અને પગો પર દોડવા લાગ્યો અને પછીથી તે પોતાના પગ પર કોનો થઇને એક છાકટ માણસની ગાફક લપેરા ખાતો મારી પુઠે લાગ્યો. તેમ કરતાં તે મારી એટલો તો નજીકમાં આવી ગયો કે, તેનો શ્વાસ મારી ગરદનને લાગવા માંડ્યો. હવે મેં દોડવાની ઝડપ વધારી અને હું એટલી ઝડપે દોડ્યો કે તેવો હું મારી આખી જીંદગીમાં નહીં દોડ્યો હોમશ. હું ક્યાં અને કય જાણુ દોડું છું તેનો મને ખ્યાલ નહોતો. માત્ર તે હયવાનના હાથમાં નહીં સપડાવું અને તેનાથી દુર નીકળી જવું એજ એકલી ધુન હતી.

તે વળી પાછો લગોલગ આવી ગયો, પણ એક મોટા ઝાડ પાસે આવતાંજ તેને થાપ આપવા હું ઝાડની પેલી જાણુ ફરીને ઝડપથી વલાણુ બદલી ગયો અને તે વાંદરો સીધી દોડમાં થોડેક સુધી દુર ધસી ગયો. આ એકાદ બે પળનો લાલ મારે મારે એછો ક્રોગતી નહોતો. એટલે હું જો જાણુથી આવ્યો હતો તે તરફ પાછો દોડવા લાગ્યો. આ જનાવથી તે જંગલી હયવાનને બારે ખીજવાટ લાગ્યો, તે વધુ ઉશ્કેરાઇને ઝતુની જન્યો અને વધુ ઝડપથી મારાં પુંડે દોડવા લાગ્યો હું દોડીને થાકી લોથ થઇ ગયો હતો, હવે વધુ દોડવાની હોંગત મારામાં રહી નહોતી. તેટલામાં એક ખીજું મોટું ઝાડ આવતા પ્રથમની માફક હું ફરી ગયો અને વાંદરો પ્રથમની માફક થોડો આગળ ધસી જવાથી તે તકનો લાલ લઇ હું તે મોટા ઝાડ પર ચડી ગયો, અને તે પાછો ફરે તેટલામાં હું થોડો ઉંચે ચડી જવા પામ્યો.

તે હેવાન પ્રથમની માફક પાછો ર્યો અને ઝાડની આસપાસ મને શોધતો હોય તેમ ફરવા લાગ્યો. હું તદ્દન ચુપચાપ જરા પણ હીલચાલ કર્યા વગર બેઠો હતો. દોડવાને લીધે

મારો જોરથી ચાલતો શ્વાસ તેને કાને પડ્યો. તેણે તેજ પળે ઉંચે જોયું અને ખીજી પળે તે ઝાડ પર ચડવા લાગ્યો. આ જોઇને હું ખીજી તરફ ડાળીઓથી ઉતરવા માંડ્યો એટલે તે પણ પાછો ઉતરવા લાગ્યો. હું તે ડાળીને પકડીને નીચે ટંગાઇ પડ્યો અને જેવા મારા પગ જમીનને લાગ્યા કે, તે વાંદરો પણ ઝાડ પરથી નીચે કુદી પડ્યો, અને વળી પાછા-હું આગળ અને તે પાછળ તેમ-દોડવા લાગ્યા. મેં ફરીથી એક ઝાડનો આશરો લીધો અને તે ત્યાં આવી પહોંચતાં અમે ઝાડની આસપાસ ચકરાવો લેવા લાગ્યા. પણ છેવટે હું થાક્યો, મેં છેલ્લી કાશીશ તરીકે પાછું દોડવા માંડ્યું અને તે વાંદરો પણ તેવીજ ઝડપથી મારી પુંઠ પકડી. મારામાં દોડવાની હવે જરા જોડલી પણ શક્તિ બાકી રહી હોય તેમ મને લાગ્યું નહીં, અને હું હમણાં પટકાઇ પડીશ એમ જણાવા લાગ્યું તેટલામાં તેજ પળે એક અમત્કારીક બનાવ બન્યો. ઝાડીમાંથી એક ઝડપી હુકમ છોડતો અવાજ મેં સાંભળ્યો:—

“ પકડ ત્રીચી પકડ ! ”

મેં તે અવાજ પીછાણી લીધો કે તે જમીલાનો હતો, અને તે પુરો થતાંજ જમીલાનો રક્ષક ત્રીચી ચીત્તો એક લાંબી અને ઉંચી છલાંગ સાથે આવ્યો. ને પેલા ઉરાંગ ઉટાંગ વાંદરા પર કુદ્યો, અને તેને ગળચીમાંથી મ્હોંડામાં પકડ્યો. તે ઝનુની અને કદાવર વાંદરાએ પોતાના રાઠોડી હાથો વડે ત્રીચીના શરીર અને મ્હોંડાપર ખાચકા બર્યા, પણ તેમાં તે ફાળ્યો નહીં. ત્રીચીના દાંત તેના ગળામાં પેસી ગયા હતા અને થોડી મીનીટની ઝપાઝપી પછી તે જખરો હયવાન પોતા કરતાં વધુ બળવાન હરીફના હાથપર હાર ખાઈને માર્યો ગયો.

તે ખંને વચ્ચેની લડાઈ પુરી થતાં જમીલા મારી પાસે આવીને ઉભી, હું નીચે બેસી ગયો અને ત્રીચી પણ પોતાનું કામ પુરું કરીને વાંદરાની લાશને ત્યાંજ છોડી પોતાની શેઠાણીની બાજુમાં આવી ઉભો.

જમીલાએ ગાયાથી મારા ગાથાપર હાથ મુક્યો અને પુછ્યું. “તમેને કાંઈ ઇન્ન થઈ છે કે? મેં ધાર્યું કે આ જંગલી હેવાન તમેને પકડીને હેરાન કરશે.”

“હા, એમજ કરતે, પણ તમોએ અને મારા આ વફાદાર રક્ષકે વખતસર મદદે ॥વીને મને છુટકારો અપાવ્યો.” મેં તે વિકાળ જુ પળાયેલી સ્થિતિમાં ગરીબ ઘેટા જેવા ભીંના માથા પર હાથ ફેરવતા કહ્યું. “પણ ॥વી રીતે એકાએક મારી મદદે તમે કેમ ॥વી શક્યા, તેની મને સમજ પડતી નથી.”

“મારે તમોને એક જરૂરી વાતથી વાકેફ રવાના હતા અને તેટલા માટે હું તમોને ધવા નીકળી હતી. તમોએ ફોડેલી બંદુકનો વાજ મેં સાંભળ્યો અને તે અવાજની રાહ રહું આ તરફ આવી, પણ તેટલામાં મેં મો અને પેલા વાંદરા વચ્ચે ચકરાવાની રમત માતી જોઈ. મેં ત્રીચીને હુકમ કર્યો, તેને મિત આવી અને ખુદાની મહેરબાનીથી મોને બચાવી શકાયા” તેણીએ ખુલાસો કર્યો. મને ઉમેર્યું કે, “જેર, ચાલો હવે તંબુમાં પછો. મારે એક ધણી અગત્યની વાત કહેવાની છે, અને તે સંબંધમાં મારે કેટલોક દોષસ્ત અને ગોઠવણ પણ કરવાની છે.”

જમીલા જે ખગર મને કહેવા માગતી

હતી તે જોટલી અગત્યની તેટલીજ કાંધક
ગંભીર ચીન્તાભરી હોવા જોઈએ એમ મેં
અનુમાન કર્યું.

પ્રકરણ ૧૧ મું.

કોસ્તનો દગો.

અમે તંબુમાં પાછા ફરીને નારતો લીધો
અને મકાન તરફ જવા ગાટે રસાલા સહીત
ઉપડ્યા; જ્યાં પહોંચતાંજ જમીલાએ પોતાના
વશદાર કારભારી સુ-યું કુંગને તેડાવ્યો
અને પોતાના ખાસ રૂમમાં મને અને સુ-યું
કુંગને વાત કરવાને ગાટે બોલાવ્યો.

“ ડાકટર એહમદખાન ” તેણીએ ચલાવ્યું
“ આજે સવારના મને એક અગત્યનો કાગળ
મળ્યો છે જે મારા સીંગાપોર ખાતેના એક
વિશ્વાસુ આડતીયાએ લખી મોકલ્યો છે, અને
તેમાં તેણે મને જે ખબર લખી મોકલી
છે, તે કાંઈ પણ શક વગર ખરેખરી છે, એમ
હું માનું છું. કારણ કે તે મારો ખરેખરો
વિશ્વાસુ જોઈએ છે. આ કાગળનો હુંકસાર
હું તમોને કહું છું. સીંગાપુરમાં મારો એક

મળત્યો છે, તેને હું મોટી રકમનું સાલીયાણું આપતી હોવાથી તે મારા ઉપકાર તળે રહેલો છે. જે વખત તો મેં તેની જાંદગી પણ જાણી છે. એક વખતે તે ધંધામાં તદ્દન પડી ભાંગવાની અણીપર આવેલો હતો તેમાંથી મેં તેને નાણાંની મોટી મદદ કરીને ઉગારી લીધો હતો. આ ઉપરાંત મેં તેને ધણી ભેટો અને ધનામો આપીને લક્ષાધિપતિ બનાવ્યો છે, તેનો બદલો આજે તે ગને ફ્રેન્ચ સત્તાવાળાઓના હાથમાં વેચી નાખીને વાળવા તૈયાર થયો છે. હું પ્રથમ તમોને જણાવી ચુકી છું તેમ ફ્રેન્ચ સત્તાવાળાઓએ મને પકડાવી કે પકડી આપનારને તેમજ માફ રહેઠાણે બતાવનારને મોટી રકમનું ધનામ આપવાનું જાહેર કરેલું છે, તે ધનામ મેળવી જવાની લાલચમાં તે નિમઝહરાગ પડેલો છે, મારા આ સંસ્થાનની તેને ખબર છે, અને તેણે સત્તાવાળાઓને કહ્યું છે કે, આ સંસ્થાન તે તેઓને બતાવી આપશે. આજથી ત્રણ અઠવાડિયામાં એક ફ્રેન્ચ જારકસ સીંગાપોર જશે અને તેમાં બીજાઓ સાથે મારો તે વિશ્વાસઘાતી મળત્યો મને સપડાવા માટે માફ રહેઠાણે દેખાડવા આ તરફ ઉપડી આવનાર છે.”

“તેનીચ પેતાના ફેજે જરાજર પહોંચશે.”
સુ-યું કુંગ દાંત પીસીને બોલ્યો. “તે ચંડાળ
કંઠાલ બેવફા થયો છે, પણ તે જોઈ શકશે
કે તેને કાની સાથે કામ પડ્યું હતું.”

“સોનાનાં ઇડા આપનારી મુરઘીને તે
કાપી નાખવા તૈયાર થયો છે.” જમીલાએ હસીને
કહ્યું “પણ તે કેવું મુખાઈ ભર્યું જોળમ
બેડવા નીકળ્યો છે તે હું તેને જરાજર દેખાડી
આપીશ. હું તેને હવે ફરી રીતે છટકામાં
લેવા માગું છું તે તમોને જણાવું તે પહેલાં
હું જણાવવા માગું છું ડાક્ટર, કે તમો આ
કામમાં અમારી સાથે સામેલ થશો?”

“જરૂર, જરૂર! તમે ન કહેતે તો હું
જ એ માંગણી કરવાનો હતો.” મેં જરેજર
ઉલટમાં આવીને જવાબ આપ્યો.

“આપની ધણી મહેશ્યાની ડાક્ટર!”
તેણી બોલી. “ત્યારે હવે સાંભળો; હું આજે
મારા જારકસમાં અહીંથી ઉપડી જમ્મશ અને
ચોકસ બંદરે ઉતરીને જારકસ આ તરફ પાછું
રવાના કરી દમ્મશ. તે ઉપર તમો, સુ. યું કુંગ
અને સુ-યું ને ચોગ્ય જણાય તેટલા માણસો

સ્વાર થઇને હોંગકોંગ ખાતે ઉતરજો, અને ત્યાંથી સીંગાપોર આવજો કે જ્યાં હું તમોને મળીશ. અને તે પછી કેમ કામ લેવું તેની ગોઠવણ હું નક્કી કરીશ.”

“પરંતુ ત્યાં તમોને કોઇ પીછાણી નહીં લે?” મેં ચિન્તાથી કંઇક અધીર પડતા પ્રશ્ન કર્યો. પણ મારો તે પ્રશ્ન સાંભળીને જમીલા તથા સુ-યુ કુંગ ખડખડાટ હસી પડ્યા. હું ડાચું વકાશીને જોઇ રહ્યો.

“ડાક્ટર એલમદખાન! તે જાતની ચિન્તા રાખવાની કાંઇ જરૂર નથી. ખીજું કોઇ તો શું પણ ખુદ તમો પોતે તે વખતે મને ઝાળખી શકશો નહીં.”

“વાર, મને એ જણાવશો કે જે શખ્સને આપણે સપડાવવા માગીએ છીએ તેનું નામ શું છે?” પ્રથમના પ્રશ્નથી હું કંઇક ખશીયાણો પડેલો હોવાથી વાત ઉડાવવા માટે મેં પુછ્યું.

“તેનું નામ સુન્દાંડ છે, અને તે એક ચીનો છે.” જમીલાએ કહ્યું.

જમીલા તેજ દીને ગેઝલપર સ્વાર થઇને રવાના થઇ, અને ગેઝલ તેને છોડીને અમોને

પાછું લેવા આવ્યું ત્યારે અમો પણ ઉપડ્યા, અમો રવાના થયા ત્યારે રાતનો વખત હતો. પરંતુ તે વેળાએ આસમાં દાખલ થવાની જે ઉંચી બુદ્ધિવાળી કળા વાપરવામાં આવી હતી તે હું સમજી શક્યો. ટેકરીઓની વચ્ચે એક ન્હાની સાંકડી નેહર પસાર થતી હતી, કે જે જમીનના ટાપુવાળા અંદરના અથવા તો બહારના દરીયાવાળા ભાગમાંથી કોઈની નજરે પડે તેમ નહોતી. કારણ કે તે નહેરના નાકાં ઉપર લોખંડના બે મોટા દરવાજાઓ ઉભા કરવામાં આવ્યા હતા અને તેને પાણીની સપાટી નીચે પણ દસગાર ફીટ સુધી ઉતારેલા હતા. આ મોટા દરવાજાઓને પાણીની સપાટી ઉપરના ભાગમાં ડુંગર અને તે ઉપર ઉગતા ઝાડ પાત જેવા રંગ વડે ચીતરવામાં આવ્યા હતા. અને તે કામ તથા કારીગરી એટલી તો આજાદ હતી કે, છેક નજીકમાંથી પસાર થનારા બારકસોને પણ ત્યાં દરવાજા હોય તેવો શક આવે નહીં. ચાલુ ટેકરીની હારમાં તેટલો ગાળો પણ એ યુક્તિથી દેખાતો બંધ કરવામાં આવ્યો હતો, જેથી બહારનાઓ એક ચાલુ લાંબી ટેકરી જેવો જ દેખાવ બોધી શકે.

સફર કરતાં અમો હોંગકોંગ પહોંચ્યા. ગેઝ-લને પાછું મોકલવામાં આવ્યું અને તેણે ક્યાં તેમજ કેવી રીતે રહેવું તેની સમજ સુ-યુ' કુંગે તેના કેપટનને આપી. ત્યાર પછી અમો સોંગાપોર જવાને ઉપડ્યા અને ત્યાં જઈને એક હોટલમાં ઉતર્યા. જમીલા અમોને અહીંજ મળશે એમ સુ-યુ' કુંગે મને કહ્યું.

અમો હોટલમાં જઈ ઉતર્યા તે દીને સાંજે હું હોટલના બહારનાં ભાગમાં ગોઠવેલી ખુરશીઓ પર બેસી સુ-યુ' કુંગ સાથે ચા પીતો હતો, તેટલામાં અમારાથી દસેક કદમના છેટા પર બે યાહુદી જાતની બે બાનુઓ મેં પસાર થતાં જોઈ. તેમાં એક તો જવાન અને ખુબસુરત હતી અને ખીલ તેનાથી મોટી ઉમરની જણાતી હતી. તેણીઓએ શુદ્ધ યાહુદી પોશાક પહેર્યો હતો અને કોમતી દાગીનાઓથી એ બંને નાજનીનો શણગારાયેલી હતી. દુકમાં કહેતાં તેણીઓ ખુબસુરતી, પોશાક અને દાગીનાઓના સામટા ઢગામથી એટલી તો ખીલી રહેલી હતી કે તેઓની તરફ હરકોઈની નજર ખેંચાયા વગર રહે નહીં.

મારી પાછળ એક હોટલનો નોકર ઉભો હતો તેને મારા મિત્ર સુ-યું કુંગે પુછ્યું.
“ આ જાનુઓ કોણ છે ? ”

“ સાહેબ, એ રશીયન યાહુદી જાતની જાનુઓ છે અને અહીં હવાખોરી માટે આવેલી છે.” પેલાએ જણાવ્યું. “ જહુ દોલતમંદ છે અને કાંકરાઓની માફક ડોલરો ઉડાવે છે. અહીંના ઘણા નામીયા અને તવંગર કુટુંબો સાથે એ જાનુઓએ દોસ્તી કરેલી છે અને કીંગ્મી ખાણની પાર્ટીઓ આપવામાં તે લોકોએ સારી નામના મેળવી છે.”

“ મારા મિત્ર મને એક આંખ દયાવી ઇશારો કર્યો. જો કે મને શક તો ગયો હતો કે આ યાહુદી જાનુઓ જમીલા અને તેની દાસી દોની જોડે, છતાં ખરેખર હું તેણીને જોળખી શક્યો નહીં. કારણ કે તેણીએ પોતાનો પોશાક એવી તો સરસ અને સુંદર રીતે કર્યો હતો, કે હમેશનો સાથે વસનાર માણસ પણ ભુલાવામાં પડ્યા વગર રહે નહીં,

થોડો વધુ વખત પસાર થવા પછી અમોને તે યાહુદી જાનુઓ સાથે દોસ્તી થઇ અને

તેજ વળતે અમોને માલુમ પડ્યું કે તે યાહુદી
ખાનુ ઉર્ફે જમીલાએ અત્યારે રાતનાંજ એક
મોટી મેજખાની પોતાના નવા મિત્રગંડળને
આપીને તેમને નોતર્યા હતા, જેમાં પેલો લક્ષા-
ધિપતિ ચીનો વેપારી સુચાંઉ પણ ભાગ લેવાને
આવનાર હતો.

“જેયું કે ડાક્ટર, જમીલાએ પોતાના
શિકારને જાળમાં ફસાવવાને કેવા દાણા વેર્યા
છે ?” સુ. યું. કુંગ મારી લગોલગ આવીને
બોલ્યો.

પણ હું હજુ પુરેપુરું છટકું સમજી શક્યો
નહોતો કે, જમીલા હવે પછી શું કરવા
ચાહતી હતી.

પ્રકરણ ૧૨ મું.

જાળમાં ફસેલો શિકાર.

જમીલાએ આપેલી મીજખાનીના રાતના
ખાણાપર હોટેલના નવા પરાણા અને જમી-
લાના નવા મિત્રો તરીકે અમોને પણ ઇજન
મળ્યું. જમીલાએ અહીં પોતાનું નવું નામ
દીના રાખ્યું હતું અને પોતે યોના નામના

એક માલેતુજર રશીયન યાહુદીની વિધવા હોવાનું સઘળાએને જણાવ્યું હતું. તેણી લાખો પાઉન્ડની માલેક હતી અને પોતાના નાણાનો કેટલોક ભાગ તે કોઇ સારા નફાવાળાં ધંધામાં રોકવા માગતી હતી, એવી વાત તેણીએ સુંચાંઘ પાસે કરી હતી.

લોભી સુંચાંઘ આ લાલચ રૂપી જળમાં ફસાયો હતો અને બની શકે તો આ તવંગર સ્ત્રીના નાણા હજમ કરી જવાના તે ઘોડા ધડતો હતો, કે તેની આ નેમ જમીલા પામી ગઇ હતી, અને તેથી તેણીનું કામ સહેલું થઇ પડવા માટે તેણી ખાત્રી ભરી થઇ ચુકી હતી.

હું અને જમીલા ત્યાં ગળ્યા અને અમે વચ્ચે અરસપરસ ખુલાસો થઇ ગયો. ખાણનો ટાઇમ થતાં સઘળાએ ખાણપર ગોઠવાયા. સુંચાંઘને જમીલાએ પોતાની બાબતમાં બેસાડ્યો જે સ્વાર્થી અને બેવફા માણસે જમીલાની ખુશામદના બાણો છોડવા માંડ્યા. આવી ખુશામદી વાતો કરીને તે જમીલાને રાજી કરવાની તજવીજ કરતો હતો અને ખાણું પુરું થતાં સુધી તેણે પોતાની કાતર જેવી જીભ ચાલુજ રાખી હતી.

ખાણું પુરું થતાં સધળાં પરોણાઓ વિદાય થયા અને જમીલા પછી મારી સાથે વાતો કરવા બેઠી.

“ પેલા નીચ બેવફાને મેં મારા ફાદમાં બરાબર ફસાવ્યો છે.” તેણી બોલી “ તે મને નળમાં લઇને તવંગર થવાના સ્વપ્ના જુએ છે, પણ તે ગિયારાને ખબર નથી કે, ખુદ પોતે નળમાં સપડાય છે. આજથી છઠે દહાડે પેલી ફેન્ય મનવાર અહીં આવી પહોંચનાર છે અને તે અહીં આવી પહોંચે તે પહેલા આપણે આપણું કામ પુરું કરી લેવાનું છે મેં તેને લગતી ગધી ગોઠવણ કરી રાખી છે.”

“ તમેએ પોશાક બદલવામાં એટલી તો કમાલ કરી છે જમીલાબાનુ કે હું તો તમેને ઝાળખીજ શક્યો નહીં.” મેં કહ્યું.

“ એ તો હું તમેને પ્રથમજ કહી ચુકી હતી કે, તમે મને પીછાણી શકશો નહીં.” તેણી હસીને બોલી. “ આવતી કાલે સવારે મારા દસ લાખ ડાલર ક્યા ધંધામાં કેવી રીતે રોકવાના છે તેની સમજણ મેળવવાને સુચાંઉ આવવાનો છે. તેના આવ્યા પછી મારી ખરી

ગોઠવણ અમલમાં મુકાશે. આ વેળાએ તમે પણ મારી પાસેજ રહેજો. તે નીચ એવકાને આપણે તેની એવકાઈની પુરી સજ્જત પહોંચાડવો જોઈએ. વળી તેવીજ રીતે એક જીજ્ઞાસુ માણસને પણ સજ્જ કરવાની મને તક મળી ગઈ છે.

“ તે જીજ્ઞાસુ કાણ છે ? ”

“ તે એક ચીનાઈ અમલદાર છે. આજથી ત્રણ વર્ષની વાતપર તે ગવર્નરના ઓફીસ પર હતો. તે વેળાએ તેણે એ સ્ત્રીઓને જાંધીને ચાલુકનો માર મરાવ્યો હતો અને તેણીઓ તે મારથી એજન ન થાય ત્યાં સુધી ચાલુક ષટકાવવાનો તેણે હુકમ કર્યો હતો, જે ત્રાસદાયક સજ્જતે જરાબર અમલમાં મુકવામાં આવી હતી. તેના ઘાતકી કામથી તે જો કે આશ્ચર્યમાં આવી પડ્યો હતો, છતાં લાગવગ અને નાણાના જળથી તે છટકી જઈ શક્યો હતો, તો પણ તે પોતાના ઘાતકી કામોથી અટક્યો નહોતો. પોતાની એક પાળેલી બીલાડીને તેના એક નોકરે જરાબર ખવડાવ્યું નહોતું, તેની સજ્જમાં તેણે તેને જોળી વડે વીંધી નાખ્યો હતો. વળી એ મગર ઘાતકીએ એક મેલાવ-

ડામાં મારે માટે બોલતા જણાવ્યું હતું કે જો
એ દરીયાની ડાકણ મારા હાથમાં આવે તો
આપુક વડે તેની પીઠ રડારી નાખું. હવે હું
જેઉં છું કે, કોણ આપુક ફટકાવે છે અને
કોની પીઠ ફાટે છે.”

ખીજે દીવસે સવારમાં હું જમીલાના
ઝોરડામાં ગયો અને તેણી ફટલાએક ઝોચ-
રીયાઓ, બેંકની એક ખુદા વિગેરે મારી સામે
ખુલ્લી મુકીને જાણે લાખો પાઉન્ડોના હીસાબ
કીતાબ સગજવામાં ગુંથાઇ ગઇ હોય તેમ
ભેરી. એટલામાં સુચાંદિ ત્યાં આવી લાગ્યો.

“તમેને મેં પ્રથમ વાત કરી હતી તે
મુજબ મારા સેક્રેટરી મીં આપએક આવી
ગયા છે.” જમીલાએ મારી તેને જોળણ
આપતા જણાવ્યું. “હું તેમની પાસેનો મારો
મીલકતના ભાડા અને ખીજ ગાળતોનો હીસાબ
જરા તપાસી જાઉં. ત્યાં સુધી આપ મને દર-
ગુજર કરશો તો ઉપકાર થશે.”

“કાંઈ નહીં, ભલે તપાસો, કાંઈ ઉતાવ-
ળની જરૂર નથી.” તે બોલ્યો અને એક લાંખી
આરામ ખુરશી પર બેસીને મારી સામે ઉંચી

આખો કરીને જોવા લાવ્યો. મને જોઈને તેનું મ્હોડું ખગડ્યું હતું, અને તે મારે માટે મનમાં ચટપટતો હોય કે, આ કવાળમાં હાડકું ક્યાંથી આવ્યું. તેવો ભાવ તેના મ્હેરા પર હું સ્પષ્ટ જોઈ શકતો હતો.

અમોએ કાગળીયાઓ અને બુકો સાથે થોડીવાર ઘેલા એકા કાઢ્યા અને વીખ ચુંથ ચલાવી. તે પછી સુચાંકિને જગીલાએ પાસે જોલાવ્યો અને દસ લાખ ડાલરની રકમ એક ત્રાંખાની ખાણના ઉદ્યાગમાં રોકવાની સગજ આપવા માંડી. જગીલાની સગજ આપવાની રીત અને ગણતરીઓ એક અઠંગ અર્થશાસ્ત્રી સરખી જોઈને હું હેરત થયો. તેણીએ જુદા જુદા આંકડા અને વિગતો સમજાવીને નક્કી તોટાનું સરવયું એવી તો સદ્દામથી કહાડી આપ્યું કે પોતે એક ખરેખરી વેપારી સગજ ધરાવનારી સ્ત્રી હતી તેમ સુચાંકિની ખાત્રી કરાવી આપી છેવટે તે ચોજના મુજબ કામ ઉપાડવાનું ઠરાવવામાં આવ્યું, અને તેને લગતી શરતો અને બીજી લખાપડી કરવાનું કામ આવતી કાલે સોફીસીટરની ઓફીસમાં કરવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું.

“ માફ કરજો, આજે સાંજના હું તમોને મળી શકીશ નહીં.” જમીલાએ સુંચાંઉને કહ્યું. “ કેમકે સાંજે બારાની સહેલગાહે જવાની મેં જોડવણ કરી છે અને તે કામે એક સ્ટીમ લોંચ પણ લાડે લઇ રાખી છે.”

“ બેશક, બારાની સહેલગાહથી તમોને ઘણી મજલ મળશે.” સુંચાંઉ બોલ્યો. “ મને પણ કોઇ કોઇ વેળા તક મળે છે, ત્યારે તેવી દરીયાઇ સહેલગાહ કરવાની તકને જવા દેતો નથી.”

“ ત્યારે તો આજે અમારી સાથે આવવાનું મારું તમોને ધજન છે.” જમીલાએ કહ્યું. “ આપણને ઘણો આનંદ પડશે અને રાતનું ખાણું પણ લોંચમાંજ લઇશું, બોલો શું વિચાર ?”

“ વાહ, આવી માંગણી કોણ ના કબુલ રાખે ? હું જરૂરજ આવીશ.” તે બોલ્યો. “ તમારી સાથે શરવામાં તો મને ભારે મોજ મળશે.”

“ મોજ મળશે કે મોત થશે, તેની ખબર તો હવે પછી પડશે.” હું મનમાં બચડ્યો.

પ્રકરણ ૧૩ મું.

સુંચાંઉ બંધીવાન.

સાંજે અમો કીનારા પર ગયા, જ્યાં એક અતી ઘણી ખુશસુરત સ્ટીમ લોંચ અમારા સાથે તૈયાર હતી. આ વેળા બંદરપરનો દેખાવ બધા અને રળીયાગણો દેખાતો હતો. ઘણીક સ્ટીમરો લંગર નાખીને પડેલી હતી, વળી વખત સાંજનો હોવાથી ઘણાં લોકો સહેલ કરવાને ઉતરી પડ્યાં હતાં. કોમતી અને વિવિધ રંગના પોશાકમાં લટાર મારતા, દરીયામાં ફરવા જવાની હોડીઓ અને સ્ટીમલોએના ખલાસીઓ સાથે ગોઠવણ કરતા-તેમાં કિતરતા-સ્ત્રી પુરુષોના ઝુમખામાંથી બંદર અત્યારે ઉડીને આંખે વળગે તેવું ખુસનુમા લાગતું હતું.

જમીલાનો શિકાર સુંચાંઉ ઘણો કોમતી લેખાસ સજીને આપ્યો હતો અને પોતે મોટા તવંગર હોય તેવું ડોળ ધાલવાને કેટલાક કોમતી દાગીનાઓ પણ તેણે પહેર્યા હતા.

સ્ટીમ લોંચમાં અમો સધળા ગોઠવાઈ બેઠા પછી તે પાણીની સપાટી પર ચાલવા લાગી. સુંચાંઉએ પણ બેઠા બેઠા પોતાનો

સ્વાર્થી અને ખુશાગદી સ્વભાવ પોતાની કાતર જેવી જીભ મારફતે દેખાડે. ચાલુ રાખ્યો હતો. અને ધીમે ધીમે તે જમીલાની એવી તો ખુશાગદ કરવા લાગ્યો કે મને તે લાલચુ ચીના તરફ તિરસ્કાર છુટવા લાગ્યો.

લેચ કીનારો છોડીને કુટલેક દુર નીકળી ગયા પછી મેં જાણ્યું કે, આ લેચ ખુદ જમીલાનીજ હતી, અને તેની ઉપરના ખલાસીજો પણ મારો મિત્ર સુ-યું કુંગ અને તેની સાથના પીજ માણસો બનેલા હતા, જે સંવળાજો સાધારણ ખલાસીજોના વેશમાં હતા.

અમે તેમ કરતાં ખાણ પર રોકાયા. આ તકનો લાભ લઈને સુ-યું કુંગ લેચને ભરદરીયા તરફ લેવા માંડ્યો. ખાતાં ખાતાં સુયાંઉજો પાછી ખુશાગદી વાતો શરૂ કરી. તે બોલ્યો. “ચાલુદી કોમ ધણી પુરાણી અને મોટો દરજ્જે ધરાવનારી છે અને તેમની જાનુજો પણ ઉંચા ખવાસની હોય છે.”

“અમારી કોમ માટેના તમારા આવા ઉંચા વિચારો માટે તમારો આભાર માનું છું મીં સુયાંઉ !” મેં કહ્યું. “પણ પેલી દરી-

યાની ગોરી ડાકણ પણ ઘણા ઉમદા ખવાસની છે એમ મારા સાંભળવામાં આવ્યું છે.”

“ તે પાપીણીનું નામ જાણો ? ” સુત્રાંકિ મોઢાડું જગાડીને બોલ્યો. “ જો એ ચંડાળ સ્ત્રીનું નામ આ ફરેસ્તાદ ખસલતના પાતુ દીનાની સામે લેશે તો હવેથી હું તમોને ઠપકો આપીશ. ક્યાં તે ચંડાળ ડાકણ અને ક્યાં આ ઉત્તમ ખવાસની પરી ! ”

આ સાંભળીને જમીલાના નેણ ક્યાં તેણીએ સુત્રાંકિ તરફ એક નજર ફેંકી અને તેણીના દેખાવમાં અજબ જોવો ફરફાર હું જોઈ શક્યો. હું તે પછી ચુપ રહ્યો અને સમજ્યો કે, આવી વાત છેડીને તે કમનશીય રાખસના અપરાધમાં મેં વધારો કરવા સરખું કયું હતું. અમે ખાણું હવે પુરું કરી ચુક્યા હતા ખાણાની રકાખીઓ ઉંચકી જવામાં આવી અને સુત્રાંકિ જમીલાની ખાણુમાં બેઠો.

વાતો કરતાં સુત્રાંકિની નજર દરીયા તરફ પડી અને તે એકાએક ચોંકી ઉઠીને બોલ્યો. “ આપણે ક્યાં નીકળી આવ્યા ? આ તો બર દરીયો છે.”

“ બરાબર તેમજ છે.” જમીલાએ હંડે કલેજે કહ્યું.

“ પણ આટલે દુર નીકળી આવવાનું કારણ શું ?

“ તમે તે થોડી વારમાંજ જાણી શકશો.” જમીલાએ કરડાધથી કહ્યું. “ હમણાં તો તમે બેસી જાઓ.”

“ નહીં, હું નથી બેસી શકતો.” તેણે ઉભા ઉભા જરા દમ કર્યો “ આવી વર્તણુંકનું હું કારણ જાણવા માગું છું.”

“ હું તને હુકમ કરું છું કે બેસીજા ! ” જમીલાએ ગર્જના કરી અને તેજ પળે પોતા પાસેથી એક ન્હાની ચળકતી પીસ્તોલ કહાડીને તેના ગાથા તરફ તાકી. “ જરાપણ ગરબડ કરીશ તો બોપરી ખતમ ! કોઈપણ જાતનો ખુલાસો કરવાનો મારો રીવાજ નથી. માત્ર એટલુંજ કહેવું યસ થશે કે હું દરીયાની ડાકણ છું અને તારા જેવા દગાયાઝને તેના ઘટતા ફેંકે પહોંડવા તારી પાછળ આવીને તને સપડાવ્યો છે.”

“ દરીયાની ડાકણ ! ” તે કંગાળ કમન-શીય ઉપસો ખુલાસો સાંભળતા જાણે વીજળી

પડી હોય તેમ બરાડીને પોતાની જગ્યાપર ઢળી પડ્યો. તેનો ચહેરો જાણે લોહી વગરનો શીકાશય થઈ ગયો. આખું શરીર કંપવા લાગ્યું. તે પોતાની સ્થિતિ સમજી ગયો અને પોતાને કેવા બચાવક છટકામાં સપડાવવામાં આવ્યો હતો તેને પરીપૂર્ણ રીતે તે પામી ગયો.

થોડો વખત પસાર થયો તેટલામાં અમારી સ્ટીમલોંચ એક બારકસની અડોઅડ જઈને થોભી. આ બારકસ ગેઝલ હતું અને આગમ-ચથા કરી રાખેલી ગોઠવણ પ્રમાણે તે ચોકસ સ્થળે રોકાયેલું પડ્યું હતું. અમે તે બારકસ પર ચડ્યા અને સુંચાંઉને પણ તેની ઉપર લીધો. તે કમનશીબ સખ્સ લોથ જેવો થઈ ગયો હતો જેથી તેને ઉચકીને એક કેબીનમાં કેદ કરવામાં આવ્યો. આ વેળાએ અરધી રાત વીતી ગઈ હતી.

વહેલી સહવારમાં મારી આંખ ખુલી અને હું ઉઠીને તુટક પર ગયો. જ્યાં જમીલા પણ ઉભેલી હતી અને તે પોતાની નજર દરીયામાં દુર ફેંકતી જોતી હતી. મારી તરફ તેણીનું ધ્યાન ખેંચાતા તે જોલી. “ ડાક્ટર, જુઓ

સામેથી એક બારકસ આવતું તમે જોઈ શકો છો ? ”

“ હા, કંઈક ઝાંખા ઓળા જેવું દેખાય છે ખરું.” મેં ઉત્તર આપ્યો.

“ ગઈ કાલે મેં જે ચીનાઈ અમલદારની તમેને વાત કહી હતી, તે એ બારકસ પર છે. તેનું નામ ટુગાલુ છે. મારે તેને તેના ઘાતકીપણાનો બરાબર સ્વાદ ચખાડવાનો છે. અને તે સ્વાદ કેવી રીતે તે આપે છે તે તમે જોજો.” જમીલાએ કહ્યું અને સુ-યુ કુંગને પોતાની પાસે બોલાવીને શું કરવું તે સમજાવ્યું.

પ્રકરણ ૧૪ મું.

બે અપરાધીઓને સજા.

જમીલાએ સુ-યુ કુંગને ફરમાવવા મુજબ ગેઝલ પર એક વાવટો ચડાવવામાં આવ્યો. પેલો ચીનાઈ અમલદાર ટુગાલુ મોટો દોલત-મંદ હતો, અને તે એક મોટી સ્ટીમર કંપનીનો બાગ્યો હતો. તે કંપનીનું એક બારકસ અમારા રસ્તામાંથી પસાર થવાનું હતું કે જેમાં ટુગાલુ સ્વાર થયેલો હતો. ગેઝલ ઉપર જે

વાવટો ચડાવવામાં આવ્યો તે, તે સ્ટીમર કંપનીની સ્ટીમરોનાં જેવોજ હતો અને જમીલાએ તે જારકસને સ્ટીમરો વચ્ચે દુર દુરથી વાતચીત કરવાના સાધનો વડે એવી ખબર આપી કે પોતાનું ગેઝલ જારકસ આ સ્ટીમર કંપનીને લગતુંજ હતું, અને તે જારકસપર સ્વાર થયેલા દુગાલુને એક અગત્યની ખબર આપવાની હોવાથી તેણે આ સ્ટીમર તરફ આવવું.

સામેના જારકસપરથી તરત જવાળ આપવામાં આવ્યો કે દુગાલુ તમારી તરફ હમણાંજ આવવા ઉપડે છે. અને જારકસો અમુક અંતરે થોભાવવામાં આવ્યા હતા, થોડીવારમાં સામેના જારકસપરથી એક હોડી ઉતારવામાં આવી, જેનીપર દુગાલુ સ્વાર થયેલો હતો તે હોડી અગારા જારકસની જોડમાં આવી પહોંચતાં ગેઝલપરથી ઉતારવામાં આવેલી સીડી પર ચઢીને દુગાલુ તુટક ઉપર આવી લાગ્યો.

“લલે પધાર્યા દુગાલુ સાહેબ, હું આપને આવકાર આપું છું.” જમીલાએ કહ્યું. “ગયા માસમાંજ મને ખબર મળી હતી કે તમે નામદાર તમારા મુજારક પગલાંને આ તરફ

તરફી આપવા લાઇ આવનાર હો, અને ફરીથી પાછી કાંઇ નવાળુની કરી દેખાડનાર હો, તેટલા ગાટે મેં તમેને માનભર્યા આવકાર આપવાની દરેક તજવીજ કરી રાખેલી છે અને તેને અમલમાં મુકવા ગાટેજ તમેને આવી રીતે ભરદરીયે અટકાવવાની જરા એ અદબી કરેલી છે.” આટલું બોલીને તેણીએ પોતાના નોકરો તરફ જોઇને હુકમ કરી આવ્યો. “જાઓ પેલા એવકા દગાળાજ સુચાંડિને મારી સામે હાજર કરો.”

થોડીવારમાં સુચાંડિને બંધીવાન તરીકે સુ-યુ કુંગે તુટકપર હાજર કર્યો.

“ સુચાંડિ ! દગાળાજ સુચાંડિ ! ” તેણી દમામભર્યા અવાજે બોલી. “ જેઓ જુલમ-ગાર છે, ઘાતકી છે, એવકા છે, અને જેઓને તેના તેવા કૃત્યોનો જાહેસો દુનીયામાં જરાજર મળતો નથી તેઓને તેના લાયકની સજાએ પહોંચાડવાનું મેં જાહેસો ઉઠાવ્યું છે. અને તમે જોઇ શકશો કે આ માણસને તેના લાયકનો જાહેસો હું હમણાંજ આપીશ. હુમાલુ ! તમે કદાચ એજાજર હશે કે અત્યારે તમે કોની

સામે ઉભા છો ? જે સ્ત્રીને મળવાને તમે ધણીજ આતુરતા ધરાવતા હતા, તે સ્ત્રી હું પોતે છું. તમે એવી શોખાઇ કરતા હતા કે, હું તમારા સપાટામાં આવું તો મને ચામુકના મારથી મારી નખાવવી, પણ હવે તમે સાહેબ જોઇ શકશો કે, તમારી એ શોખાઇ તમારા વિરુદ્ધમાં ઉતરી છે. અને બાજુ તમારા હાથમાં નહીં પણ મારા હાથમાં આવેલી છે. મને ખુશી રીતે કહેવા દો કે, હું કાંઈ નહીં પણ મારા ઘટમની દરિયાની ડાકણ છું.”

હેલા શબ્દો સાંભળતાંજ દુમાલુ ચોંકી પડ્યો, તેનો ચહેરો કિન્નજો પુણી જેવો થઇ ગયો, અને તેના શરીરમાંથી ધુન્નરીનું એક ઠંડું લખનપું પસાર થઇ ગયું.

“હવે કહો સાહેબ ! તમેજો પેલા તમારા નોકરને ધાતકીપણે વીંધી નાખ્યો અને પેલી જે સ્ત્રીજોને જે નિર્દયપણે ફટકા મરાવ્યા, તેવીજ રીતે મારે તમેજો તેવાજ ફટકા શા માટે નહીં ફટકાવવા જોઈએ ?” જમીલાએ કરકામ અને દમાગથી પ્રશ્ન કર્યો.

“ઓ જોરત ! મેં જે કાંઈ મારી સત્તાની રૂજો કર્યું તેની સાથે તને શું સંબંધ છે ?”

“ તેની સાથે મને ઘણો સંબંધ છે. મારા સાહેબ ! ” તેણી ટકોરની ઢપે બોલી. “ જે રીતે તમે એ દયાહિણ કામ કર્યું હતું, તેજ રીતે હું તમારા હાથમાં આવું તો મારે માટે તમે અગલમાં મુકવા માગતા હતા. પરંતુ દુનિયાના ધનસાક્ષી તમે છટકી જવા પામ્યા છો, તો તે હવે મારે આપવો જોઈએ મારા બહાલા નોકરો ! ” તેણીએ પોતાના માથુસો તરફ ફરીને હુકમ કર્યો. “ તમે તમારી ફરજ અદા કરો. ”

“ જમીલાના માથુસો ટુમાલુ પર લુપ્પ્યા વરની પેઠે તુટી પડ્યા, તેનો કાટ તથા ખીજ કપડાંઓ ઉતારી નાખીને તેની પીઠ ખુલ્લી કરી, અને ખીજ પળે તેના જાંને હાથ મજબુતીથી જાંધી લીધા. એક માથુસે નવ ચીમકીનો મીણુ પાચેલો ચાથુક હાથમાં લીધો અને તેની પીઠ પર ઉપરાસાપરી ફટકા પડવા લાગ્યા. ”

ટુમાલુની ખીજ ચીમકીની પીઠ પર ફટકા લાગવા માંડ્યા અને ખીજેજ ઝપાટે તેની ચીમકી ફાટીને કોઈ વહેવા લાગ્યું. પ્રથમ તે કશકેરાધને ગાળો માંડવા લાગ્યો, પણ પછી

લાચાર થઇને દયાને માટે બુમો પાડવા માંડ્યો તેની આંખોમાંથી આંસુના રેલા મ્હોડાપર ઉતર્યા અને તે કમનશીળ અગલદાર દુઃખથી તરફડીયાં મારવા લાગ્યો. તેને બાર ફટકા મારવાનો ઇશારો જમીલાએ કર્યો હતો અને તે બાર પુરા થતાં ટુગાલુ જેમાન જેવો થઇ પડ્યો. જમીલાના નોકરોએ તેના લોહીથી ઝઝરતા શરીરપર હાથ ખુલ્લા કરીને કપડાં પહેરાવ્યાં અને ઢગલા જેવો ઉપાડીને તેને પેલી હોડીમાં પાછો ઉતાર્યો, હોડીવાળાએ ટુગાલીની આ સ્થિતિ જોઇને આશ્ચર્ય પામ્યા, અને તેઓ તેને કાંઇ પુછપરછ કરે તેટલામાં તો ગેઝલ ઝડપથી સડસડાટ ત્યાંથી ઉપડી ગયું. પેલી હોડી પોતાના બારકસપર જઇ બળર આપે તેટલીવારમાં તો ગેઝલ દુર જોળા જેવું દેખાય તેટલી ઝડપે નીકળી ગયું. પોતાના આ અપરાધીને જમીલાએ એવી તો સજા કરી હતી કે, તે જીંદગી સુધી ભુલી શકશે નહીં એમ મેં ધાર્યું.

રાતનું બાણ લીધા પછી હું તુટકપર ધીમે ધીમે ટહેલતો હતો, એટલામાં એક માણસ

ઝડપથી મારી પાસે આવીને બોલ્યો. “ડાક્ટર સાહેબ, જલદી આવો, સુ-યું કુંગ તમોને એકદમ બોલાવે છે.”

હું ઝડપથી તેની સાથે ચાલ્યો, સુ-યું કુંગ મને સામો મળ્યો, જે ગભરાયેલો જણાતો હતો.

“કેમ શું છે? કાંઈ નવાબુની તો નથીને?” મેં અધીરાધથી પુછ્યું.

“એક ગંભીર બનાવ બન્યો છે.” તેણે જણાવ્યું. “પેલા બેવડા સુન્દરોએ ફાસો ખાધ આપઘાત કર્યો છે. તે પોતાની કપીન ઉપરની સીલીંગના કડામાં દોરડું બાંધી ગળામાં ફાસો નાખીને લટકી પડ્યો છે ત્યાંથી તેને ઉતારવાનું માણસોને કહીને હું તમારી પાસે આવતો હતો, ચાલો તપાસો તો.”

હું ત્યાં જઈ પહોંચ્યો. સુન્દરોની લાશને માણસોએ નીચે ઉતારીને જીંછાનાપર નાખી હતી. મેં તપાસીને કહ્યું,—

“તે તો જીલકુલ મરણ પામ્યો છે, તેને માટે હવે કોઈપણ ઇલાજ કારગત થઈ શકે તેમ નથી.”

“આજે એ અપરાધીઓ તેના લાયકની

સળએ પહોંચ્યા છે. ” સુ-યું કુંગ બોલ્યો
 “ એક બાનુ જમીલાને હાથે અને બીજો ખુદ
 પોતાને હાથે.”

પ્રકરણ ૧૫ મું.

અચાનક મેળાપમાં અચાનક આફત.

બીજે દીવસે સવારમાં મારી કંબીનમાં એક
 માણસ આવ્યો અને તેણે મને જમીલા બોલા-
 વતી હોવાના ખબર આપવાથી હું તુરત તેણીની
 કંબીનમાં ગયો.

“ હવે આપણે એક બીજાથી છુટા પડ-
 વાનું છે, ડાકટર એહમદખાન ! ” તેણીએ હસ્તું
 મ્હોડું રાખીને કહ્યું; છતાં હું જોઈ શક્યો
 કે, તેમાં શીકાશ હતી અને તેણીનો અવાજ
 ધુજતો હતો. “ થોડા આગળ વધતાં આપ-
 ÷ણને એક બીજી સ્ટીમર મળશે, જેનો માલેક
 અને કેપ્ટન મારા ખાસ ઓળખીતા છે, જેઓ
 તમને તે સ્ટીમર પર લઈ જશે, અને જ્યાંથી
 પ્રથમ તમોને બોલાવી લાવવામાં આવ્યા છે,
 તે ક્વાંડિ ચાંડિ ક્વાંગના બંદર પર સહીસલા-

ગત ઉતારશે. ખરેખર તમોને છોડવા પડતા હોવા માટે હું દીગંધીર છું.”

“પણ મને ત્યારે શા માટે છોડે છે જગીલા !” મેં કહ્યું. “હું તને—

“જસ.” તેણીએ વચ્ચે બોલીને મને અટકાવ્યો. “તમારો કાલ યાદ કરો, એક વરસ પુરૂં થયા સિવાય એવી કાંઈ પણ વાત મારી સામે તમો કરી શકો નહો.”

“બલે જેવી ઇચ્છા.” હું લાચાર અને નિરાશ થઈ બોલ્યો અને મુંગો રહ્યો.

સાંજ પડવાને હજી થોડી વાર હતી, તેટલામાં જગીલાએ મને કહ્યું હતું, તે મુજબ એક સ્ટીમર અગારી નજરે પડી. તે સ્ટીમરને બાપટા વડે ધસારત કરીને થોભાવવામાં આવી, અને હું જગીલા તથા ગેઝલપરના બીજા મિત્રો સાથે હળીમળી, સાહેબ સલામ કરી પેલી સ્ટીમર તરફ ઉપડીને તેમાં સ્વાર થયો, અને તે પછી ત્રીજે દીવસે હું કવાંગ ચાંઉ કવાંગ બંદર પર ખુશી ખેરાંચતથી ઉતર્યો.

થોડા દીવસ કવાંગ ચાંઉ કવાંગમાં ગુજાર્યા પછી હું મારા વતન પોંડીચેરી જવા ઉપડી

ગયો, જ્યાં મારા સગા સંબંધીમાં પ્રકત મારી એક બહેન હસીના હતી, અને તેણીનો ખાવીંદ હળીમચલી ત્યાં લોખંડનો વેપાર ચલાવતો હતો.

મારા બહેન તથા જનેરી ગને લાંબી મુસાફરીથી ખુશ ખેરીયત સાથે પાછો ફરેલો જોઈને ઘણાજ આનંદ પામ્યા અને મારી લાંબી મુસાફરીને લગતી હકીકતો પૂછવા લાગ્યા. મેં જમીલાને લગતી દરેક વાત સિવાયની બીજી સઘળી વાતો તેમની પાસે ટુંકમાં કહી જમીલાની વાત કરવાના મેં જાણી જોઈને અપ્પાડા કર્યા હતા.

એકાદ પખવાડીયું વીત્યા પછી એક દહાડે મારી બહેન હસીનાએ મારી આગળ મારા લગ્ન સંબંધમાં વાત છેડી તેણી બોલી. “ભાઈ એહમદ, હવે તારી ઉમર કાંઈ નહાની ન કહેવાય, કોઈ યોગ્ય ઠેકાણે તું શાદી સંબંધથી જોડાય તો જાહેતર.”

“હસીના, એ વિશે તું બેસીકર રહે, મેં તેવી કાંઈક ગોઠવણ કરેલી છે.” મેં જવાબમાં કહ્યું.

“શું ખરી વાત?”

“ ખરેખર કહું છું. ”

“ કોને ત્યાં ? કોની સાથે ? શું કોઈ આપણાં શહેરનાં તે છે ? ”

“ તે સઘળું વખત આવ્યે આપો આપ જણાય રહેશે, હું પરણું અને તું નહીં જાણે એ કાંઈ જનવા જોગ છે ? બધી ગોઠવણ અને તૈયારી તારેજ કરવી પડશે, વળી તારા ખાત્રીદ હથીગઅલીને પણ તેમાં તરફી લેવી પડશે. ”

“ વાહ, તેમાં તરફી શાની ? મારા પીય-રીયામાં તું મારે એકનો એક બાઈ છે. લાઈ લગનમાં ગહેનનો પહેલો ભાગ. તેમાં વળી તરફીની વાત ક્યાં આવી ? ”

આ વાત તો આટલેથીજ અટકી પણ ત્યાર પછી જીજ્ઞાસ દસ દહાડા પસાર થયા કે ફરીથી મારી બહેને તેની તેજ વાત છેડતાં કહ્યું, “ બાઈ, તું તો તે દીને વાન કરતો હતો, પણ હજી તો કાંઈ ઠેકાણું નથી. મને ઉડાવતો તો નથાને ? ”

મેં ફરીથી પાછો આગળની માફક જવાબ આપીને તેને સધીયારો દીધો અને વળી પાછા

કેટલાક દીવસો પસાર થઇ ગયા. એમ કરતાં એક વરસ પુરું થઇ ગયું. હું મારા કોલ પર ચુસ્ત અને મુસ્તાક હતો. અને જમીલા પણ પોતાના કોલ પર કાયમ રહીને ગને મળશેજ એવી મને સંપૂર્ણ ખાતરી હતી.

આ અરસામાં એક દહાડો હું મારા મકાનમાંથી નીકળીને બહાર ફરવા જતો હતો, તેટલા રસ્તામાં એક ચીનાના નહાના છોકરાએ મારા હાથમાં એક ચીટ્ટી આપી. ચીટ્ટી મેં જોઇ અને તેની પરના અક્ષરો જમીલાના હાથના જોઇ મારી ખુશાલીનો પાર રહ્યો નહોતો. તે ચીટ્ટી નીચે મુજબ લખાયેલી હતી.

“જહાલા એહમદ !

હું આજે એક અઠવાડીયા થયાં અહીં આવેલી છું. તમારે લગતા ખજાર કઢાવતાં મેં ખુશાલી સાથે જુનવ્યું છે કે તમે તમારા કોલ ઉપર કાયમ રહ્યા છો. મારી જીંદગીની સર્વેથી અગત્યની અને મોટામાં મોટી આશા ફળીભુત થયેલી છે. આ ચીટ્ટી લાવનાર સાથે પધારજો, તે તમોને મારા મકાનપર લાવશે.

લી૦ તમારીજ

જમીલા.”

હું સીધો તે છોકરા સાથે ચાલ્યો તે મને એક ન્હાના પણ સુંદર મકાન પાસે લઇ ગયો. હું તે મકાનની સીડી નજીક પહોંચ્યું તેટલામાં બીજી તરફથી બીજા ત્રણ માણસો ઝડપથી તે સીડી ઉપર ચડ્યા, અને હું પણ તેમની પાછળ ચડ્યો, તેઓ એક ઝોરડામાં દાખલ થયા અને તેમ થતું જોઇને પેલા ચીના છોકરાએ ખુબ પાડી, કે તુરત જમીલા ઝોરડામાંથી એકદમ બહાર આવી.

“પકડો આ ઝોરડાને” પેલા ત્રણમાંથી એક શખ્સે કહ્યું, “આ ઝોરડા બીજી કોઇ નહીં પણ દરીયાની ડાકણ પોતેજ છે.”

મેં તુરત તે બોલનારને જોળખી લીધો. તે પેલો ફટકાની સજા ખમનાર ચીનાઇ અગલદાર ટુગાલુ હતો, અને તેની સાથવાળાઓ છુપી પોલીસના માણસો હતા.

“બાતુ, અમે તમોને સરકારના નામે કેદ પકડીએ છીએ.” પેલા બેમાંથી એક બોલ્યો. “તમારા નામે વારંટ છે, તમે સીધી રીતે અગારી સાથે આવશો તો તમોને કશી હરકત કરવામાં આવશે નહીં. પણ આનાકાની

કરશે તો અમોને ફરજયાત તમોને હાથકડી
ધાલવાની ફરજમાં મુકાવું પડશે.

“હું તમારી સાથે આવવાને તૈયાર છું.”
જમીલાએ ગંભીર અને શાન્તપણે ઉત્તર આપ્યો.

“હમણાં તો મારી ચચરતી પીઠ પર
ઠંડક થઇ છે, અને જ્યારે તારી ગરદન ફાંસીના
માચડા પરથી લટકી પડશે ત્યારે મારા કલે-
જમાં ઠંડક વળશે.” દુમાલુ બોલ્યો. “તે
ગને ચાલુક મરાવ્યા, હું તને ગરદન મરાતીશ.”

જમીલાએ દુમાલુ તરફ એક આડી નજર
ફેંકી અને તુરત તે સીપાહીઓ સાથે ચાલતી
થઇ. હું તો આ અણુધાર્યા બનાવથી દીગમુઠ
જેવો થઇને ત્યાંજ ઉભો રહ્યો. સીપાહીઓ
જમીલાને ફેદ કરીને લઇ ગયા, એ મારે માટે
કેવો બનાવ હતો, તે કહેવાની હું ધારું છું
કે કાંઇ જરૂર નથી. કેટલોક વખત એમ પુત-
ળાની માફક તે ખાલી ઝોરડાને ટીકતો હું
ઉભો રહ્યો, અને જ્યારે પેલા ચીનાના છોક-
રાએ મારા હાથપર પોતાનો હાથ મુક્યો
ત્યારે હું મારી સ્તબ્ધ સ્થિતિમાંથી જાગૃત થયો.

જમીલાને ગાડીમાં બેસાડીને સીધી પોલીસ
કોર્ટમાં લઇ જવામાં આવી હતી. હું તે તરફ

ઉતાવળે ગયો, પરંતુ કોર્ટમાં લોકોની ભારે ભીડાભીડ થઇ રહી હતી. કેમકે લોકોને મ્હોડે ચઢી રહેલી દરીયાની ખુબસુરત ડાકણુ છેવટે પોલીસને હાથે પકડાઇ ગઇ છે, એવી ખબર વીજળી વેગે આખા શહેરમાં ફેલાઇ ગઇ હતી.

હું અંદર પેશી શક્યો નહીં, કારણ કે લોકોની ભારે ગીરદી હતી. વળી અંદર વધુ માણસો દાખલ થવા ન પામે તે માટે પોલીસ સંભાળ રાખતી હતી, તો પણ હું બહારથી એટલી ખબર મેળવી શક્યો કે, પોલીસે જમીલાની તપાસ માટે તેની સામેની જુગ્યાનીઓ એકઠી કરવા પંદર દીવસની મહેતલ માગી હતી અને કોર્ટ તરફથી તે આપવામાં આવી; જમીલાને કેદખાનામાં મોકલી આપવામાં આવી. તે પછી મેં કોર્ટમાં હાજર થઇને જમીલાને જમીન પર છોડવાની અને તેનો જમીન હું પોતે થવાની અરજ કરી પણ તેની સામેના ચારોપોનું ગંભીરપણું જોતાં તે મંજુર કરવામાં આવી નહીં. તેમજ કેદખાનામાં તેણીની મુલાકાતે જવાની પરવાનગી માગતાં તે પણ મને મળી શકી નહીં.

પ્રકરણ ૧૬ મું. બુઢો યાહુદી કેણ ?

કોર્ટમાંથી હું બેઠક દીલગીરી અને નાસી-પાસી સાથે મારી બહેનના મકાન પર પાછો ફર્યો અને ઉઘસ જોઈ મારાં બહેન અને બનેલાએ તેનો સગળ પુછ્યો. પ્રથમ તો મેં ખરી વાત છુપાવી, પણ જ્યારે તેઓ ગહુજ આમ-દથા પુછવા લાગ્યા ત્યારે મેં સઘળી બીના પહેલેથી છેલ્લે સુધી વિસ્તારીને તેઓ આગળ કહી સંભળાવી.

“ખરેખર, આવી પાક ખસલતની યાત્રા આવી આફતમાં આવી પડી, તે દીલગીર થવા જોગ છે.” હળીજઅલી બોલ્યો. “વળી વધારે દીલગીર બર્થુ એ છે કે, તેની સામે મુકાયેલા આરોપો ઘણા ગંભીર પ્રકારના અને સંભવિત છે, અને તેમાં તેણીની મદદ કરવાને આપણે લાઘલાજ છીએ.”

અમારી વચ્ચે આ પ્રકારની વાતો થતી હતી, તેટલામાં અમારા નોકરે આવીને ખબર આપી કે, એક બુઢો યાહુદી અને મળવા આવેલો છે, પણ મારી સ્થિતિ એવી બેચેન

હતી કે કોઈને પણ મળવાને મારું મન થતું નહોતું, તેથી મેં તેને આવતી કાલે આવવાનું નોકર સાથે કહેવરાવી મોકલ્યું. મારો નોકર ગયો અને તુરતમાંજ પાછો શરીને બોલ્યો. “તે ખુઢો હાલ તુરતજ તમોને મળવાને માટે ઘણાજ આતુર છે, અને કાલાવાલા કરીને કહે છે કે, અત્યારેજ પોતાને તમો મળવાથી જાણે જીવતદાન આપ્યા જેટલો ઉપકારી થશે.”

“જાઓ ભાઈ, ત્યારે તે ગિયારાને જરા મળી લ્યો.” હસીનાએ કહ્યું.

હું આગલા દીવાનખાનામાં ગયો, જ્યાં તે ખુઢો યાહુદી મારી રાહ જોતો ઉભેલો હતો. તેની ઉંમર લગભગ ૮૦ વર્ષ જેટલી જણાતી હતી. કમર તદ્દન વળી ગયેલી હતી, હાથમાં લાકડી હતી જેના ટેકા વડે ચાલતો હોય તેમ હું જાણી શક્યો. આંખપર લીલો ચશ્મો ચઢાવેલો હતો. મ્હોડા પરની ચામડી કચલી વળી ગયેલી હતી. અવાજ બોખરો અને થોડું તોતડું બોલતો હોય તેમ લાગતું હતું.

“સલામ અલેકુમ ડાક્ટર સાહેબ !” તે બોલ્યો.

“ અલેકુમ સલામ ” મેં વળતાં કહ્યું.
 “ એસો સાહેબ, મારા જેવું કાંઈ કાંઈ હોય
 તે સુખેથી ફરમાવો.”

તે ચાહુદી બેઠો, મેં પણ તેની બાજુમાંજ
 જગ્યા લીધી. તે બરાબર ગોઠવાઈને બેઠો પછી
 બોખારો મારીને બોલ્યો. “ સાહેબ, મારી
 એક પુત્રી પુત્રીની તબીયત ઘણીજ ખરાબ
 થયેલી છે તેને તપાસવા માટે આપ મારા
 મકાનપર પધારવા તસ્દી લેશો તો બહુ ઉપકાર
 થશે. આપની જે કાંઈ શી હશે તે આપવાને
 હું ખુશી થઈશ.”

“ પરંતુ સાહેબ મને માફ કરો, મારા
 મનની સ્થિતિ અત્યારે અસ્થિર હોવાથી મને
 દીલગીરી સાથે તમોને ના પાડવી પડે છે.”

“ પરંતુ એક હેતાળ અને કાળજીવંત
 પિતાના મનની જેવી સ્થિતિ આવી વેળાએ
 હોય છે, તેવી તો તમારા મનની નહીંજ હોય.”
 તે ખુદો બોલ્યો. “ મારી પુત્રીને માટે હું
 ઘણીજ ચિન્તાતુર સ્થિતિમાં છું. આપ બોદાને
 ખાતર મહેરબાની કરો અને હમણાંજ મારી
 સાથે પધારો. મારા જેવા બુદ્ધાની આશીર્વાદ

તમારી શીકર ચિન્તા પણ દુર થશે ખુદા મોટા અને માયાળુ છે.”

“ તમેને એમ બોલતા સંભળીને મારું હૃદય બેદાય જાય છે. ” મને ખારેખરી તેવી લાગણી થવાથી મેં કહ્યું. “ ચાલો હું આવું છું તમારું મકાન દુર હોય તો ગાડી મંગાવું.”

“ આપ તૈયાર થઇ આવો, હું મારી સાથે ગાડી લાવેલો છું.” તેણે કહ્યું.

મેં તૈયાર થવામાં વધુ વિલંબ લગાડ્યો નહીં. ઝટપટ કપડા પહેરી, હું ક્યાં જતો હતો તે હસીનાને કહીને નીચે આવ્યો; જ્યાં પેલો ખુદો મારી રાહ જોતો ઉભો હતો. જહાઝ એક ધ્રુમ ગાડી થોભેલી હતી, જેની અંદર અમોએ બેઠક લીધી.

ગાડીને ક્યાં લઇ જવી તે માટેનો તેણે કોચમેનને હુકમ આપ્યો અને ગાડી ચાલવા લાગી એક ગલી આગળથી પસાર થઇને થોડે દુર ગાડી ગઇ હશે તેટલામાં તે યાહુદી એકદમ હસી પડ્યો, જે જોઇને મારી અજ્ઞાનતાના પાર ન રહ્યો. મને પહેલી તકે તો એમજ લાગ્યું કે, આ કોઇ બેનજાણ દીવાનો છે અને તેની સાથે મારે કામ પડ્યું છે.

“ કેમ તું કેવો છેતરાયો મારા મિત્ર ? ”
તે બુદ્ધો મારી પીઠ થાગડતા બોલ્યો.

“ જોહો ! આ અવાજ તો સુ. યું.
કુંગનો ! ”

“ હા, અવાજજ નહીં પણ આ શરીર
અને જીવ પણ તેનાજ છે.” તે બોલ્યો. “ મિત્ર
ડાકટર, હું જમીલાની મદદે આવી પહોંચ્યો
છું અને આવી જતની યુક્તિઓ અને પ્રપ-
ચોથીજ આપણે તેણીને છોડાવી શકીશું.”

ખચીત સુ. યું. કુંગે એવો તો વેશ જદલ્યો
હતો કે, બલો જાહોશમાં જાહોશ ગણાતો
ડિટેકટીવ પણ બુલાવામાં પડ્યા વગર રહે નહીં.

“ ખરેખર, હું છેતરાયો છું અને ખાત્રીથી
કહું છું કે હું તો શું પણ તમારો કોઇ નજી-
કનો કુટુંબી પણ થાપ ખાધા વગર રહે નહીં
એવો તમોજી લેખાસ ધારણ કર્યો છે.” મેં
ખરેખર કહ્યું. “ ચાલો હવે કહો જેહું જમી-
લાને છોડાવવાની તમોજી શી તરકીબ રચી
છે. તેમાં ફાવીએ એવી તમોને કાંઇ આશા
ખંધાય છે ? ”

“ પ્યારા બાઇ, આશા અમર છે. દરેક
મનુષ્યની જીંદગી સાથે આશા જોડાયેલી છે.

જમીલાને છોડાવવાની જો કં મેં ચોજના ઘડેલી છે, પણ તે પાર ઉતારવામાં મોટો જોખમ ખેડવાનો છે, છતાં કોઈપણ જોખમે તે કામ તો આપણે બજાવવાનું જ છે. અહીં પોંડીચેરીમાં હું ચોક્કસ કામે આવેલો છું તેવો દેખાવ આપણે પ્રથમ કરવો જોઈશે. દાખલા તરીકે હું એક નાટક કંપનીનો મેનેજર છું અને આજથી બારમે દીવસે મદ્રાસમાં એક ખેલ કરવાનું મેં જાહેર કરેલું છે. મારા નવા નાટકનું નામ “ કીનાખોર ખુની ” છે અને તે ખુની પાત્રને કેદખાને પુરવામાં આવેલો છે અને તેની તપાસ માટે કેદખાનામાંથી તેને એક ગાડીમાં બેસાડીને કોર્ટમાં લઈ જવાનો છે, આ પ્રકારનો દેખાવ સ્ટેજ પર રજૂ કરવાનો છે માટે જે પ્રકરની ગાડીઓ કેદીઓને લઈ જવા માટે પોલીસ તરફથી ઉપયોગમાં લેવામાં આવે છે, તેવી ગાડી મારે પણ તૈયાર કરાવવાની છે. આવી જાતની ગાડી આશે હેર નામનો કારખાનાવાળો આપણને બનાવી આપવાને ના નહીં પાડે. આ ગાડી તૈયાર થયા પછી આપણે જમીલાને તે દ્વારા નસાડી લઈ જઈ શકીશું.

“ ખચીત યોજના તો ઘણી સરસ છે, પણ જોખમવાળા છે.” મેં કહ્યું.

“ હા તે તો હું સમજું છું પણ આપણે તો ગમે તે જોખમે કાગ પાર ઉતારવાનું છે, કાલે સહવારના હું તમારા મકાનપર આવીશ અને ત્યાંથી આપણે પેલા ગાડીઓના કારખાનામાં જઈશું.”

“ પણ મને તો અત્રે લગભગ સઘળા ગાણુસો પીછાને છે, તેનું કેમ ? ” મેં કહ્યું.

“ તે હું જાણું છું અને જો ન જાણતો હતો તો આજેજ હું તમોને મારી સાથે આવવાનું કહેતો. હું કાલે આવીશ અને તમોને તદ્દન જુદાજ સ્વરૂપમાં ગાડીવાળાને ત્યાં લઈ જઈશ.”

અમો જન્મે વચ્ચેની વાત અહીંથી અટકી અને અમો છુટા પડ્યા. હું ખુશાલ અંતઃકરણે ઘેર ગયો. મારી અને સુ-યું-કુંગ વચ્ચે થયેલી ગાઠવણ મેં મારા બહેન અને જનેવીને કહી સંભળાવી અને તેઓ પણ તે સાંભળીને ખુશી થયા.

ખાજે દિવસે મુકરર કરેલે ટાઇમે મારો મિત્ર આવ્યો. તે ગઈ કાલની માફક બુદા

યાહુદીના વેષમાંજ આવ્યો હતો અને તેણે મને થોડી ગીનીટમાં એક યાહુદીના સ્વરૂપમાં ફેરવી નાખ્યો, અમારી વચ્ચે તદ્દાવત ફક્ત એટલોજ કે તે એંસી વર્ષનો દેખાતો હતો, જ્યારે મારી ઉંમર સાઠ વરસની લગભગ લાગતી હતી.

એ રીતે તૈયાર થઈ અમે બન્ને પેલા કારખાનામાં ગયા. કારખાનાનો માલેક જે એક પોર્ટુગીઝ શીરંગી હતો, તે અમેને દાખલ થયેલા જોધને અમારી પાસે આવ્યો અને અમેને આવકાર આપ્યો.

પ્રકરણ ૧૭ મું.

ગાડી માટેની ગોઠવણ.

“આપને શું જોધએ છે તે ફરમાવશો?” કારખાનાના મેનેજરે પુછ્યું.

“અમેને એક ગાડીની તાકીદે જરૂર છે, અને તે આપ બનાવી દઈ શકશો?” સુ. યું. કુંજે પુછ્યું.

“આપને કેવી નતની ગાડી જોધએ છે?” તેણે પુછ્યું.

“મારે નાટકના તખ્તાપર વાપરવા માટે જોઈએ છે, પણ સાધારણ રીતે નાટકમાં વપરાય છે તેવી મોટી અને તકલાદી નહીં, પણ મજબુત જોઈએ છે. પોલીસ લોકો કેદીને લાવ લખાવ કરવા માટે વાપરે છે તેવા પ્રકારની જોઈએ છે અને તે તમે બનાવી શકશો?”

“હા, તેવી બની શકશે. અહીંની પોલીસ માટેની તેવી ગાડી અમે એજ બનાવી છે. કહો તે નમુનાની હશે તો ચાલશે?”

“હીક છે, તેવી ચાલશે, તેજ ધાટની બનાવશે તો હીક થઈ પડશે.”

“પણ તમેને તે ક્યારે જોઈશે?”

“આજથી બરાબર બારમે દહાડે.”

“ત્યારે તો એટલી ઉતાવળે નહીં બની શકે.”

“બેર ત્યારે માંડી વાળીએ.” સુ. યું. કુંગે કહ્યું. “મને તો બરાબર તેજ સુદે જોઈએ. કોમત ભલે વધારે આપવી પડે તેની પરવાહ નથી, પણ જોઈશે તો બારમે દીવસેજ. કાંઈ નહીં અમે બીજે કારખાને તૈયાર કરાવીશું.” એમ કહીને સુ. યું કુંગ તથા હું ત્યાંથી ચાલવા લાગ્યા, તેટલામાં તે મેનેજર બોલ્યો.

“ મહેરગાની કરી જશ થોભશો ? હું મારા ફારમેનને તે વિશે પુછી લઉં. ” એમ કહીને તે ગયો અને તુરતમાં તે પાછો ફરીને બોલ્યો. “ ચાલો બાર દીવસમાં બનાવીને તૈયાર કરી આપીશું. પણ કીંગત એકસો ગીની પડશે ”

“ બલે, ત આપવાને હું ખુશી છઉં પણ મને ગાડી બરાબર બારમે દીવસે જોઈશે. નહીંતર મારો તે દીવસનો ખેલ બંધ રહેવાથી મને જે નુકશાની થશે તે હું તમારી પાસેથી ભરી લઉંશ; બોલો છે કયુલ ? ”

“ બેશક, હું કયુલ છું, અને જો બારમે દીવસે તૈયાર ન થાય તો તમો ખુશીયા નુકશાની મેળવી શકશો. ”

“ ઠીક છે તમારે બારમે દીવસે રાત્રે હું મારા નોકરો સાથે આવીશ. કેમકે તે મારે મદ્રાસ લઈ જવાની હોવાથી તે રાત્રીની મેલ ટ્રેનમાં રવાના કરવાની છે. ”

ઉપર પ્રમાણે કારખાનાવાળા પાસે ગોઠવણ કરી અમો ત્યાંથી નીકળ્યા અને બીજા જે જે ગોઠવણો કરવાની હતી, તે કરવાના કામ પાછળ મંડી પડ્યા.

પ્રકરણ ૧૮ મું.

જમીલાનો છુટકારો.

બરાબર બારમે દીવસે રાત્રિના દસ કલાકે અમે પેલા કારખાનામાં જઈ પહોંચ્યા. ગાડી તદ્દન તૈયાર કરેલી પડી હતી અને તે જમીલાને લઈ જવા માટે પોલીસ જે ગાડી ઉપયોગમાં લેતી હતી, તેના નમુના સરખી હતી એમ જોઈને મને સંતોષ થયો. અમારી સાથેના બધા માણસો બહારના કોઈ નહોતા, પણ સુધળા જેઠલ પરના ખજાસીઓજ હતા. કારખાનાવાળાનો હીસાબ ચુકતો કરી અમે અમારા માણસો પાસે તે ગાડી ખેંચાવીને મારા મકાનના પાછલા બાગમાં આવેલા વાડામાં લઈ ગયા અને ત્યાં ઘાસ ભરવાના કોઠારમાં તેને છુપાવીને રાખી.

છેવટે જમીલાની તપાસનો દીવસ આવી પહોંચ્યો. કોર્ટનો ટાઇમ થવા પહેલાં બે ત્રણ કલાક આગમચથી કોર્ટમાં લોકોની ભીડ જમી હતી. સુ. યું. કુંજે પોલીસ પોતાની ગાડીમાં જે જાતનો અને રંગનો ઘોડો વાપરતી હતી તેના આખાદ નમુના સરખો ઘોડો અગાઉથી

લાતી રાખ્યો હતો. તેમજ પોલીસ લોકો પહેરે છે, તેવો ડ્રેસો પણ તૈયાર રાખ્યો હતો.

કેદીઓને પુરવાની પોલીસ ચાવડીથી પોલીસની ગાડીનો તબેલો ધણો દુર હતો. તે તબેલામાં સુ. યું કુંગે યુક્તિ વાપરીને એક ગાણુસને પોલીસના ડ્રેસમાં મોકલી કહેવરાવ્યું કે “લોકોની ભીડ બહુ જમી છે, માટે ગાડીને ચાવડી પર દસ વાગતે નહીં લાવતાં અગીયાર વાગે લઇ આવવી.”

એ પ્રમાણે ખગર મોકલી આપ્યા પછી અગો બધા વેશ બદલી પેત્રી ગાડી નેડીને દસ વાગતે ચાવડી પાસે પહોંચ્યા અને ગાડી ત્યાં થોભાવી. કોચમેન તરીકે સુ. યું કુંગ બેઠો હતો અને હું પાછલા ભાગ પર ઉભો રહ્યો હતો.

ચાવડી પર રહેલા સીપાઇઓ અગારી યુક્તિ સમજ્યા નહીં, તેથી જમીલાને બંધી-ખાતામાંથી બહાર કાઢીને ગાડી પર બેસાડવામાં આવી ચાવડી પરનો એક સીપાઇ સુ. યું કુંગની બાબુમાં કોચ બેઠક પર ચડીને બેઠો. સુ. યું કુંગે ગાડી હંકારી અને ઘોડા પર બેસીથી ચામુક ઝપેટતાં તે ચારે પગે દોડતો ચાલ્યો.

સુ. યું કુંગે ગાડીને પોલીસ કોર્ટ તરફ હંકારવાને બદલે દરીયા કીનારા તરફ વળાણુ આપી. જે જોધને તેની બાજુમાં બેઠેલા પોલીસ-મેન બોલ્યો:-“ અરે તું રસ્તો ભુલ્યો કે શું ? તે તરફ ક્યાં હંકારે છે ? ”

“ નહીંજી, રસ્તો કમ ભૂલું ? ” સુ. યુ. કુંગે કહ્યું. “ તે બાજુએ લોકોની મોટી ભીડ છે, તેથી ગાડીને ફેર ખવાડીને ચકરાવામાં લઇને આવવાનો આપણા વડાએ મને હુકમ આપ્યો છે.”

દરીયા કીનારા પર ગાડી જઇ પહોંચતાં સુ-યું કુંગે પોતાની બાજુમાં બેઠેલા પોલીસ-મેનને એક જોરથી મુક્કી લગાવી દીધી, જેથી તે બાપડો નીચે ઉથલાઇ પડ્યો. મેં ગાડીનો દરવાજો ખોલી નાખ્યો અને તુરત જમીલા બહાર કુદી પડી. અમારી સ્ટીમ લોંચ કીનારા પર આગમ્યથી તૈયારજ રાખવામાં આવી હતી, જે ઉપર અમે ત્રણે એક આંખના પલકારામાં સ્વાર થઇ બેઠા અને તે લોંચ પવન વેગે પાણીપર જાણે ઉડતી ચાલી.

આ જાધો જનાવ શું બન્યો તે પ્રથમ તો આજીવાજીના લોકો સમજી શક્યા નહીં. અને જ્યારે સમજ્યા ત્યારે ઘણું મોઢું થઇ ગયું હતું, અને અગારી પુઠ ધરવાનું તેઓ માટે અશક્ય થઇ પડ્યું હતું.

—

પ્રકરણ ૧૯ મું.

સુખી છેવટ.

કિપરનો જનાવ બન્યાને જોત જોતામાં ખીજન છ માસ પસાર થઇ ગયા, અને અગો જમીલાવાળા ટાપુમાં હવે શાન્તપણે રહ્યા હતા. દરમ્યાન જમીલા અને હું નેકાહની ગાંડખી એક થઇ ગયા હતા. પરંતુ આ રીતે આપા એકાંત અને દુનીયાથી દુર સ્થળમાં દેશવટા સરખી જાંઘળી ગુજરવાનું અમોને ધીમે ધીમે કંટાળા ભર્યું લાગવા માંડ્યું, અને હવે કોઇ પણ પ્રકારે દુનીયાના લોકો સાથે રહેવા વસવાટો અમોએ નિશ્ચય કર્યો, અને તે નિશ્ચયને અમો અમારા લગ્નના જોડાણ પછી સાતમે વરસે અમલમાં મેલવાને બાબતશાળી બન્યા. તે દરમ્યાન અગાઉની માશક સ્ટીગરો લુંટવા િગિરેનો

ધંધો મેં છોડાવી આપ્યો હતો અને કોઇ પણ પ્રકારના કલંક વગરના જીવનમાં મેં જમીલાને મુકી દીધી હતી.

* * *

મધ્ય જોશીવામાં આવેલા એક જીલ્લામાં એક જમીનદાર તરીકે હું મારી જમીલા-જે એક વખતે દરિયાની ડાકણ તરીકે દરિયાના પ્રવાસીઓમાં ખુબ ફેલાવતી હતી. તેની-સાથ અયાગ સુખમાં સ્વર્ગીય આનંદ આજે ભોગવું છું. મારી પહેલ હતીના અને તેનો ખાતીદ હતીજાવતી પણ અમારી સાથેજ રહેલા છે, તેમજ જમીલાનો વફાદાર નોકર અને જમીલાના સંસ્થાનપરની ખીજ સધળી પ્રજા પણ અમારી જાગીરપર આવીને જોડવાઇ ગયેલી છે, કે જે જાગીર ધણી મોટી છે. એશક અમોએ અમારા નામો બદલ્યાં છે, અને દરિયાની ડાકણને લગતી વાતો તે તરફના લોકોને મ્હોડેથી સેંકડો ટકાના વાહીયાત વધારા અને ઉમેરા સાથે વખતો વખત સાંભળતા રહીને અમો રમુજ મેળવીએ છીએ. દરેક હેવાનું ખીજું કાંઇજ નથી અને તેથી બહાલા વાંચનાર, સાહેબજી, સલામ !

❀❀❀ સમાપ્ત. ❀❀❀

જરૂર વાંચો !

જરૂર વાંચો !!

ખાસ વાંચવા

અને

➔ બોધ લેવા લાયક ➔

— સ્પેસિયલ —

ડીટેક્ટીવ નોવેલ.

હનુમાનની મૂર્તિ અથવા ચક્રરદાર ખુન. ૧-૮-૦

કાબુલના કાળા મેંઢા યાને કાપેલું માથું. ૧-૦-૦

દરીયાની ડાકણ. ૨-૦-૦

ખૂની બેગમ કાવાદવાનો ચીનાર. ૧ ૮-૦

ગળાનાં ડેકાણું

બુકસેલર લલ્લુભાઈ નારણદાસ

લીમડાચોક-મુરત.

॥

一

નવીન નાવેલો!   નવીન નાવેલો!!

ખાસ ઉપયોગી.

કદાર કચ્છી કે કિછળતું મુઠું બાગ પો.	૨-૮-૦
" " લાગરને.	૩-૦-૦
સુધારનો સાર કે કીરગતનો પ્રદાર.	૧-૮-૦
કામુજના કાળા મેલાં.	૧-૮-૦
ચેરાગે ઇદગ યાને સંસારનો સાથી.	૨-૦-૦
શાહનદી શહેરા	૧-૪-૦
તુરડી સાગે હઢલીયન કાવતરૂં.	૧-૪-૦
ખલીફ દારૂન અલ-રરીદ.	૧-૮-૦
ઇસલામના સાચા મોતી.	૦-૧૨-૦
સ્ત્રુમાની ભૂર્તી.	૧-૮-૦
ખૂલી જોગમ.	૧-૮-૦
દરીયા ની કાકાય.	૨-૦-૦

ਅਧਿਆਇ ੩੫

બુકસેતર લલ્લુભાઈ નારણદાસ

લીમપાયોક-સુરત.

✻

對

મેમણભાઈઓને વાસ્તે.

ખાસ ધરમાં રાખવા લાયક

મેમણ તવારીખ

કીંમત ૩-૦-૦

આ પુસ્તક મેમણ ભાઈઓએ ખાસ ધરમાં
સંગ્રહ કરવા જેવું છે, હાજરો રૂપીઆ
ખરચતા કદી નહીં મળે તે પુસ્તક
ફક્ત ત્રણ રૂપીઆમાં.

મળવાનું ઠેકાણું

બુકસેલર લલ્લુભાઈ નારણદાસ

લીમડાચોક—સુરત.

ધસલામી ભાઈઓને માટે

ખાસ ઉપયોગી

આ કીતાબ દરેક ધસલામી ભાઈઓએ
ઘરમાં સંગ્રહ કરવી જોઈએ.

“હજરત મોહંમદ”

ધસલામના મહાન પેગમ્બર સં ની
જિંદગીનું ટુંકું જીવનચરિત્ર.

કોંગ્રેસ ગાંધીજી આર આના.

મળવાનું ઠેકાણું

બુકસેલર લલ્લુભાઈ નારણદાસ

લીમડાચોક—સુરત.

સંગીતના શાખીના મોટા મંજીર

ખાસ ચુંટી કહાડેલા

દીલખુશ પુસ્તકો.

— ફોનોગ્રાફ ગાયન સંગ્રહ. —

ભાગ ૧ થી ૮ કમ્પીલીટ બે હજાર

ગાયનનો મોટો જથ્થો કી. રૂ. ૩-૦-૦

ન્યુ સુંદર ગનકર ગાયન પ્રકાશ ૧-૦-૦

ગઝલ કાવ્યમાળા નાટકની

ઉત્તમ ગઝલો. ૦-૧૨-૦

સંગીત કળાધર. ૦-૧૨-૦

જીગરના ધા ૦-૬-૦

રાગ રાગણીનો મોટો સંગ્રહ. ૦-૬-૦

રમુછ ગાયન સંગ્રહ. ૦-૪-૦

ગળવાતુ ઠેકાણું:-

બુકસેલર લલ્લુભાઈ નારણદાસ.

લીગડાયોક-સુરત.

ઉર્દુ અખાનમે !

ઉર્દુ અખાનમે !!

ગઝલ કલાત્રીયાંક શોખીનોકે લીયે

“ દીલખુશ કીતાબો ”

ગઝલે મેલશીલ ઉર્દુ પરસ્તાને કલાલી. ૧-૦-૦

ગઝલે મેલશીલ ઉર્દુ ગોલરે કલાલી. ૦-૧૨-૦

અગનમે પુરખ્દાર ઉર્દુ કલાત્રીઓ

ગુલઝાર. ૦-૪-૦

ગઝલે ખ્દાર ઉર્દુ ગુલશને કલાત્રી. ૦ ૪-૦

પરસ્તાને મુંગઢ ઉર્દુ ખ્દારે ખુલખુલ. ૦-૪-૦

ગઝલે દીવારામ ઉર્દુ દીલખુશ કલાલી ૦-૪-૦

ગોલરે ધરક ઉર્દુ ખુલખુલે કલાલી. ૦-૪-૦

ગળવાનું ઠેકાણું

બુકસેલર લલ્લુભાઈ નારબુદાસ

લીમડાચોક-સુરત.

